

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202303

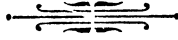
UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. ^{K 82}
A 75 S Accession No. K 583
Author B. S. S. H. N.
Title *SR* Summary, 1947

This book should be returned on or before the date
last marked below.

ಪ. ಸ್ವರೂಪಾಯಿ

ಅನುವಾದಕರು

ಶ್ರೀ ಸವಣೂರ ನಾಮನರಾವ ಮಾಸ್ತರರು
(ವಿಶ್ವಗುಣಾದರ್ಶನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು)

ಮುದ್ರಕರು:

ಶ್ರೀ. ಗೋ. ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಸಾಧನ ಮುದ್ರಣಾಲಯ ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ವೇ. ವಾ. ಸವಣೂರ

ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿಗಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ

ಮುನ್ನುಡಿ

“ಸಾಧ್ವಿ ಸಖೂಬಾಯಿ” ನಾಟಕವು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿಯದು. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಸ ಇರವಿನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ— ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾದ ದಿವಂಗತ ಹರಿ-ನಾರಾಯಣ ಆಪಟೆಯವರು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದರು; “ಅದನ್ನೇ ದಿವಂಗತ ತಿ. ವಾಮನರಾವ ಮಾಸ್ತರರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮಂಡಲದವರಿಂದ ಒಳ್ಳೇ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು.

ವಿಶ್ವಗುಣಾದರ್ಶನಾಟಕ ಕಂಪನಿಯವರ ಕಳೆಕಟ್ಟಿದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಈ ನಾಟಕದ ಹಾಡುಗಳು— ಮತ್ತೆ ಮಾಧವನ ಪಾತ್ರದ ಅಭಿನಯ— ನಮ್ಮ ರಸಿಕರ ವಿಸ್ಮಯ ಮಾತಾಗುತ್ತ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿರಸದ ಅವಿಷ್ಕಾರ, ನಾಟಕ ರಚನೆಯ ತಂತ್ರದ ಸುಲಭತೆ, ಇವೇ ಈ ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯಗುಣ; ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ— ಕಾವ್ಯಗುಣ— ಇನ್ನೊಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಗುಣವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ವೈ. ವಾಮನರಾವ ಮಾಸ್ತರರ ಉಳಿದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಉತ್ಸಾಹ ಹೆದಿಂದ ನಮ್ಮ ರಸಿಕರು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಇದನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು— ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದೇನೆ—

ವೈ. ವಾಮನರಾವ ಮಾಸ್ತರರ ಇತರ ನಾಟಕಗಳು.

ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ—

೧—೮—೦

ಇದೊಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕ. ವಸ್ತುವು ಪೌರಾಣಿಕವಿದ್ದರೂ ನಾಟಕದ ರಚನೆ ಕೇವಲ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಚಿತ್ರಣದಂತೆ ಕಾಣುವಷ್ಟು— ಸಹಜ ರಮ್ಯವಾಗಿದೆ; ತಳಿಹಾಸ್ಯದ ಏರಿಳಿತವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹಾಗೂ ಅರ್ಜುನರ ನಡುವೆ ನಾರದರ ಕೈಚಳಕದಿಂದ ಬಂದೊಡ್ಡುವ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಘಟನೆಯೇ ಈ ನಾಟಕದ ಸಾರ; ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಗಾಲವೊಪಾಖ್ಯಾನ ಇದರ ತಳಹದಿ—

೨ನೇ ಬಾಜೀರಾವ ಪೇಶವೆ—

೧—೮—೦

ಭಾರತದ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯದ ಕಾರಣನಾದ ೨ನೇ ಬಾಜೀರಾಯನ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ ವಸ್ತುವು ನೋಡಬಹುದು. ಮೂಲಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ— ಸಮರದುರಂಧರನಾದ ಬಾಪು ಗೋಖಲೆಯ ಸ್ವದೇಶಪ್ರೇಮ— ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆ, ಕರ್ತವ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ— ಇವೆ ಮುಂತಾದ ಉಜ್ವಲಗುಣಗಳ ಪರಿಸ್ಪೃಟಿತೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲಣ ವಿಚಾರಗಳೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಮಾತುಗಳು ಉದ್ವೇಗಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಸಾಧ್ವೀ ಸಖೂಬಾಯಿ—

೧—೮—೦

ಪಾಂಡುರಂಗನ ಆನನ್ಯಭಕ್ತಳ ಧೈಯಶಿಲ್ಪಿಯೇ ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವು. ತಾಯನ್ನೂ ಬಿಡಲಾರ ಇತ್ತ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ಬಿಡಲಾರದಂತಹ ವಿಚಿತ್ರವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧವ. ದೇವರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಶ್ರೀ ರುಕ್ಮಿಣಿದೇವಿಯು ಗಡಿಬಿಡಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಹಾಡುಗಳು ಭಕ್ತಿರಸದಿಂದ ತುಂಬಿವೆ.

ಭಕ್ತ ಪುಲ್ಕಾದ—

೧—೮—೦

ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಕಥಾವಸ್ತುವಿದೆ. ಭಾಗವತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಪ್ರಲ್ಹಾದನು— ಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅಸಾರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ವಾಚಕರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು; ಭಕ್ತಿಪೂರ್ಣವಾದ ಗಾನಗಳನ್ನು ನುಡಿಯಬೇಕು—

—ಶ್ರೀ. ಗುರುರಾಜೋ ವಿಜಯತೆ—

ಸಾಧ್ವೀ ಸಖೂಬಾಯಿ.

೧ ನೇ ಅಂಕು.

೧ ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ— ಕರ್ಮದಗ್ರಾಮ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ತೀರ. ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಫಾಂಡುರಂಗ ದೇವ ಸ್ಥಾನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಹೇವತಾಸ್ತ್ರೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.)

ಈಶಸ್ತವನ.

ರಾಗ ಹಮೀರ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟಿ.

ನಮಿಸೆ ಸಿರಿವರಾ ಜಗದೋದ್ಧಾರಾ | ಸುಮನೋಹಾರಾ ಶ್ಯಾಮಲಗಾತ್ರಾ || ೧ ||
ಕುರುಸಭೆಯೊಳಗಾ | ವರ ಪಾಂಚಾಲಿಯು | ಸ್ಮರಿಸಲು ವೇಗದಿ ನೆರೆಪೊರೆ
ದವನೆ || ೨ || ಸಲೆಕರಿದಾಜನ | ಕಳವಳ ಭಾವಕೆ | ಒಲಿದು ನೀ ಬಂದೆ | ನಲಿದು
ಸಲಹಿದೆ || ೩ || ಇಂತಹ ಮಹಿಮಾ | ತೃತಗುಣಗಳ | ಸಂತತ ಸ್ಮರಿಸೆ
ಮಧ್ಯೇಶಾ || ೪ ||

(ವಾದು ಮುಗಿಯೊಡನೆ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಹೋಗುವರು. ಇನ್ನೊಂದು ಬಡಿಯಿಂದ ಕಾವೇರಿ. ಅನುಸೂಯಾ- ಪದ್ಮಾವತಿಯರು ಬರುವರು.)

ಅನುಸೂಯಾ— ಛೇ ತಾಯಿ! ಜನ ಬೇಕಾದ್ದು ಅನ್ನಲಿ; ನಾನಂತೂ
ಇಂಥ ಆತ್ತಿಯ ಮನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿಲ್ಲ— ಬಿಡು!

ಕಾವೇರಿ— ಏನೇ ಅವಳು ಆತ್ತಿಯೇ ಅಲ್ಲ; ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ವೈರಿಯು.
ನಾನೇ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಅದನ್ನು
ಹೇಳಲೇ ಸಿನಗೆ—

ಅನುಸೂಯಾ— ಹೇಳು. ಹೇಳು- ಕೇಳಿಯಾದರೂ ಕೇಳೋಣ—

ಕಾವೇರಿ— ಸಖಾದೇವಿ- ಒಳ್ಳೆಯ ವಳೆಂದು- ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಳು. ಅದೇ ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಎಂದೂ ಭಾಂವಿ ಹಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ; ಇಲ್ಲ- ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ!

ಸದ್ಮಾವತಿ— ಅಹಹಾ- ಎಂಥಾ ಬುದಿಯನ್ನಾ ನಿಮ್ಮದು! ಅಂತೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ: ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ; ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇನು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿಯೆ ಸೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ-? ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ. ಅದು ಏನೆಂದರೆ- ಓಡಿಹೋಗುವ ವಿಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀನು - ಪಾರಂಗಳೆಳು.

ಕಾವೇರಿ— ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನದೇನು ಓಡಿಹೋಗುವ ವಿಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಶಿಖರವನ್ನೇ ಇಟ್ಟಿರುವೆ. ಮದುವೆಯಾದಂದಿನಿಂದ ನೀನು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ, ನಾಲಕ್ಕಾರು ಸಲ ಓಡಿಬಂದಿರಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತವರುಮನೆಯಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗ; ಅತ್ತೆಮನೆಯಂದರೆ ಕ್ಷಿಪ್ರವಿದ್ಯುತು ಘೋರ ನರಕದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಂತವೂರಲ್ಲಿಯೆ ಅತ್ತೆಮನೆಯಿದ್ದರಂತೂ ತೀರಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ- ಹೂ-

ಸದ್ಮಾವತಿ— ಏನೇ ಅನುಸೂಯಾ- ಕಾವೇರಿ- ಸಖಾದೇವಿಯು ಗೆಳತಿ ಯರು ನೀವು; ನಾನು ಅವಳ ಅತ್ತಿಗೆಯು; ನಿಮ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ನನಗೆ ಅವಳಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರವೆನಿಸುವದು; ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡುವದು, ಸಖಾದೇವಿಯು ಅಂಗದಲ್ಲಿ- ಅತ್ತೆ ಮಾಪಂದಿರನ್ನು ಬಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣವೇ ಇಲ್ಲ; ಅವಕ್ಕೇನು ಮಾಡುವದು? ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಒರೆಗೆ ವಿಠಲನ ಧ್ಯಾನವೇ ಧ್ಯಾನ; ನೋಡಿದರೆ ತಾನನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳು; ಈಗಲೇ ತನಗೇಕೆ ಬೇಕೆದ್ದೇನು ವಿಠಲನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ. ಇವಳೇನು ಆ ಪುಂಡಲೀಕ-ಪಲ್ವಾದ ರಂತೆ ಭಕ್ತ ಶ್ರೆಷ್ಠರಾಗತಕ್ಕವಳೆ? ಮಾವನಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರು ಕೊಡುವಾಗ ವಿಠಲ ಧ್ಯಾನ; ಪತಿಯು ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ವಶನಾಗಿ ಸಮೀಪ ಕರೆದರೆ ವಿಠಲ ಧ್ಯಾನ; ಪಾಪ ಆ ಗಂಡ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಇವಳಿಗೆ ೧೮-೨೦ ವರುಷ; ಅವನಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು

ವರೂಪ ; ತರುಣ ಯುವಕ ; ಇವಳು ಹೀಗೆ “ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹರಿ,”
 “ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹರಿ” ಎಂದು ಭಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ- ಅವನ
 ಗತಿ ಏನು ? ನಾಲ್ಕುಜನರಂತೆ ಇವಳೂ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿ
 ಸಿದರೆ, ಇವಳಿಗೇಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗುವದು. ?

ಅನುಸೂಯಾ—ಪದ್ಮಾವತೀ ನೀನು ಬೇಕಾದ್ದು ಅನ್ನು - ನಿಮ್ಮ ಚಂಡಿ
 ಕಾಪಾಯಿ ಮತ್ತು ಮೂಢವರಾಯರು ಒಳ್ಳೆಯವರಲ್ಲ ಬಿಡು.
 ಅವಳನ್ನು ಕಾಡುವದಾದರೂ ಅದೆಷ್ಟು- ಅದಕ್ಕೇನು ಪರಿಮಿ
 ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೋ, ಹೇಗೆ ? ಅತ್ತಿ ಮಾವಂದಿರ ಕೂಡ- ಪತಿಯ
 ಕೂಡ-ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು- ಸಮೀಪಾಯಿಗೆ
 ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವೆ; ಆದರೆ ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ- ಆ ಬುದ್ಧಿಯು
 ನಿನಗಿರುವದೇನು ? ನಿನಗೇ ಆ ಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಆ
 ಸೂಳಿಯ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ?

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಅದು ನನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ; ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ
 ಸಮೀಪಾಯಿಯು ಪತಿಯು ಅಂಥವನಲ್ಲ. ಯಾವ ದುರ್ಯಸನವೂ
 ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. ಸಮೀಪಾಯಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಣತನದಿಂದ ಅವನ
 ಮನವನ್ನೂಲಿಸಿದರೆ, ಅವನು ಇವಳ ಕೇವಲ ದಾಸನಾಗುವನು.

ಕಾವೇರಿ—ಅಮ್ಮಾ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಫಲವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ- ಆದರೆ
 ನನಗಂತೂ ಸಮೀಪಾಯಿಯು ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮನ
 ಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಾಕುಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಲ ಚಂಡಿಕಾ
 ಬಾಯಿ ಯವರನ್ನು ಕಂಡು ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಾಗ ಮಾತಾಡ
 ದೇಕಾಗಿದೆ ; ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರೂ ಮೂಢವ
 ರಾದರೂ- ಕೂಡಿ ಆಡಿದವರು,- ಸಾಲೆ ಕಲಿತವರು, ಇವರಿಗೆ
 ತಿಳಿಸಿ ಮೂಢವರಾಯರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು
 ಹೇಳಿರಬಹುದು- ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ; ಆದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅದೆಲ್ಲ
 ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ.- ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಂದರೆ—

ಅನುಸೂಯಾ—ನಾನು ಕೂಡ ನಿನ್ನಂತೆ ಯೋಚನೆಮಾಡಿ- ನಮ್ಮ

ಮನೆಯವರ ಮುಂದೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ; ಆದರೆ
ಏನು? ದಿನದ ಉತ್ತರವೇ ಆದಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಕಾವೇರಿ— ಆದೇನೆಂದು--?

ಅನುಸೂಯಾ—“ನೀವು ಹೆಂಗಸರು; ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದು.

ಕಾವೇರಿ—ಆದು ಹೋಗಲಿ. ಅನುಸೂಯಾ— ಈ ಸಖೂದೇವಿಗೆ ಆ
ವಿಠಲನ ಭಜನೆಯ ಹುಚ್ಚು ಹತ್ತುವದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣವಿ
ದ್ದೀತು ?

ಅನುಸೂಯಾ— ಆದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
ವೇನು? ಪ್ರತಿವರುಷ ಸಖೂದೇವಿಯ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಪಂಥರ
ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ವಿಠಲನು ಅವರ ಆರಾಧ್ಯ
ದೇವತೆಯು. ಅವರಿಗೆ ಈ ಸಖೂದೇವಿಯು ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು.
ವೃದ್ಧಾಪ್ಯಬಂದ ಕೂಡಲೆ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಚೂರುಚೂರು
ಹಣವನ್ನು ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಗದಾಧರ ಪಂತರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ-ಶಿಸಖೂ
ದೇವಿಯನ್ನು ಮಾಧವರಾಯರಿಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದುಕೊಟ್ಟರು. ದುಡ್ಡಿನ
ಮೋರೆ ನೋಡಿದಕೂಡಲೇ ಇವರ ಬಾಯಲ್ಲೂ ನೀರೂರಿರುವು.
ಉಭಯತರೂ ಒಪ್ಪಿದರು—

ಕಾವೇರಿ—ಆದು ಹಾಗೇ ಇರಬೇಕು. ಇವರು ಇಂಥವರೆಂದು ಆಗ
ಅವರಿಗೆ ಪೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು ?

ಅನುಸೂಯಾ— ಸಖೂದೇವಿಯ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಕೇವಲ ಸಜ್ಜನರು.
ಅವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟವರೇ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ
ತಾಯಿಯು ಅವರ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು; ದೇವತಾ ಮನು
ಷ್ಯರೆ ಎಂದು ಅವಳು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಖೂದೇವಿಯ ಮದುವೆ
ಯಾದ ಮರುತಿಂಗಳಿಗೇ- ಅವರು ಪಂಥರಪುರದ ಯಾತ್ರೆಯೆ
ಹೋದರು- ಮುಂದೆ ಸಲ್ವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ದಂಪತಿಗಳು
ವೈಕುಂಠಯಾತ್ರೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು. ಸಾಪ- ಸಖೂದೇವಿಯು
ವಾತ್ಸ್ಯ ನಿರಾಧಾರಿಯಾದಳು. ದುಃಖ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಪಂಥರ
ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ತನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇನೆಂಬ

ಆಶೆ ಬಲವಾಯಿತು. ಆಗಿನಿಂದ ಪಾಂಡುರಂಗನ ಭಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು; ಅದೀಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಕಾವೇರಿ—ಯಾಕೆ ಪದ್ಮಾವತಿಬಾಯೀ— ಮಾತಾಡಲೊಲ್ಲರಿ— ?

ಅನುಸೂಯಾ—ಅವಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭಜನೆಯು ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ ಯವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅವರು ಹುಚ್ಚು ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಹುಟ ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಸನವೆಂದು ಅವಳ ಫಲನೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಾಳೇ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರೆ ಅವು ಕೂಡ ಎಲ್ಲಿ ಇವಳಂತೆ ಹುಚ್ಚಾಗುವವೋ ಎಂದು ಪತಿಯ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳೂ ತನ್ನ ವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಖೂಬೇವಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತು ತನ್ನ ಮನೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಳು; ಯಾರ ಮುಂದೂ ಒಂದು ಮಾತು ಆಡುವದಿಲ್ಲ.

ಕಾವೇರಿ—ಹೌದು— ನನ್ನದೂ ಅವಳದೂ ಇಷ್ಟು ಗೆಳೆತನ; ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಕೂಡ ತನ್ನ ಅತ್ತೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಪತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಆಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ದೈನ್ಯತುಂಬಿದ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನೇ ಏನಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಪಂತೋಷಿಸುತ್ತಾಳೆ

ಪದ್ಮಾವತಿ—(ಬುಟ್ಟಿ) ಅವಳು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ತಾಳ ಬಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ, ನೀವೇಕೆ ಅವಳಂತೆ ತಾಳ ಕುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ?—

ಅನುಸೂಯಾ—ಅಮ್ಮಾ ಅವಳಂತೆ ನಮಗೂ ಬುದ್ಧಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸುಕೃತಬೇಕು; ಸುಮ್ಮನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು— ಆ ಮನಸ್ಸು. ಅವಳಂತೆ ನಾವು ಭಜನೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಿನ್ನಂತೆ ಅವಳ ನಿಂದೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಸಮಾಧಾನ ಗುಣವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ಕಡಮೆಯೇ ಸರಿ. ಅವಳ ತಾಯಿಯು ಪಂಥರಪುರದಿಂದ ಅವಳಿಗೊಂದು

ಚಂದನದ ವಿಠಲನ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ದಿನಾಲು ಅದನ್ನು-ಸಖಿಯಾದೇವಿಯು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಗೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹನವಾಗದೆ, ಕನಿಷ್ಠ ನೂರು ಸಲವಾದರೂ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಸಾಕಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಸಖಿಯಾಯಿಯು ಅದನ್ನು ಇನ್ನೆಲ್ಲೆಂದ ಹುಡುಕಿತಂದು, ಅದನ್ನು ಟಿಪ್ಪು ಭಜನೆ ಮಾಡಿದಳು. ನೋಡು-ಒಂದು ದಿವಸವಂತೂ ಚಂಡಿಕಾದೇವಿಯವರು ಅದನ್ನು ಬಿಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಚಲ್ಲಿದ್ದರು, ಜೀವದ ಸರಿವೇ ಇಲ್ಲದೇ ಅದನ್ನು ಸಖಿಯಾದೇವಿಯು ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದಳು; ಕೈಸುಟ್ಟಿತೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ ಒದ್ದಾಡದೇ ದೇವರಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯಳಾದಳು.

ಕಾವೇರಿ—ಪದ್ಮಾವತೀ, ಸಖಿಯಾದೇವಿಯು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಅದರೊಡನೆ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಆಡುವದನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಎರೆಯಹಾಕುತ್ತಾಳೆ; ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ; ಆಗ-ಭಕ್ತಿಪಠವಶತೆಯಿಂದ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಪದ್ಮಾವತಿ—ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿರುವೆನು: ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಂತೆ ಹಾಳು ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಈ ಹುಚ್ಚು ತನವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ಪತಿಯು ಶಿಕ್ಷಿಸದೇ, ಅವಳನ್ನೇನು, ಮಣಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡ್ರಿ, ಪೂಜಿಸಬೇಕೆ? ನೀವೆನನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನವರು. ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವದೊಂದೇ ಕೆಲಸ. ನೀವೂ ಅವಳಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿನೋಡಿರಿ; ಆಗ ಬರುವ ಅನುಭವವನ್ನು ನೋಡಿರಿ! ಏನೇ ಕಾವೇರಿ- ಈ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ನೀನು ಶಯ್ಯಾಗಾರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ- ಪತಿಯು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗದೇ ವಿಠಲನ ಭಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸು, ಅಂದರೆ ನೋಡು ವಿಠಲನ ಪ್ರಸಾದ ತಾನೇ ದೊರಕುವದು.

ಕಾವೇರಿ—ಪದ್ಮಾವತೀ ನೀನಂತೂ ತೀರ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆ. ಸತ್ಯವಾಗಿ ನೀನು ಹೇಳು. ಪತಿಯು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವಾಗ

ಸಖೂದೇವಿಯು- ವಿಠಲನ ಭಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೀನು ಎಂದಾ ದರೂ ನೋಡಿದ್ದೀಯಾ ?

ಪದ್ಮಾವತಿ—ತಾಳಬಾರಿಸುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ—ಭಜನೆಯೆಂದು ನೀವು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೆ— ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪ್ರತಿ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹುಡುಗೆಯರು— ಸ್ವಲ್ಪ ನಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಡಗು ಬಿನ್ನಾಣ ತೋರಿಸಬೇಕು; ಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕು; ಏಕಾಂತ ಕೇಳಿಗೆ ಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತೆ— ಅವನಿಗೆ ಆವಿರ್ಭಾವ ತೋರಿಸಬೇಕು; ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು “ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹರಿ”—“ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹರಿ” ಎಂದು ಕಾಲಕಳೆಯ ಹತ್ತಿದರೆ— ಆ ಪತಿಯು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆಂತ ತಾನೇ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಅವನು ಬೇರೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನಾದರೂ ಕಂಡಾನು. ಅದೇ ಆಜಿಗೆ ನೋಡು ಅವಳೇ ಬರುತ್ತಿರುವಳು ! ನೋಡಿದಿಯಾ ಅವಳನ್ನು— ಎತ್ತ ಕಡೆಗೋ ದೃಷ್ಟಿ—, ಸೆರಗು ಹೊತ್ತು ರೀತಿ ನೋಡು; ನಡೆಯುವ ರೀತಿ ನೋಡು; ರೂಪ ಎಷ್ಟು ಚಿನ್ನವಿದ್ದರೇ ಎನು; ಅದಕ್ಕೆ ಓರಣವಿಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡುವದು?—

(ಸಖೂದೇವಿಯು ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನುಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಲರಿವೆಯ ಮೂಟೆ)

ರಾಗ ಭೂಪ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟ.

ಯದುತನಯಾ ಗೋಪಾಲಾ | ಮುದದೆ ತೋರೈ ತವಪದ ಪಂಕಜ || ಪಲ್ಲ ||
ದೀನವತ್ಸಲಾ | ಅನಾಥಸತಿಯ ಕನಿಕರದಿಂದಾದರಿಸುವದೀಗ || ವನಜಲೋಚನಾ
ಕಾಯೋ || ೧ ||

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಯಾಕೆ ಸಖೂದೇವಿಯವರೇ ಬರುವದಕ್ಕೆ ತಡವಾಯಿತು? ಒಗೆವ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಕಡಮೆಯಾಗಿದ್ದವೆ, ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾಸು ನಂದರೂ ಪಂಥರಪುರದ ಯಾತ್ರಿಕನು ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದನೋ ? ನೋಡಮ್ಮಾ ನನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅದೇ ಅಂಜಿಕೆಯು !

ಯಾವನಾದರೂ ಲಠ್ಠ ಯಾತ್ರಿಕಾರನಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ನೀನು ಓಡಿ ಹೋದರೆ ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಖೂಬೇನಿ—(ಕವಿಯ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು) ನಿತ್ಯಲ. ನಿತ್ಯಲ. ಎಂಥ ಮಾತಾಡುವಿರಿ ನೀವು. ಯಾತ್ರಿಕಾರರು ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು. ಪ್ರತಿ ಏಕಾದಸಿಗೂ ಅವರಿಗೆ ಪಂಥರಿನಾಥನ ದರ್ಶನ ದೊರಕುವದು. ಚಂದ್ರಭಾಗೆಯ ಸ್ನಾನ ಲಭಿಸುವದು. ಅಂಥ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಕೆ? ನಾಳೆ ಯುಗಾದಿ ಪ್ರತಿಪದೆಯ ದಿನಸ-ದೇವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಅಲಂಕಾರವನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವರು. ಆ ಮನೋಹರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯವು ನಮ್ಮಂತಹ ಪಾಮರರಿಗೆ ಹೇಗೆ ದೊರೆಯಿತು? ಪದ್ಮಾವತಿ ಅತ್ತಿ ನಿಲುವೆಂದಾದರೂ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರಾ?—

ಪದ್ಮಾವತಿ—ನಮ್ಮಂಥ ಪಾಪಿಗಳಿಗೇಕಮ್ಮಾ ಪಂಥರಪುರದ ಯಾತ್ರೆಯು. ಮಹಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಳಾದ ನಿನಗೇ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ; ಅಂದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಪಾಡೇನು. ನೀನು ಹೋಗುವದಿದ್ದರೆ ನನಗೂ ತಿಳಿಸು; ಅಂದರೆ ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ; ಅಂದರೆ ನಾಳೆ ನೀನು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ತೆರಳುವಾಗ ನಿನ್ನ ಶರಣು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೊಂದು ಸ್ಥಾನ ಸಿಕ್ಕಿತು!

ಕಾನೇರಿ—ಪದ್ಮಾವತಿ- ಹೀಗೇಕೆ ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡುವಿಯೇ. ಅವಳು ಸಹಜವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ- ಅದಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆ?

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಸಾಕು. ಸಾಕು. ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಸಹವಾಸದಿಂದಲೇ ಅವಳ ಗತಿ ಈ ರೀತಿಯದಾಯಿತು. ಸಂಸಾರ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವಳ ಹುಚ್ಚುತನ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಕೌತುಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಇದೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಸರಿಬರುವದಿಲ್ಲವಮ್ಮಾ!

ಸಖೂಬೇನಿ—(ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷವಿಲ್ಲದೇ) ಯಾಕೆ ಅತ್ತಿ ಗೆಯ

ವರೇ- ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನೀವು-ನನ್ನ ಕೂಡ ಬರತಕ್ಕವರಲ್ಲವೆ?
ಪದ್ಮಾವತಿ-ಓಹೋ ಬರದೇ ಹೋಗಿದ್ದೇನು! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನನಗೆ
 ಬೇರೆ ಕೆಲಸವೇ ಇಲ್ಲ. ನೋಡಿದಿಯಾ ಕಾವೇರಿ- ನಾನು ಅಡಿದ
 ಮಾತು ಇವಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಏನೂ
 ಅರಿಯದವಳಂತೆ ಹೇಗೆ ಸೋಗುಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಇಂಥ ದುರ್ವಿ
 ದ್ಯೆಗಳು ನನಗೇನು ತಿಳಿಯವೇನು?—

ಸಖೂಬೇವಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಗೆಳತಿಯರೇ ನೀವೂ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ
 ಬರುವುದಾದರೆ, ನಾಲ್ವರೂ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಹೋಗೋಣ.
 ಯಾತ್ರಿಕಾರರು ಗುಂಪು-ಗುಂಪಾಗಿ ನಾಳಿನಿಂದ ಇದೇ ಮಾರ್ಗ
 ವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ- ಒಂದು ಗುಂಪು
 ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಯಾರ ಜೊತೆಯೂ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ—

ಪದ್ಮಾವತಿ—ನಿನ್ನಂಥ ಭಕ್ತಳಿಗೆ ಯಾರ ಜೊತೆ ಯಾಕೆ ಬೇಕಮ್ಮಾ?
 ಪಂಥರಪುರದ ಶ್ರೀ ವಿಠಲನೇ ನಿನಗೆ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವಾಗ,
 ಇನ್ನೂ ಬ್ಬರ ರಕ್ಷಣೆ ನಿನಗೇಕೆ ಬೇಕಾದೀತು?—

ಸಖೂಬೇವಿ—ನಿಶ್ಚಯ- ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನು ಆತನೇ ಸರಿ!

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಅದರೆ ದಿನಬೆಳಗೂ ಪತಿಯಿಂದ ಜೋಡಿನ ಏಟು ತಿನ್ನು
 ವಾಗ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ- ಆ ನಿನ್ನ ವಿಠಲನು!

ಕಾವೇರಿ—ಛೀ ಛೀ ಪದ್ಮಾವತಿ-ಏನಮ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಕೊಳಕು ಮಾತು!

ಸಖೂಬೇವಿ—ಕಾವೇರಿ- ಪದ್ಮಾವತಿ ಅತ್ತಿ ಗೆಯವರು ಹೇಳುವ ಮಾತು
 ಅಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಇದ್ದುದನ್ನೇ ಅವರು ಹೇಳುವರು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ
 ನಾವು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸೋಣ. ನಿಮ್ಮ ಒಗೆಯೋಣವು
 ಮುಗಿಯಿತೆ?—

ಅನುಸೂಯಾ—ಆಗಲೇ ನಾವು ಮುಗಿಸಿದೆವು. ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು
 ಹೊರಡುವದರಲ್ಲಿದ್ದೆವು ; ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಂದೆ; ನಾವು ನಿಂತು
 ಕೊಂಡೆವು.

ಕಾವೇರಿ—ಅನುಸೂಯಾ— ಎಲ್ಲ ಒಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಸಖೂಬಾದೇವಿಗೆ ತಡವಾಗುವದು. ನಾವು ಅವಳ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿ— ಅವಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬೇಗನೇ ಮುಗಿಸೋಣ : ಅಂದರೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಯೇ ಹೋಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು.

ಅನುಸೂಯಾ—ಹೌದು. ಹೌದು. ಹಾಗೇ ಮಾಡೋಣ.

ಪದ್ಮಾವತಿ—ನಾನೊಲ್ಲಿನಮ್ಮಾ—! ಎರಡನೇಯವರ ಕೆಲಸ ನಾವೇಕೆ ಮಾಡಬೇಕು! ನಿವಾದರೂ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದು ಅವಳ ಕೆಲಸ ಯಾಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರೋ, ಅದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ವಿಠಲನ ಭಕ್ತಳು; ಅಂದವೇಲೆ ಅವನೇ ಬಂದು ಯಾಕೆ ಇವಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಾರದು? ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ಅವನು ಎಷ್ಟೋ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಇವಳೇ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ನೀವೇ ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಈಗೇಕೆ! ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. ನೀವು ಅವಳ ಶೀರೆಯನ್ನಾದರೂ ಒಗೆಯಿರಿ; ಇಲ್ಲ— ಮತ್ತೆ ನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿರಿ.—

ಕಾವೇರಿ—ಹೋಗಮ್ಮ ಹೋಗಮ್ಮ ನೀನು—ನಾವು ಸಖೂಬಾದೇವಿಯ ಕೆಲಸ ಪೂರೈಸಿಕೊಟ್ಟು ಬರುತ್ತೇವೆ!

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಚನ್ನಾಯಿತು. ನೀವು ಅವಳ ಸಹವಾಸಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಅವಳಂತೆ ನೀವೂ ಜೋಡಿಸ ಏಟು ತಿನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಲಕ್ಷ್ಮವಿರಲಿ!

ಕಾವೇರಿ—ದಯಮಾಡಿ ನೀನು ಹೊರಟು ಹೋಗು ತಾಯೀ! ನಿನ್ನ ಕೊಳಕು ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಲಾರೆವು.(ಪದ್ಮಾವತಿ ಹೋಗುವಳು)

ಅನುಸೂಯಾ—ಕಾವೇರಿ- ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಇವಳು- ಸಖೂಬಾದೇವಿಯ ಅತ್ತೆಯ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಅದಕ್ಕೊಂದೇ ನಮ್ಮಕಿಂತ್ರ ಮೊದಲು- ಅವಳು ಹೋದದ್ದು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಚುಚ್ಚಿಕೊಡುತ್ತಾಳೋ!

ಕಾವೇರಿ—ನಮ್ಮ ಮನೆಗಂತೂ ಅವಳು ಬರುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ!

ಸಖೂಬಾದೇವಿ—ಕಾವೇರಿ- ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಎಣಿಸಬೇಕು. ನೀವಾದರೂ ನನಗೋಸ್ಕರ ಯಾಕೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತೀರಿ.

ನೀವು ಹೋಗಿರಿ. ನಾನು ನನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ: ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಮಗೆ ತಡವಾದೀತು!

ಕಾವೇರಿ—ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು—ನಾನಂತೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ!

ಅನುಸೂಯಾ—ಕೆಲಸ ಉಳಿದಿದೆ ಎಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಹೋಗೋಣ!

ಸಖೂದೇವಿ—ಕಾವೇರಿ—ಅನುಸೂಯಾ—ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮದೆಷ್ಟು ಒಲವು! ತೊಂದರೆ ಪಡಬೇಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ. ನಡೆಯಿರಿ ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗೋಣ.

ರಾಗ ಕಾಫಿಜಿಲ್ಹಾ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟಿ.

ಈ ಘನಪ್ರೇಮಕೆ ನಾ ಯಣಿಯಾದೆ | ರಾಗದಿ ನಿಮ್ಮನು ರಮೇಶನುಕಾವಾ || ಪಲ್ಲ ||
ಹಿತದ ನುಡಿಗಳ ಲಾಲಿಸಿ ಮನದೆ | ವ್ಯಥೆಯನೀಗಿ ಸಂತೋಷಿತಳಾದೆ || ೧ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು) (ಪರದೆ ಬೀಳುವದು)

೨ ನೇ ಪ್ರವೇಶ.

(ಸ್ವ: ಗದಾಧರ ಪಂತರ ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗ. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು)

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಾನು- ಬಿಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದೇ ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಸಖೂದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಯವೇಕೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದೀತು? ತಲಬಾಗಲಿಸಿಂದ ಅವಳು ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದನ್ನು ನಾನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದೆನು. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಲ್ಲಲ್ಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗಂದಿಗಲೇ ಹೋಗಿ ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರು ಅವಳನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆಂದು. ನಾನು ಕೂಡ ಹಾಗೇ ಮಾಡಬೇಕೆ? ಇಂದು ಅವಳ ಸ್ನೇಹಿತೆಯರು ಅವಳ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿಯೇ ತಿರಬೇಕು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ನೋಡಿದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನುಂತೂ ಈ

ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ತಿಳಿಸದೇ ಹಾಗೇ ಹೇಗೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂಡಬಂದೀತು! ಇವಳು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಯಾವ ನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಬೋಣಪ ಯಾತ್ರಿಕಾರನ ಜೊತೆಗೆ ಓಡಿಹೋದರೆ ಏನು ಮಾಡುವದು! ಆಗ ಯಾರ ಮರ್ಯಾದೆ ಹೋಗುವದು! ಹೋಗುವದು ಸಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಇಂದು ನಾನು ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಬೆಂಕಿಯು ಇಷ್ಟು ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋದೀತು— ಅವಳ ಭಕ್ತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬಂದಂತೆ ಅದು! ಇವಳ ಹುಚ್ಚು ತನಕ್ಕೆ ಜನ ಸಾಧ್ಯಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಬೆಡಗಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಸಮೀದೇವಿಯು ಸಾಧ್ಯಿಯು— ಸಾತ್ತ್ಯಿಕಳು— ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಅಂದರೆ ನಾವೇನು ಬಜಾರಿಗಳೇ! ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೆಡಗು ಬಿನ್ನಾಣ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾನಂತೂ ಅನುಳ ದುರ್ದೈವಿಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಮಾಡ ತಕ್ಕವಳು! (ಒಳಗಿನಿಂದ ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯು ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಸುವದು ಅದೋ ಬಾರು ಮಾಡಿವ ಫಿರಂಗೀ ಗುಂಡು ಹಾರುವವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ! ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯು ಧ್ವನಿಯೇ ಇದು! ಕೈಗೂಡಿತು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ?—

(ಹೋಗುವಳು) (ತೆರೆ ಏಳುವದು)

೨ ನೇ ಪ್ರವೇಶ.

(ಸ್ವಳ:— ಗದಾಧರಪಂತರ ಮನೆ. ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯು ಕೋಸದಿಂದ ಕಾದು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ನದಿಯಿಂದ ಬಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಸಖಾದೇವಿಯು ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ.)

ಚಂಡಿಕಾ— ಏನೇ ಏನು ಖೋಡೀ ಅರಿವೆ ಒಗೆಯುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯೋ ಅಥವಾ ಮತ್ತೇತಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗಿದ್ದೆಯೋ! ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟೆಂದು ಶಾಸನ ಮಾಡಬೇಕು; ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬೇಕು! ಹೊಡೆದು—ಹೊಡೆದು ನನ್ನ ಕೈಗಳಂತೂ ಬಿದ್ದು ಹೋದವು. ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದೇ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಹೋಗು

ಒನ್ನೆ ಹಾಳಾಗ! ಹೋದವೇಲೆ ಒಂದು ನಾಯಿ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯ ಬರುವದಿಲ್ಲ. (ಸಖೂಬೇವಿಯು ಗಲ್ಲ ಹಿಂಡುತ್ತಾ) ನೋಡಿದಿಯಾ ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿದರೂ-ಪಿಟ್ಟೆಂದು ಉಸುರುವದಿಲ್ಲ. (ಒಗೆದ ಹಿಂಡಿ ಕೆಸುನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಿಸಿ) ಇದೂ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಇದೇ ಶಿಕ್ಷೆಯು. ಹೋಗು ಇಂಕಹ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೆ ಹೋಗಿ ಅರಿವೆ ಒಗದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಇಂದು ಹಬ್ಬ-ಯಾಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೆ ; ಆದರೆ ನಿನೇಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿ! ಏಟುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದ ವಿನಹ ನಿನಗೆ ಅನ್ನವೇ ರುಚಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಈ ದಿವಸ ನಿನಗೆ ವ್ಯಾಟಕ್ಕೆ ಹಾಕುವದಿಲ್ಲ! ಇವತ್ತು ಬೆಳಗ್ಗೆ ನದೀತೀರದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಯಾತ್ರಿಕಾರನ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ? ಯಾವ ಏಕಾಂತ ನಡೆದಿತ್ತು? ಅವನ ಹತ್ತಿರವೇ ಹೋಗು. ಅವನೇ ನಿನಗೆ ಕೂಳು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ!

ಸಖೂಬೇವಿ— ಇಲ್ಲ. ಅತ್ತೆಯವರೇ ನಾನೆಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಸಂತಿರಲಿಲ್ಲ; ಹೊಸ್ತು ಕಳೆದಿಲ್ಲ; ಬೇಗನೇ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೇ ಬಂದೆ!

ಚಂಡಿಕಾ— ಮತ್ತೆ ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡುವಿಯಾ? ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೆ— ಯಾವ ಯಾತ್ರಿಕಾರನ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಸಂತಿದ್ದೆ— ಹೇಳು ಮೊದಲು!

ಸಖೂಬೇವಿ— ಹೌದು ಆ ಅಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ವಿಶ್ವನಾಥಬಟ್ಟರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು; ಅವರು ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರು; ಕರೆದು ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ- ಸಲ್ಪು ಹೊತ್ತು ಸಂತಿದ್ದೆ.

ಚಂಡಿಕಾ— ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ- ಇಂಥ ಎಷ್ಟೋ ಮುಠಾಳರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಮಾತಾಡಿಸಿದರೆ- ನೀನು ಅವರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿಯೇ ಹೋಗತಕ್ಕವಳೇ- ಹಾಗಾದರೆ! ಹೇಳು- ಏನು ಮಾತಾಡಿದೆ ಅವರ ಕೂಡ!

ಸಖೂಬೇವಿ— ಯಾವ ಮಾತೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳ ದಿವಸಕ್ಕೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾದೆನೆಂದು--

ಚಂಡಿಕಾ—ಅವರು ನಿನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಚಿನ್ನದ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿದರೋ—

ಸಖೂಬೇವಿ—ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕುಶಲ ಪಶ್ಚೆ ಕೇಳಿದರು.

ಚಂಡಿಕಾ—ಇಷ್ಟು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನ ಮಗಳ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ ಗ್ರಹಸ್ಥ-ಮನೆತನಕ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ನಿನ್ನ ಕೂಡ ತುಂಬಿದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ-ಮಾತಾಡುವದೇನು ಕೆಲಸ!

ಸಖೂಬೇವಿ—ಅವರು ನನಗೆ ತಂದೆಯ ಸಮಾನರು—!

ಚಂಡಿಕಾ—ಹೌದು. ಹೌದು. ಎಲ್ಲರೂ ನಿನಗೆ ತಂದೆಯ ಸಮಾನ-ವಿಠಲನ ಸಮಾನರೇ ಇರುವರು; ಆದರೆ ನಮಗೇನು ಅವರ ಸಂಬಂಧ! ನಾನು ಇಂತಹ ನಡತೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನೂರು ಸಲ ಹೇಳಿದೆ; ಆದರ ಕಡೆಗೆ ನಿನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿದ್ದರಲ್ಲವೆ?—
ಮಾಧವಾ- ಎಲೋ ಮಾಧವಾ— (ಮಾಧವನು ಬರುವನು) ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಯಾತ್ರಿಕಾರರ ಬೆನ್ನುಬತ್ತಿ ವ್ಯಾರಿಲ್ಲ ಸುತ್ತುವಳು; ಆದರೆ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಶುಂಭನಂತೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವೆ! ಎಲೋ ನೀನು ಗಂಡಸೋ- ಹೆಂಗಸೋ- ಹೆಂಡತಿಯನು ಅಳುವ ಜಾಣತನವನ್ನೂ ನಿನಗೆ- ನಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕೆ?

ಮಾಧವ—ಅಮ್ಮಾ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ; ಆದರೆ ನೀನು ಕರೆಯದೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಬರಲಿ- ಎಂದು ಸುವ್ಯಸೇ ನಿಂತಿದ್ದೆ (ಸಖೂಬೇವಿಗೆ) ಏನೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕಾರನ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತಾಡುವದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿ; ಆದರೆ ಯಾವುದೋ ಯಾತ್ರಿಕಾರನ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಲು ನಿನಗೆ ಏನೂ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲವೆ?

(ಸಖೂಬೇವಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವನು)

ಚಂಡಿಕಾ—ಬೇಷ. ಬೇಷ- ಮೇಲಿಂದ-ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಏನಾದರೂ ಪೌರುಷವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರು. ವೂಟವಾದ ಮೇಲೆ ಬಿಸರಿಕೆ

ಬರುವದೆಂದು, ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅರಿವೆ ಒಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ನದಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರೆ, ಇವಳು ಬಿಟ್ಟು ಬೇಸರದಿಂದ ಹೇಗೋ ಅರಿವೆ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು- ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ- ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ- ನಾಚಿಕೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಇಲ್ಲವೇ- ಯಾತ್ರಿಕಾರನ ಸಂಗಡ ಹರಟಿಕೊಚ್ಚುತ್ತ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆ? ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ "ಅವರು ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತಿ" ಎಂದು-! ಇದು ಕೂಡ ನನಗೆಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು! ನದಿಯಿಂದ ಅದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರವು ಕಂಡಿತಂತೆ; ಅವಳು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. (ಸಖೂಬೇವಿಯು ಮೂರ್ಛೆ ಬೀಳುವಳು- ಮಾಧವನು ಕನಕರದಿಂದ ನೋಡುವನು) ಹೀಗೇಕೆ ನೋಡುವೆ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ! ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಕನಿಕರ ತೋರಬೇಡ. ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಇದೆಲ್ಲ ಮೈಗಿಲ್ಲತನ!

ಮಾಧವ—ಅಮ್ಮಾ ಇನು ಮೈಗಿಲ್ಲತನವಲ್ಲ; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವಳಿಗೆ ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದಿರುವುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ತಂದು ಇವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಬಾರದೇ—

ಚಂಡಿಕಾ—ಅಯ್ಯೋ! ಹೆಂಗಸಿನಂಥವನೇ! ಹೀಗೆ ನೀನು ಹುಚ್ಚುತ್ತನ ತೋರಿಸಿದರೆ ಇವಳು ಒಂದು ದಿನ ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಟಿಂಗನ ಪರಟೆ ಕೊಟ್ಟು, ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಯಾತ್ರಿಕಾರನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹೋಗುವದೇ ಖಂಡಿತ. ಆಗ ನೀನು ಗೋಳಾಡುತ್ತ ಕೂಡ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ಛೆ ಈ ಹೆಂಗಸರ ಪಾತಾಳ-ಯಂತ್ರವು ನಿಮ್ಮಂಥ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೀತು? ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ- ಇವಳು ಮಾಡುವದೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ಸೋಗು; ಮೈಗಿಲ್ಲತನ. ನೋಡುವಿಯೇನು ಹಾಕು ನಾಲವು ಒಡತ; ಅಂದರೆ ತಾನೇ ಎದ್ದು ಕೂಡುವಳು. (ಸಖೂಬೇವಿಯು ಎದ್ದು ಕೂಡುವಳು. ವಿಠಲಾ ಎನ್ನುವಳು.) ನೋಡಿದಿಯಾ ಒಡೆತದ ಮಾತು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ಹೇಗೆ ಎದ್ದು ಕಳಿತಳು! ಏಳೇ-ನಳು-! ಸೆಟಿವಿಯೇ ಎಳು! ಇಷ್ಟು ದಿನ ಸುಮ್ಮನೇ ಯಾಕೆ ಪೀಡಿಸುವದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆನು; ಇನ್ನು ನುಂದೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಇದೋ ಈ ದಿವಸ ನಿನಗೆ- ವೂಟಕ್ಕೆ

ಹಾಕುವದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ಈ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ—! ಸಾಯಂಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ಆ ರಂಜಣಿಯನ್ನು ತಂಬು. ನಿನ್ನಂಥ ಭಕ್ತಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆ ವಿಠಲನೇ ಮಾಡುತ್ತಾನಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನಗೋಸುರ ಅವನು ಶೀರೆಯನ್ನೇಕೆ ಒಗೆಯಬಾರದು? (ಮಾಧವನಿಗೆ) ಎಲೋ ಕಪಿಯೇ ಅವಳಕಡೆಗೇನು ನೋಡುವೆ ಆ ಎಂದು! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿಗಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೀಗಾಯಿತು. ನಡೆ ಹೋಗು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡ (ಮಾಧವನು ಹೋಗುವನು) ಸಾಯಂಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ಆ ರಂಜಣಿಯನ್ನು ತುಂಬದಿದ್ದರೆ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ ನನ್ನ ಕೈ! (ಹೋಗುವಳು)

ಸಖೂದೇವಿ— ದೇವಾ ಪಂಥರಿನಾಥಾ— ಇನ್ನು ಮಂದೆ ನನ್ನಿಂದ ಸಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸ್ತುಲ್ಪ ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ; ಸೇವೆ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೂ ಕೊರತೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಾನು ಮಾಡುವ ತಪ್ಪು ಕೆಲಸವೇನಂದರೆ. ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ, ಅದೊಂದೇ ನನ್ನ ತಪ್ಪು; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟವನ್ನನು ಭವಿಸಬೇಕೆ? ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತ! ಆದರೆ ಅದೆಷ್ಟು ಕಷ್ಟಬಂದರೂ ನಾನು, ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಾರೆನು! ಆಗಲಿ ಅತ್ತಿಯವರು ಅಜ್ಞಾನಿಸಿದ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತೇನೆ.—

ರಾಗ ದೇಶ ತಾಳ ಎಕ್ಕಾ.

ದೇವಾಸಹಿಸನತಿ ತಾಪ | ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವಾ || ಪಲ್ಲ || ಮನೆಯ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಿ | ನಿನ್ನ ಭಜನೆಮಾಳ್ತೆ || ಇನಿತು ಅದಕೆ ಶಾಸನವೇ || ಮಾನ್ಯನೆ ಇದು ನ್ಯಾಯವೇ || ೧ ||

೪ ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಸ್ಥಳ:—ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ. ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟರು ಪುರಾಣ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಯಾತ್ರಿಕರು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ದೂರದಿಂದ ಸಖೂಬಾಯಿಯು ನೀರು ತಂದಿದ ಕೂಡ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.)

ಶ್ಲೋಕ

ಕರುಣವಿಲ್ಲದೆ ಪುಂಡಲೀಕನು | ನಿರುತ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ ನತಿಶಯ | ಜರಿದುಪೀಡಿಸಿ
ವಾರನಾರಿಯ ಸಂಗವನುಗೈದಾ || ಸಿರಿಯನೆಲ್ಲವ ತೊರೆದು ಕಾಣಿ | ಪುರದ
ಯಾತ್ರಿಗೆ ಸಾಗು | ತಿರೆ ತಾ || ಪರಮಕುಕ್ಕುಟಿ ಮುನಿಗಳಾಶ್ರಮ ಕಂಡನಾ
ಕ್ಷಣದೆ || ೧ ||

ಗಿರಿಜಾ—ಆಗಿನಿಂದ ಈ ಹುಡುಗೆಯು ನೀರು ಹೊತ್ತೇ ಹೊರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಮಂಜಿ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿದಾಗ- ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಗೆದ ಅರಿವಿಯ ಹುಂಡಿಕೆಗಳಿದ್ದವು; ಬಗಲಲ್ಲಿ ಕೊಡವಿತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬಂದಳು. ಆಗಿನಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ ಮೂವತ್ತು ಸಲವಾದರೂ ಓಡಾಡಿರಬಹುದು; ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು?

ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟ—ನನಗೆ ಆಗಲೇ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಆತ್ತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳುಷ್ಣು ಸೌಖ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಚಿತ ಕರ್ಮಗಳ; ಅದು ನಾಶವಾಗುವತನಕ ಹೀಗೇ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದು.

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ನಾಸ ಹುಡುಗೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನವಾದರೂ ಬಿದ್ದಿರುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಸಖೂಬೇವಿ—(ದೇವಿಯ ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಕೊಡವನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಉಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶ್ವಲ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಳು) ದೇವಾ ಪಂಥರಿನಾಥಾ— ಇನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆ? ಇತರರಿಗಿದ್ದಂತೆ ನನಗೆ; ನಾದರು ತವರು ಮನೆಯ ಆಶ್ರಯವಿರುವದೇ— ಮಮತೆ

ಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಕರೆದು, ಮಾತಾಡಿಸುವವರಿದ್ದಾರೆಯೆ ? ಮಗ ಕೆಂದು ವೈದವಿ, ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಕೇಳುವ ತಾಯಿ.—ತಂದೆ ಯರಿದ್ದಾರೆ ? ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಅನಾಥೆ ನಾನು ; ನನಗೆ ನೀನೇ ದಿಕ್ಕು ; ನೀನೇ ತವರು ಮನೆ ; ನೀನೇ ತಂದೆ ತಾಯಿ ; ನನಗೆ ಮತ್ತೇನೂ ಬೇಡ ; ಬೇಗನೇ ನನ್ನನ್ನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು ; ನಿನ್ನ ಪಾಠದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸು ; ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದ, ನಾನಿಂಥ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕೆ ? ಅಥವಾ ಹೀಗೂ ಇದ್ದೀತು. ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ದೋಷವಿದ್ದೀತು. ನಮ್ಮ ದೋಷಗಳು ನಮಗೆಲ್ಲ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ನಾನೇ ? ಸಂಸಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನೆ ಕೆಳೆ ಸೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ! ಹೌದು—ಹೌದು— ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು. ನನ್ನ ತಂದೆಯವರೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. (ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಲೆಗೆ ಚಕ್ರ ಬಂದಂತಾಗುತ್ತದೆ.) ಅಮ್ಮಯಾ ಇದೇನು— ನನ್ನ ತಲೆಯು ಹೀಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವದು— ಅಮ್ಮಾ—
(ಬೀಳುವಳು)

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪವೇ— ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದು, ಹುಡುಗೆಯ್ಗೆ ನೆಲಕ್ಕೇ ಬಿದ್ದಳು. (ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು) ಸಖೂ—ಸಖೂ— ಏಳು. ಏಳು ತಾಯೀ— ಏನಾಯಿತಮ್ಮಾ ನಿನಗೆ— (ಕಣ್ಣಿಗೆ ನೀರು ಹಚ್ಚುವಳು) ಮಗು ಏಳು— ಆಜೆಗೆ ಆ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ— ಮುಂದೆ—

ಸಖೂದೇವಿ—(ಅಸಿಪ್ರಿಯುಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ) ಯಾರು— ಯಾರು ತಾಯೀ ನೀನು ? ನಮ್ಮಮ್ಮನೇ ! ನನ್ನನ್ನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿಯಾ ? ಅಮ್ಮಾ—ನಾನೂ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಬರಲಿ ! ಇಷ್ಟಾದಿನ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಮ್ಮಾ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ? ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಾ ; ಹಾಗಾದರೆ, ನನ್ನ ನ್ನೇಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದೆ ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಸಖೂ— ಸಖೂ— ಚನ್ನಾಗಿ ಜಾಗೃತಳಾಗು ; ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡು ; ನಾನುನಿನ್ನ ತಾಯಿಯಲ್ಲ ; ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯು .

ಸಖೂದೇವಿ— ಏನಂದಿರಿ! ನೀವು ನನ್ನ ತಾಯಿಯಲ್ಲವೆ? ಇದೇನು ಭ್ರಾಂತಿಯೆ! ಆಗಲಿ ವಿಠಲನ ಚಿತ್ತ. ಈಗ ನೀವು ಪಂಥರವು ರಕ್ಕೇ ಹೋಗುತ್ತೀರಲ್ಲವೇ? ನಾನೂ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಬರಲೆ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ— ಬರುವಂತಿ— ಅದಕ್ಕೇರಿಷ್ಟು ಬದ್ಧಾಡುವೆ? ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. ನಾಳೆ ಅರುಣೋದಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೋರಡುತ್ತೇವೆ.

ಸಖೂದೇವಿ— ಅರುಣೋದಯಕ್ಕೆ ಹೋರಡುತ್ತೀರಾ. ನಾನೂ ಬಂದೇ ತೀರುತ್ತೇನೆ. ಇಂದು ನನಗೆ— ನನ್ನ ತಾಯಿಯೇ ಭಿಟ್ಟಿಯಾದಳು; ನನ್ನನ್ನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವಳೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಳಿಸಿರಬಹುದು; ಯಾಕಂದರೆ ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಿಮ್ಮ ಭಿಟ್ಟಿ— ಆಗಿರಲೇ ಇಲ್ಲ; ಈಗ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅದೇ ಉದ್ದೇಶವಿರಬೇಕು. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವಿರಾ? ನನಗೆ ನೀವು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀರೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗಲೇ, ನನ್ನ ಹತಿವೆ ನೀರ ಡಿಕೆಗಳು ಹಾರಿ ಹೋದವು; ನನ್ನ ಆಯಾಸವು ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು; ಹಾಗಾದರೆ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೂಡುತ್ತೇನೆ; ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಿರಲ್ಲವೆ? ಈ ವಿಠಲನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ. (ವಿಠಲನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಳು) ಹೇಳುವಿರಾ?—

ರಾಗ ಬೇಹಾಗ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟಿ.

ಕರವ ಮುಗಿವೆ ವಿಠಲನ ತೋರೆ || ನಾ || ಚರಣ ಸರೋಜವ ನಾ ನೋಡಿ | ಕರುಣದಿ ಪಾಡಿ || ಸಿರವನಿರಿಸುವೆನು ಬಾಗಿ || ಪೆಲ್ಲ || ಕರಪಿಡಿದು ಹರಿ | ಸುರಿವ ಕಂಬನಿಗಳ | ವರಿಸುತಿ ಸಿರದೊಳು ವರದಹಸ್ತವನಿಟ್ಟು | ಕರುಣಿಸಿ ಪೊರೆಯುವ ನಾಗ || ೧ ||

ಸಖೂದೇವಿ— ಹಾಗಾದರೆ ನಾನಿನ್ನು ಬರಲೆ. ಬೆಳಗಾಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ; ಬಿಟ್ಟು ಹೋದೀರಿ ಮತ್ತೆ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ— ಖಂಡಿತವಾಗ್ನಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಅದರ ಸಂಶಯವೇ ಬೇಡ. ಇದೊ ಆ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ನಡೆ; ಬೆಳಗಿನಿಂದ ನೀನು ಏನೂ ಫಲಾಹಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವ ದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೊಂದೇ ಆಗಲೇ ನಿನಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಬಂದಿರ ಬೇಕು. ನಿನಗೆ ಏನಾದರೂ ನಾನು- ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುವೆನು.

ಸಖೂದೇವಿ— ಬೇಡಮ್ಮಾ- ಬೇಡ- ನನಗೆ- ಫಲಹಾರ ಬೇಡ; ಮತ್ತೇನೂ ಬೇಡ. ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರೇ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲಿಯತನಕ ನಾನು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವೆನೋ, ಅಲ್ಲಿಯತನಕ ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರ- ಪತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ನಾಳೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬಂದಾಗ- ಪಂಥರಿಚಾರ್ಥನನ್ನು ಳಿದು ನನಗೆ ಬೇರೆಯ ವರ ಚಿಂತೆ ಎಲ್ಲಿ? ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾನು ಬಂದೇ ತೀರುತ್ತೇನೆ.

ಪದ-ರಾಗ

ರಾಗ ಖಮಾಜ ತಾಳ ಝಂಪಾ.

ಹರಿನಾಮಸುಧಾಪಾನವನು ನಾನಿರುತ ಮಾಳ್ಕೆ | ಪ | ತೊರೆದಿಹೆನು ಪಸಿವು ತೃಷೆ |
ಹರಿ ನಿನ್ನ ಭಜಿಸುವೆ ಕರುಣಾಭಿ ಸೋಮಾ ರಮೇಶಾ ಪೊರೆ || ೧ ||

(ಹೋಗುವಳು)

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—(ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟರಿಗೆ) ದಾಮಾಜೀಪಂತರ ಮಗಳ- ಸಖೂದೇವಿಗೆ- ನಾನು- ಅವಳನ್ನು ಪಂಥರಪುಕ್ಕಿ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟ— ಅವಳನ್ನು ನೀನು- ಹೇಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ— ಹೇಗೆಂದರೆ- ನಾವು ಹೇಗೆ ಹೋಗುವೆವೋ ಅವಳೂ ಹಾಗೆ ಬರುವಳು.

ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟ— ಅದೆಲ್ಲ ಸರಿ. ಅವಳು ತನ್ನ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರಿಗೆ- ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ- ತಿಳಿಸಿ ಬರುವಳೋ, ಅಥವಾ ತಿಳಿಸದೇ ಬರುವಳೋ ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ— ಅವಳು ಹೇಗಾದರೂ ಬರಲಿ; ಅದರ ಗೊಡವೆ

ನಮಗೇಕೆ? ಅವಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು, ನಾನು ವಿಠಲನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟ—ಎನೇ ಅವಳ ಆತ್ತಿಯು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟವಳು! ಅವಳನ್ನು ಬಹಳ ಪೀಡಿಸುತ್ತಾಳೆಂದು—ನಿನ್ನೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಅಂದಮೇಲೆ ಸಖಾದೇವಿಯನ್ನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅವಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವಳು? ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ—ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಮಾಚಾರ—ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ, ಅವಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪೀಡಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಬಹುದು; ಮತ್ತು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನಾವು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇವೆಂದು, ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು; ಆಗ ನಮ್ಮ ಸಂಕಟವನ್ನು ಯಾರು ಬಿಡಿಸುವರು? ನೀವು ಹೆಂಗಸರು ನಿಮಗೇನು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ! ನಾವು ಯಾತ್ರಿಕಾರರು; ನಮಗೇಕೆಬೇಕು ಈ ಪೇಚಾಟ!

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಏನಂತೆ! ದಾಮಾಜೀ ಪಂತರ ಮಗಳೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಮಗಳಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ! ಸರಕಾರದವರು ಬರಲಿ; ಅಂದರೆ ಅವರಿಗೆ— ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗುವದು! ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯ ಸ್ವಭಾವ!

ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟ—ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡು. ಸರಕಾರದವರು ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ— ಅವರಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ಭಜನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದು.)

ಎಲೆ ಮನವೆ ನೀ ನೆನೆಯೋ ವಿಠಲನ || ಅಳಿಯದ ಘನಪದ ಕೊಡುವನು ತಾನೆ || ಪಲ್ಲ || ಆರಿಗು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲಿದು ಜಡದೇಹ | ಸಾರುವೆ ನರನೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡ್ಯೆ || ೧ || ಸತಿಸುತ ನೋಹಕೆ | ಅತಿಮರುಳಾಗಿ | ಕ್ಷಿತಿಯೊಳು ಚರಿಸದೆ ಹರಿಯನು ಭಜಿಸೋ || ೨ ||

೫ ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ:—ಗದಾಧರಸಂತರ ಮನೆ. ಭಕ್ತಿ ಪರವಶತೆಯಿಂದ ಸಖೂದೇನಿಯು ದೇವರ ನಾಮ ಹಾಡುತ್ತ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.)

ರಾಗ ಆನಂದಭೈರವಿ.

ಧ್ಯವಬಾಲಕನ ಸದ್ಭಾವಕೆ ನೀನೊಲಿದೆ | ಸ್ಥಿರಪದ ದೊಳಿರಿಸಿದೆಯೋ ಕರಿರಾಜನು
ತಾ | ಸಾರಿ ಭಜಿಸೆ ನಿನ್ನ ತ್ವರಿತದಲಿ ಪಾಲಿಸಿದೆ || ಸತಿ ದ್ರಾಪದಿಯ | ನಿತ್ಯಕಾಯ್ತೆ
ದೇವಾ | ಕಷ್ಟಗಳ ಪರಿಹರಿಸಿ || ಪುಂಡಲೀಕ ವರದಾಹರಿ ವಿಠಲಾ ಭಕ್ತವರಾ
ಸಿರಿಲೋಲಾ || ೧ ||

ಸಖೂದೇನಿ—ಅಂತೂ ಆಯಿತಮ್ಮಾ ಈ ಬೀಸೋಣ. ಅತ್ತೆಯವರು ಹೇಳಿದ ಯಾವತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಗಿದವು. ನಿತ್ಯದಂತೆ ಉಡ ಸಾರಣೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು— ಉಪಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಡಬೇಕು; ಮತ್ತು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ನದಿಗೆ ಹೋದವಳು, ತಿರುಗಿ ಬರಬಾರದು; ಹಾಗೇ ಅವರೊಡನೆ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಭಗವಂತಾ ನಾನೀಗ ಮಾಡುವದು ಸರಿಯಾದದ್ದೇ; ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನುಳಿದು ನನಗೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಾವು ದಿನ್ನು ! ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನಿಡಬೇಕು— ಅದೇ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕರ್ತವ್ಯ ! ಅದೇ ನನಗೆ ಶುಭದಿನ. ಭಗವಂತಾ— ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ನಾನು— ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೇ ಮಾಡಿಲ್ಲ; ಯಾರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ನೋಯಿಸಲಿಲ್ಲ; ಅತ್ತೆಯವರ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಲಿಲ್ಲ; ಈಗ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ನೀನಾಗಿಯೇ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವೆ; ಅಂದಮೇಲೆ ನೀನೇ ನನಗಿಗ ಗತಿಯೆಂದು ನಂಬಿದರೆ—ಅದರಲ್ಲಿ ದೋಷವೆನು ಬಂತು? ಆದರೆ ಪತಿಗೆ— ಅತ್ತೆ ಮಾಪಂದಿರಿಗೆ ತಿಳಿಸದೇ ಹೋಗುವದು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಂತಲ್ಲವೆ? ನಾನಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರು ಮತ್ತಾವ ಪಾಪದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರೋ! ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಸತಿಯು ಬೇಸರಿಯುವರು; ಅತ್ತೆಯವರು ದಿನಾಲು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗು—ಹೋಗು— ಎನ್ನುತ್ತಿರುವರು; ಆದರೆ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆ

ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗುವದು ಸತೀ - ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಲ್ಲವೆ?
 ಸತಿಗೆ-ಸತಿಯೇ ಪರದೈವವಲ್ಲವೆ? ಸತಿಯ ಪಾದಸೇವೆಯೇ
 ಸತಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯ ದಾರಿ; ಅಂದವೇಲೆ ಅಂಥ ಪಾದಗಳನ್ನು
 ತೋಲಗಿ ಹೋಗುವದೆಂದರೆ, ಯೋಗ್ಯವೆ? ಯಾಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ?
 ಪತಿದೇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು- ಫಂಥರಿನಾಥನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯು
 ತ್ತೇನೆ! ಈ ದೇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ದೇವಾದಿದೇವನನ್ನು ಸೇವಿಸು
 ತ್ತೇನೆ! ಇದರಲ್ಲಿ ಯೇನು ಶಪ್ಪು ಬಂತು! ಸತಿವೃತ್ತಾ ಧರ್ಮ
 ಕ್ಷೇಮೋ ಸ್ವಲ್ಪು ಕುಂಗು ಬಗುತ್ತನೆ: ಆಗಗೆ ನಾಸೆನು ನಾಡಲಿ!
 ನನ್ನ ದೇವರು- ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಿಲ್ಲ; ನನ್ನ
 ಕೂಡ ಸ್ವೇಷನಾಡ ತ್ತುಕೆ ಆಗಗೆ ಸೇವಾಧಿಸೇವನು ದಾಸವ್ವ :
 ತನ್ನ ಪರನ್ನು ಅವನು- ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರನು; ಅಂಥವನ ಪಾದಗಳನ್ನು
 ಹಿಡಿದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನು ಬಂತು? ಛೇ- ಅದೇನು ಇಲ್ಲ!
 ಪಾಂಡುರಂಗ:- ನಾನು ನಿನ್ನ ಪಾದ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕವಳೆ!
 ಈಗ ಸತಿಯ ಪಾದಗಳ ಕೊನೆಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು-
 ಹೋಗೋಣ.

ಕಂದ

ಪತಿಯಾಶ್ರಯವೆನೆಗಿಲ್ಲವೋ || ಹಿತದಿಂ ಪ್ರೀತಿಸುವ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಲ್ಲವೋ ||
 ಪತಿತ ಜನಾಪದ್ಮಾಂಧವಾ || ಗತಿನಿನ್ನೊರತು ಅನ್ಯರಾರೋ ಪಂಥರಿನಾಥಾ || ೧ ||

(ಪರವೇ ಜೀಳುವದು. ಮಾಧವನ ಶಯ್ಯಾಗಾರ. ಮಾಧವನು ಮಲಗಿರುವನು)
 ದೇವಾ! ಪಾಂಡುರಂಗಾ- ಈ ಚರಣಗಳನ್ನು ಅಗಲಿ- ನಾನು
 ಹೋಗಲೆ! ನಿನ್ನ ಚರಣ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬರಲೆ! ಮೊದಲು
 ಈ ಚರಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವೆನು! (ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು)
 ಅತ್ತೆಯವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೇ, ಈ ಚರಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿ
 ಧಿಗೆ ಬರಲೆ! ಛೇ. ಅದು ಸತೀ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವು!
 ಇಲ್ಲ- ಭಗವಂತಾ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬರುವದೇ ಇಲ್ಲ!
 ಇವರು ನನಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಒದಿತ ಹಾಕಿದರೂ, ಇವರ ಚರಣಗಳೇ
 ನನಗೆ ಗತಿ: ಎಂಥ ಕಷ್ಟಗಳೊದಗಿದರೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವದೇ

ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಇವರಿಗೀಗ ಸಿದ್ಧಿಹತ್ತಿದೆ. ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇವರ ನಿದ್ರಾ ಭಂಗವಾದೀತೆ? ಆಗಲಿ- ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನಂತೂ ಮಾಡೋಣ— (ಕಾಲು ಒತ್ತುವಳು)

ರಾಗ ಪೀಠ, ತಾಳ ತ್ರಿಪಟಿ.

ಪತಿಪದ ಸೇವೆಯೇ ಕಾಶಿ ಸತಿಗೆ | ಪತಿಪಾದೊದಕ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಾ | ಜಗದೆ || ಪಲ್ಲ ||
ಪತಿದರ್ಶನವೇ ವಿಠಲಧ್ಯಾನ | ಪತಿಜಪವೇ ಅನುಷ್ಠಾನಾ | ದೇವಾ ಏತಕ ಯಾತ್ರೈ
ಏತಕ ತೀರ್ಥ || ಪತಿವಚನವಿದೇ ಸತಿಗೆ ವಿನೋದ || ೧ ||

ಈ ಪಾದಗಳು ದೊರಕಿದವೇಲೆ- ಕಾಶಿ ಏಕೆ- ಪಂಥರಪುರವೇಕೆ?

(ಒಳಗೆ ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾಳೆ)

ಚಂಡಿಕಾ—(ಒಳಗಿಂದ) ಮಾಧವಾ- ಎಲೋ ಮಾಧವಾ- ನಿನ್ನ ಕೋಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಬಂದವರು ಯಾರೋ ಅವರು! ಆಗಲೇ ನನಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು- ಈ ಚಂಡಾಲಿಯು ಏನಾದರೂ ಘಾತಮಾಡುವಳೆಂದು! ಮಾಧವಾ. ಎಲೋ ಮಾಧವಾ. ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆ-! (ಬಾಗಿಲಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು. ಸಖಾದೇವಿಯು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಸಿಲ್ಲುವಳು) ಏನೂ- ಬಾಗಿಲವನ್ನೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆ? ನೀನು- ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬಜಾರಿಯೇ- ಸರಿ. ಯಾರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ನೀನು ಈ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ? ಇವನೇ ಕರೆದನೋ, ಅಥವಾ ನೀನೆ ಬಂದೆಯೋ?

ಮಾಧವ—(ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲ. ಅಮ್ಮಾ ನಾನು ಕರೆದಿಲ್ಲ. ಇವಳು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಬಂದಳೋ ಎನೋ!

ಚಂಡಿಕಾ—ಏನೇ ಖೋಡೀ- ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿಯ ಸೋಗನ್ನು ತೋರಿಸುವಿ, ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಕಕ್ಕೇ ಪತಿಯ ಸಹವಾಸ! ಮೊದಲು ನನ್ನ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡು! ಇಂಥ ಅವಿಚಾರತನವು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಾರದು! ಎಲೊ ಮೂರ್ಖಾ- ಏನು ಸೋಡುತ್ಕೃಂತಿ, ಇವಳಿಗೆ ಚಂಡಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು- ನಿನ್ನ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕು! ನೀನು ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಇವಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸಲಿಗೆ ಇರುವದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವೆನು!

ಮಾಧವ—ಅಮ್ಮಾ ಇದೋ ನೋಡು; ಅವಳು ನನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಾಯಿತು?

ಚಂಡಿಕಾ—ಮೂರ್ಖ ನನಗೆ ತಿರುಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಿಯಾ? ಇವಳನ್ನು ನೋದಲು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ— ಆಮೇಲೆ ಸಿನಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ; ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕೈ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಸಖೂ ದೇವಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತ— ದಬ್ಬುತ್ತ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವಳು)
(ಪರದೆ ಬೀಳುವದು)

೬ ನೇ ಪ್ರವೇಶ.

(ಸ್ಥಳ:—ಗದಾಧರಪಂತರ ಮನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ. ಮಾಧವನು ಸಚಿಂತನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಮಾಧವ—(ಸ್ವಗತ) ಈ ದಿನವದ ಅನ್ಯಾಯ ಶಿಖರಕ್ಕೇ ಮುಟ್ಟಿತು. ಅವರಾಧವೇನು— ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಸನವೆಂಥದು! ಅವಳು ನನ್ನ ಶಯ್ಯಾಗಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ— ಅವರಲ್ಲಿ (ನು ತಪ್ಪು! ನಾನಾದರೂ ಈ ತಾಯಿ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯತನಕ ಪಾಲಿಸುವದು; ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮರ್ಯಾದೆ ಇರುವದಲ್ಲವೇ? ಪೂರ ಜನ ಸಮ್ಮತಿಸಂಸಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ನಗೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ; ಎದುರಿಗೇ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ! ಹೌದು ಇದೇ ನಿಶ್ಚಯ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ತಾಯಿ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ನಿಶ್ಚಯ—

ರಾಗ ಅಡಾಣ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟ

ಎಂದಿಗೆ ಮನೋತಾಪ ಪೋಗುವದೋಕಾಣೆ || ಎಂದು ಸುವಿಪೆ ತಿಳಿಯೇ || ಪಲ್ಲ ||
ಈ ಕ್ರೂರಮಾತೆಯ ಕೃತಿಯನೋಡಿ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ ಪೋದೆ || ೧ ||

ನಾನೇನೋ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದೆ; ಅದರೆ ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮ ಕೈಕಾಲುಗಳೇ ನಡುಗಹತ್ತುತ್ತವೆ; ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಬೇಕು. (ಏಚಾರ ಮಾಡಿ) ಒಳ್ಳೇದು ಇವಳಾದರೂ ತನ್ನ ಹಟವನ್ನೇಕೆ ಬಿಡಬಾರದು! ಪಂಧರಪುರದ ಯಾತ್ರಿಕಾರರನ್ನು ನೋಡಿದ

ಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ತಲೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವದು. ಅಂಥ
ವರ ಕೂಡ ಇವಳಾದರೂ ಏಕೆ ಮಾತಾಡಬೇಕು ! ನಮ್ಮ ತಾಯಿ
ಯೆನೂ ವಿನಾಕಾರಣ ಪೀಡಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಇಷ್ಟು ಪೀಡಿಸು
ವದು ವಿಹಿತವಲ್ಲ!

ರಾಗ ಖಮಾಜ, ತಾಳ ಪಂಜಾಬಿ.

ಮಾತೆಯ ಕಠೋರತನಕೆ ಚಿತ್ತದೊಳು ಭ್ರಾಂತನಾದೆ || ಪಲ್ಲ || ಇಂತು ಮನದಿ
ಮಹಾ | ಸಂತಾಪದಿ || ಚಿಂತಿಸೆನನುದಿನ ಸ್ವಾಂತದಿ ಯೋಚಿಸೆ || ೧ ||

ನಾಥವ—ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹೃದಯ— ಛೇ ಅದು ಹೃದಯವೇ ಅಲ್ಲ !
ಅದು ಪುಷ್ಪಾಣವೇ ! ಮಲಗುವದಕ್ಕೆ ಇವಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಹಾಸಿಗೆ
ಇಲ್ಲ; ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಆಹಾರವಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣುತುಂಬು ನಿರ್ದ್ರ-
ಕೂಡ ಮಾಡಗೊಡದೆ— ಅವಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ
ಎಬ್ಬಿಸಿ ಬೀಸುವದಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವಳು. ಮೊನ್ನೆ ಬೀಸುತ್ತ ಬೀಸುತ್ತ
ಅವಳು ನಿರ್ದ್ರ ತಡೆಯಲಾರದೇ— ಹಾಗೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉರುಳಿಕೊಂಡಿ
ದ್ದಳು. ನಾನು ಕಾಲು ಸಪ್ಪಳಮಾಡದಂತೆ ಎಲ್ಲನೇ ಅವಳ
ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು
ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆ. ಆಗ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ನಿರ್ದ್ರ ಹತ್ತಿತ್ತು,
ಸಮಯವೂ ಚನ್ನಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡುವದು; ನಮ್ಮ
ಸವಾರಿಯು ಅವಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿ
ಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ— ಒಳಗಣೆಂದ “ಯಾಕೆ— ಬೀಸುವ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ
ಸುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ತಾಯಿಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮ ಅವ
ಸ್ಥೆಯನ್ನು ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ; ಎಡವುತ್ತ ಮುಗ್ಧರಿಸುತ್ತ ನಮ್ಮ ಹಾಸಿ
ಗೆಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಸಾಕುಬೇಕಾಗಿ ಹೋಯಿತು ! ಈ
ದಿವಸ— ಏನುಬೇಕಾದ್ದು ಆಗಲೆ— ತಾಯಿಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವಂತಿಲ್ಲ.
ಈಗಿಂದೀಗಲೇ ಹೋಗಿ, ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರು
ತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನಿಂತಿರಬಹುದು.
ಓತ್ತಲ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರು
ವೆನು. (ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯುವನು. ಎದುರಿಗೇ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಬರುವಳು)

ಯಾರದು—! ಪದ್ಮಾವತಿ ಇಷ್ಟು ಬೆಳಗ್ಗೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ?
ಪದ್ಮಾವತಿ—ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದೆನು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎನೋ ಗದ್ದಲ ಕೇಳಿಸಿತು.
 ಅದೇನು ಎಂಬುದನ್ನು— ತಿಳಿಯೋಣವೆಂದು— ಬಂದೆನು!

ಮಾಧವ—ಗದ್ದಲ ಗದ್ದಲ— ಎಲ್ಲಿಯದು? ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
 ನಡೆದದ್ದು— ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆ?

ಪದ್ಮಾವತಿ—ತಿಳಿಯದೇ ಹೇಗಿದ್ದೀತು! ಅನುಸೂಯೆಯು ಇದೇ ಈಗ
 ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು— ಕಾವೇರಿಯ ಆತ್ತೆಯ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಿ
 ದಳು. ಕಾವೇರಿಯ ಆತ್ತೆಯು ನಮ್ಮ ಆತ್ತೆಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿ
 ದರು. ನನಗೆ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದಂತೆ ಕಾಣಿ
 ಸಿತು; ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹಿಂದಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಬಂದೆನು.

ಮಾಧವ—ಹಾಗಾದರೆ— ನಿನಗೆ ಮುಂಚೆಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಯಾರೂ
 ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲವೆ?

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಮುಂಚೆಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಯಾರೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ;
 ಮತ್ತೂ ನಾನು ಕೂಡ ಅಷ್ಟು ಲಕ್ಷ ಕೊಟ್ಟು ನೋಡಲಿಲ್ಲ;
 ಹಾಗೇ ಬಂದೆನು!

ಮಾಧವ—ಏನೇ ನಿನಗೆ ಅವಳು— ಅವಳು— ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲವೆ?

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಅವಳು— ಅವಳು— ಅಂದರೆ ಯಾರು?—

ಮಾಧವ—ಅವಳು ಅಂದರೆ— ಇವಳು! ಇಷ್ಟೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವ
 ದಿಲ್ಲವೇ?

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಓಹೋ ಅವಳು ಅಂದರೆ, ಸಖಾದೇವಿಯೇ! ನನಗೆ
 ಅವಳು ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಬಿಡು.

ಮಾಧವ—ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು!

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೋಗಿದ್ದಾಳು— ವಿಠಲನ ಭಜನೆ
 ಮಾಡುತ್ತ. ಅವಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸವೇನಿದೆ. ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂದು
 ಆತ್ತೆಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರಾಯಿತು; ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು—
 ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯನ್ನೆ ನಂದೆ ಮಾಡುತ್ತ ವೂರೆಲ್ಲ ಸುತ್ತುತ್ತಾಳೆ.

ವೂರ ಜನರಿಗೇನು ತಿಳಿಯುವದು! ಅವರು ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ದೂರು
ವರು. ಅವಳಿಗೆ— “ಅಯ್ಯೋ! ಪಾಪ— ಗಂಡನು ಅತ್ತೆಯೂ ಎಷ್ಟು
ಗೋಳಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ!” ಎಂದು ಅನ್ನುವರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ರಸಿಕನಿ ಆಯಿತೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದಳೇ ತನ್ನ ಗೆಳೆತಿಯರಿಗೆ—!
ಅವರು ಅದನ್ನು ವೂರೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಾಧವ—ಆದರೆ— ಪದ್ಮಾವತೀ ಅವಳು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳು!
ಜೀವಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಅಪಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ—

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಇದೇನು ಮಾಧವರಾಯಾ— ಈ ದಿನ ನೀನು ಯಾಕೂ
ಬೇರೆಯವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೀ— ?

ಮಾಧವ—ಪದ್ಮಾವತೀ ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಏನೇ— ನೀನು ಬೇಗನೇ
ಹೋಗಿ, ಅವಳ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರು
ವಿಯಾ?— ಇದೋ ನೋಡು— ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನೆಂದು
ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿಯೇ ಮತ್ತೆ!—

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಅಂತೂ ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಬೇರೆಯಾದಂತೆ ಆಗಿದೆ—
ಅಂತೂ ಸಖೂದೇವಿಯ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸದೇ
ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಲೇ—

ಮಾಧವ—ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನದ ಸಾಲ್ಕು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಕರೆ
ದುಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ಬಹಳ ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ನಾನು
ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟೆನೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳು!

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಬೇಷ— ಬೇಷ— ಬಹಳ ಚನ್ನಾಗಿದೆ! ಈ ದಿವಸ ಸಖೂ
ದೇವಿಗೆ ವಿಠಲನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು; ಯಾಕಂದರೆ— ಚಂಡಿಕಾ
ಬಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಸದೇ— ನೀನು—

ಮಾಧವ—(ಮೆಲ್ಲಗೇ) ಪದ್ಮಾವತೀ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂಗಿಮಾತಾಡಬೇಡ
ತಾಯೀ, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಮ್ಮನಿಗೆ— ಕೇಳಿಸಿತು! ಹೋಗು
ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ— (ಅವಳು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಲೆ
ಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವಳು) ಯಾಕೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು

ಕೇಳುವದಿಲ್ಲವೆ? ಬಿಡು! ನಾನೇ ಹೋಗಿ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಮಲಗಿ ಕೊಳ್ಳುವೆನು (ಹೋಗುವನು)

ಪದ್ಮಾವತಿ—(ಸ್ವಗತ) ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಇವನ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲೇ ಬೇಕು. ತರುಣ ವಯಸ್ಸು; ತಾಯ ಆಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿನ ತಾನೇ ಇದ್ದಾನು; ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತರೆ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ; ಈಗ ಹೊತ್ತಿದ ಆಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಸುರುವಿ, ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸ ಬೇಕು! ಪ್ರಾಯಶಃ ಈಗ ಸಖೂದೇವಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿರ ಬೇಕು. ಕೇಳುವೆದೇನು— ಎಲ್ಲ ಸಂವಿಧಾನಗಳೂ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ತಾನೇ ಕೂಡಿ ಬರುವವು— (ಹೋಗುವಳು)

೭ ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ—ನದಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ— ಸಖೂದೇವಿ ಒಬ್ಬಳೆ ಬರುವಳು)

ಸಖೂದೇವಿ—ಪಾಂಡುರಂಗಾ

ರಾಗ ಮುಲ್ಲಾನಿ, ತಾಳ. ತ್ರಿವಟ.

ತವಪಾದವೆ ಗತಿ ಎನಗೆ ಮುಕುಂದಾ | ತವೆ ಪ್ರೀತಿಪ ಮಾತಾಪಿತರು | ಪೋದರು ಹಾ ದೇವಾ ಕಾಯೋ || ಪಲ್ಲ || ನಾ ಪತಿದೇವಗೆ ಆಪ್ತಿಯಳಾದೆ | ಅಪರಾಧವನೇಂ ಕಾಣೆ || ೧ ||

ಭಗವಂತಾ ನನ್ನನ್ನು— ಎಂಥ ತೊಡಕಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತಂದು ಚೆಲ್ಲಿದೆ. ನನಗೆ ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದೆ. ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಪಾದ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದೆ. ಪತಿಯ ಚರಣಗಳ ಕೊನೆಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದೋಡನೇ. ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಿತು. ನಾನು ಮಾಡುವದು ಸತೀ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಹೊಳೆಯಿತು; ಮೊದಲಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆನು. ಪತಿಯ ಪಾದಸೇವೆಯೇ— ಕಾಶಿಯಾತ್ರೆ— ಪಂಥರಪುರದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಎಂದು— ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೋಧೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆನು; ಆದರೆ ಆತ್ಮ

ಯವರಿಗೆ ನಾನು ಮಾಡುವದು ಪಾಪದ ಕೆಲಸವೆಂದು ತೋರಿತು. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೇ ಹಾಕಿದರು. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಬೇರೇ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳೇ ನನಗೆ ಗತಿ—!

(ಕಾವೇರಿ— ಅನುಸೂಯಾ— ಬರುವರು.)

ಕಾವೇರಿ—ಸಖೋದೇವಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂಥ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಸಂತ್ಯೇಸೋಣ. ಈ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಡೆದದ್ದನ್ನು— ಅನುಸೂಯೆಯು— ತನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ನನಗೆ ಬಂದು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಕೂಡಲೇ ಮನೆಯವರ ಭಯವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದೆವು.

ಸಖೋದೇವಿ—ಕಾವೇರಿ— ಅನುಸೂಯಾ— ನನಗಾಗಿ— ನೀವು. ಅದೆಷ್ಟು ಒದ್ದಾಡುತ್ತೀರಿ! ನೀವೇ ನನಗೆ ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯರು. ನನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಲ್ಲದೇ ಮತ್ತಾರ ಮುಂದೆ ತೋಡಿ ಕೊಳ್ಳಲಿ?— ಇಂದು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಭಿಟ್ಟಿಯು ಕೊನೆಯದು. ಇದನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಆ ಭಗವಂತನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸ್ಮರಿಸಿದರೂ ಕಡಮೆಯೇ!—

ಅನುಸೂಯಾ—ಕೊನೆಯ ಭಿಟ್ಟಿಯೇ!— ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನೇಕೆ ಆಡುತ್ತೀ ತಾಯೀ!

ಸಖೋದೇವಿ—ಗೆಳತಿಯರೇ ಇಂದು ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನಗಲಿ ಹೋಗುವೆನು. ನನ್ನ ಅತ್ತಿಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ನನ್ನ ಬಹಳ ದಿನದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಈ ದಿವಸ ಸಫಲವಾಗುವ ಚಿಹ್ನೆವು ಕಾಣುತ್ತದೆ. (ಹಿಂದಿನಿಂದ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಬಂದು ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಳು) ನಾನು ಇಂದು ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ಅದೊ ಅಲ್ಲಿ ಆ ಗಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟರು— ಮತ್ತು ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯಿರುವರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ನನ್ನನ್ನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿ. ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನಂತರ ದೇವರಿಗೆ ಕರುಣೆ ಬಂದು ನನಗೂ

ನನ್ನ ತಾಯಂತೆ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ವಾದ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ— ಕರೆದೊಯ್ದರೆ, ನಾನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೇ ಸರಿ; ಹಾಗಾಗದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜನ್ಮ ಶ್ರೀ ಪಂಥರಿನಾಥನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತ— ಫಂಥರ ಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತೇನೆ.—

ಪದ್ಮಾವತಿ—(ಸ್ವಗತ) ಇದೊಳ್ಳೇ ಚೆನ್ನಾದ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ನಾನೀ ಗಲೇ ಹೋಗಿ ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನತಕ ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಸಖೂಬೇವಿ—ಹಾಗಾದರೇ— ನಾವಿನ್ನು ಹೋಗೋಣವೇ! ನಾನಿನ್ನು ಆ ಯಾತ್ರಿಕಾರರಿದ್ದೆಗೆ ಹೋಗುವೆನು. ನಿಮಗೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ನೀವು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಂತೆ ಪದ್ಮಾವತಿ ಅತ್ತಿಗೆಯವರ ಭೆಟ್ಟಿಯೂ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಒಳ್ಳೆದಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಏನು ಮಾಡುವದು; ಅವರಿಗೆ— ನಾನು ಮಾಡುವದೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಸಖೂ— ನಾವು ನಿನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಹಳೊತ್ತಿನಿಂದ ನೋಡಿದೆವು. ನೀನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ, ನಿನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಯಾಕೆ ನೀನು ನಮ್ಮೊಡನೇ ಬರುವಿಯಲ್ಲವೇ?—

ಸಖೂಬೇವಿ—ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕಂದೇ ಈ ವಿಠಲನು ಮತ್ತು ನಾನು— ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ ದೇವರ ದರ್ಶನ ಪಡೆದುಕೊಂಡು— ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ನಾವು ಮುಂದೆ ಸಾಗೋಣ.

ಸಖೂಬೇವಿ—ಒಳ್ಳೆದು ವೈತ್ರಿಯರೇ ನಾನಿನ್ನು ಬರಲೇ— ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ— ನನ್ನ ಮೇಲೆ, ಇದೇ ರೀತಿ ಇರಲಿ. ಶ್ರೀ ವಿಠಲನು ಈ ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗೆ ಸುಖದಿಂದ ಇಟ್ಟನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೂ ಇಡುವನು; ಆದರೆ ನೀವು ಮಾತ್ರ ಅವನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಡಿರಿ. ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ— ಲೋಕಾಂತ

ದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ನಡೆದೇ ಇರಲಿ. ನೀವು ಎಂದಾ
ದರೂ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದರೆ-
ನನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದೀತು!

ಕಾವೇರಿ—ಸಖೂದೇವೀ ನಮ್ಮ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ; ಮಾತು ಬರ
ಲೊಲ್ಲವು.

ಅನುಸೂಯಾ—ಗಿರಿಜಾಬಾಯೀ— ಸಖೂದೇವಿಯಷ್ಟು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಈ
ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅನುಭವಿಸಲಾರರು— ಅವಳನ್ನು ನೀವು
ಜೋಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಸಖೂದೇವಿ—ಗೆಳತಿಯರೇ—

ಸೂರಮಲ್ಲಾರ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟ.

ನಾ ಪೋಗಿ ಬರುವೆನು ಪ್ರೀಯಸಖಿಯರೇ ಸಹಿಸೆ ಅನುತಾಪ || ಪಲ್ಲ || ನಿಮ್ಮಯ
ಪ್ರೇಮ ಸ್ಮರಿಸೆ ಮನಕೆ ಭಾರಿ ವಿಷಾದವು || ವಿಮಲೆ ಸಹಿಸೆನೆ || ೧ ||

(ತೆರೆ ಬೀಳುವದು)

ಲ ನೇ ಪ್ರವೇಶ.

(ಸ್ವಳಃ—ಕರ್ಣಾಜದಿಂದ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆ. ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟರ ಮೇಳ
ಭಜನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಖೂದೇವಿಯೂ ಇದ್ದಾಳೆ.)

(ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯು ಕೋಸದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು. ಸಂಗಡ ಮಾಧವ, ಪದ್ಮಾವತಿ
ಯಿರುವರು)

ಚಂಡಿಕಾ—ಮೂರ್ಖಾ ಏನು ನೋಡುವೆ! ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಒದಿಕೆ
ಕೊಟ್ಟು, ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಎಳೆದಾಡುತ್ತ ಅವಳನ್ನು—
ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನನಗೆ ಎಂಥ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿ
ದೆಯೋ ನೀನು! ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹೆಂಡತಿಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಕೈಹಿಡಿದು
ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು— ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತ— ಶುಂಭ
ನಂತೆ ಹಾಗೇ ನಿಂತಿರುವೆ! (ಮಾಧವನು ಸಖೂದೇವಿಯನ್ನು ಹೊಡೆ
ಯುತ್ತ ದಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು) ಮನೆತನದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು

ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಕ್ಕೆಂದೇ ನೀವು ಯಾತ್ರೆಯ ನೆವ ಹುಡುಕಿದ್ದೀರಾ! ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ ನಿಮಗೆ!

ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟಿ—ತಾಯೀ ಸುಮ್ಮನೆ ನಮ್ಮನ್ನೇಕೆ ದೂಷಿಸುವೆ? ತಾನಾಗಿಯೇ ಅವಳು ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದಳು; ನಾವು ಆಗಲಿ ಎಂದೆವು; ಇದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದೇನು ತಪ್ಪು.

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಸಾಕು. ಸಾಕು. ನಿನ್ನ ಸಂಭಾವಿತತನದ ಸೋಗು. ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಒದಿಕೆ ಬಿದ್ದಾಗಲೇ ಬುದ್ಧಿ ಬರುವದು. ಇಲ್ಲದ್ದೊಂದು ಹೇಳಿ, ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೀವು- ಕೆಡಿಸಬೇ ಇರದಿದ್ದರೆ- ಅವಳು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಬರುವದಕ್ಕೆಕೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಳು; ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ- ಇದೋ- ಈ ವೃದ್ಧಕುಂಟಲಗಿತ್ತಿಯು!

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ವಿಠಲ. ವಿಠಲ. ಎಂಥ ಮಾತಾಡುವಿ ತಾಯೀ—!

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ನೋಡಿಡಿಯಾ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಸೋಗು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಒಳ್ಳೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಮನೆತನಕ ಬಂದು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಅವಳು ಇವರ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹೋಗಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪದ್ಮಾವತೀ ಬೇಗನೇ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ; ಯಾಕಂದರೆ, ಒಳ್ಳೇ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಚರ್ಮದ ಬಣ್ಣಿನಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯ ಕಂಭಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಬೇಕು; ಅಂದರೇ ಅವಳ ಸೊಕ್ಕುಮರಿಯುವದು. (ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟಿಗಿಗೆ) ಈ ಮುಠ್ಯಾಳರಿಗೇನು ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗ; ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಬೀಳಬೇಕು. ಬಾಯಲ್ಲಿ- ಶಗಣೆ! ಮನೆತನದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀರಾ-! ತಡೆಯಿರಿ- ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿ, ನಿಮಗೆ ಚನ್ನಾದ ಶಾಸನ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ: ಪಂಥರಪುರದ ಯಾತ್ರೆ- ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟಿ—(ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಗೆ) ನೋಡಿಡಿಯಾ— ಇದೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಸೂರೆ! ನಾನು ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ. ಹೂ

ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಕೂಡಲೇ
ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲು ಕಿತ್ತಲೇ ಬೇಕು! ವಿಠಲ! ವಿಠಲ!

—ಪದ—

ದಾಸನೀನೆಂದೆನಿಸೋ ನಾಸೂದೇವನ ಭಜಿಸೋ | ಪ | ಅಸೆಯಿಂದಲಿ | ಕಾಸಿಗೆ
ವೋಹಿಸಿ | ಕ್ಲೇಶಕೆ ಗುರಿ ನೀನಾಗದಿರೋ || ೧ || ದೊರೆಯದ ಮಾನವ ಜನ್ಮ ||
ದೊರಕಿಹುದೋ ನಿನಗೀಗ | ಗರುವತನದೊಳಾಚರಿಸದೆ ಸಂತತ | ಹರಿಯನು
ಭಜಿಸಿ ಸಾರ್ಥಕನಾಗೋ || ೨ || ಕರುಣಾಳು ಹರಿ ತಾನು | ದುರಿತನಾಶವಗೈನಾ ||
ಮರುಳನೆ ನಿನ್ನಯ ತಾಪತ್ರಯ || ಪರಿಹರಿಸುವನೋ ವಿಠಲನು || ೩ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರಥಮಾಂಕ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

೨ನೇ ಅಂಕು

೧ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ:— ಗದಾಧರ ಪಂತರ ಮನೆಯ ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆ. ಸಖೂದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಭಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆರ್ತಳಾಗಿ ಸಖೂದೇವಿಯು ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.)

ಸಖೂದೇವಿ—(ಸ್ವಗತ) ದೇವಾ ಪಾಂಡುರಂಗಾ. ನನ್ನನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿನಗೆನಿಸುವದೆ? ನನ್ನ ಅಳಲು ನಿನಗೆ ಕೇಳಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ—

ರಾಗ ಪೂರ್ವಾ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟಿ

ಶ್ರೀರಮಣೇಕರ ಪಂಕಜ ಪೂರಿತ | ಚಾರುತ ರಾಂಗಾ ಸುರಮುನಿ ಗಣಾರ್ಚಿತ |
ಸುರಚರ ವಾಮನ ರೂಪಾ | ಪಲ್ಲ | ವಿಮಲತುಲಸೀಮಾಲಾ | ಸುಮನಸವಂದಿತ |
ಕೋಮಲ ರಾಮಲ ಗಾತ್ರಂ ನಮಿತ ಜನಾಶ್ರಿತ ಪಾಪಹರಂ | ಸುಮನೋಹರ
ಪಾವನಚತರಿಂ ||

ಅಮ್ಮಯ್ಯಾ ಹಗ್ಗವು ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು, ಜೇಳು ಕಡಿದಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ದೇವಾ, ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ನಾನು— ಹೊರಟು ಹೋದೆನೆಂದು, ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮರೆತೆನೆಂದು, ನನಗೀ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದೆಯಾ? ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ನಿನ್ನ ನ್ನರಸಿ ನಾನು ಹೊರಟಿದ್ದೆ, ನೀನು ದೊರಕಿದ್ದರೆ, ನಾನು ವ್ಯಥೆ ಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಜನ-ಎಷ್ಟು ನಿಂದಿಸಿದ್ದರೂ ನಾನು ಲೆಕ್ಕಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ದರುಶನ ದೊರಕದೇ ನನಗೀ ದುಃಖವು ಬಂದೊದಗಿತು; ಭಗವಂತಾ. ನನಗೆ ನಿನ್ನ ದರುಶನವನ್ನೆಂದಿಗೆ ನೀಡುತ್ತೀ? ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ನೋಡಿಯೇನೆಂದರೆ— ಶಕ್ತಿಯು ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿರುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮಾ ನನ್ನ ಆವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೀಗೆಕೆ ಮಾಡಿದೆ! ನೀನು ಮಾಡುವದೇನು; ನಿನ್ನ ಬಿರುದುಗಳೇನು! ರುಕ್ಮಿಣೀ ಎಲ್ಲಭಾ—ನನ್ನ ಸಂಚಿತವೇ ನಾಶವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ, ನೀನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡುವೆ? ಇದೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ

ಸಮಾಧಾನ! (ಚಂಡಿಕಾ ಬಾಯಿಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಬರುವಳು. ಸಂಗಡ ಮಾಧವನೂ ಬರುವನು.)

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಎಲೋ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ; ಮೀರಿದ ಮೋಸಗಾರ್ತಿಯು! ಏನಾದರೂ ಗತ್ತು ಮಾಡಿ, ಓಡಿಹೋದರೆ ಏನು ಮಾಡುವದು? ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವೆನು. ಮಾಧವಾ ನಾನು ನಿನಗೆ ಆಗಾಗ ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆ, ಈ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಡ ಬೇಡವೆಂದು; ಆದರೆ ನೀನೇನಿ ಕೇಳುವಿ? ಈಗ ನೋಡು, ನಾನು ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳಿದಂತೇ ಆಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ! ನನಗೆ ಆಗಲೇ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಇವಳು ಎಂದಾದರೂ ಒಬ್ಬ ದಾಂಡಿಗ ಯಾತ್ರಿಕಾರನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹೋಗುವಳೆಂದು, ಅದರೆ ನೀನೇನಿ ಕೇಳುವಿ! ಈಗ ನೋಡು ಅದರ ಪರಿಣಾಮ. ಇನ್ನಾದರೂ ನೀನು— ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿ! ಮಾಧವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದೀಪಕೊಡಲು ಹೋಗುವಳು) ಇದೋ ದೀಪವನ್ನು ಹಿಡಿ; ಕೆಳಗೆ ಚಲ್ಲೆಯೇ ಮತ್ತೆ! ಎಚ್ಚರ! (ಮಾಧವನಿಗೆ ಚಿಮಣಿ ಹಿಡಿಯಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ.) ನೀನೊಬ್ಬ ಅರಿಷ್ಟನೇ ನನಗೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದಿರುವೆ!

ಮಾಧವ—ಅಮ್ಮಾ ನನಗೆ-ದೀಪ ಹಿಡಿಯಲು, ಸರಿಯಾಗಿ ಬರಲೊಲ್ಲದು. ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನು ತಾ—! ನಾನೇ ಬೀಗವನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತೇನೆ!

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಮೂರ್ಖ-ನಿನಗೆ-ಬೀಗದ ಕೈ ಬೇಕೆ? ಹು ಹಿಡಿ ಮುಮ್ಮನೇ ದೀಪವನ್ನು—(ಮಾಧವನು ಸಖೂಬಾಯಿಯನ್ನು ಕನಿಕರದಿಂದ ನೋಡುವನು) ಅವಳ ಕಡೆಗೆನು ನೋಡುವೆ-ಆ-ಎಂದು. ಅವಳಿಗೇ ನಾಗದೆ ಧಾಡಿ! [ಸಖೂದೇವಿಗೆ] ನಮ್ಮ ಮೂಗಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಹಚ್ಚಿ ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೇ, ಇದೋ ನೋಡು-ಈಗ-ನಿನ್ನ ಮೂಗನ್ನೇ ಸುಡುತ್ತೇನೆ; [ಅವಳ ಮೂಗಿಗೆ ಚಿಮಣಿ ಒಯ್ಯುವಳು] ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ-ನಮ್ಮ ಮುಖವನ್ನೆ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೇ; ನೋಡು ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ! ಕರೆ-ಈಗ-ಆ-ನಿನ್ನ ಪಾಂಡುರಂಗನನ್ನು-ನೋಡು

ತ್ತೇನೆ-ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ- ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು-! ಇದೋ ನೋಡು-ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಯಾವ ದೇವನ ಆವತಾರವೂ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲ! ತಿಳಿಯಿತೇನು. ಮಾಧವಾ-ಕನಿ ಕರದಿಂದ ಅವಳ ಕಡೆಗೆನು ನೋಡುವೆ? ಹಾಕು ನಾಲ್ಕು ಏಟು ಗಳನ್ನು-; ಇದೋ- ಮಾಧವಾ- ನೀನು ಇವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವಳಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಸೂಳೆಯ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷ; ಆದರೆ ಇವಳು ಬೇಡ ನೋಡು; ಹಾಕು- ನಾಲ್ಕು ಹೊಡೆತ; ಅನುಮಾನ ಮಾಡಬೇಡ-(ಮಾಧವನು ಸುಮ್ಮನೇ ಹೊಡೆಪಂತೆ ತೋರುವನು) ಧೂ-ಹೇಡಿ-ಕೈಲಾಗದ ಗಂಡು ನೀನು! ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲು ತಕ್ಕವನಲ್ಲ ನೀನು! ನಾಳೆ ವೈಶಾಖ ದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಎರಡನೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಯೇ- ತೀರುತ್ತೇನೆ; ಇವಳು ಹಾಗೇ ಬಿದ್ದು ಕೊಳ್ಳಲಿ ದಾಸಿಯಂತೆ! ನಡೆ ಹೋಗೋಣ ಇವಳಿ ಗಾಗಿ ನಾವೇಕೆ ನಿರ್ದೋಷಿಗಳೆಬೇಕು. ನಾಳೆ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ನೋಡೋಣ! (ಸಖೂಬೇವಿಗೆ) ಕರೆ ಆ ನಿನ್ನ ಪಂಥರಿನಾಥನನ್ನು- ಬರಲಿ-ಅವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗುವರು)

(ಒಮ್ಮೆಲೇ ಗದಾಧರಪಂತರ ಮನೆಯು ಬದಲಾಗಿ-ವೈಕುಂಠವು ಕಾಣುವದು. ಕೃಷ್ಣ-ರುಕ್ಮಿಣಿಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು-)

ರುಕ್ಮಿಣಿ-ಇದೇನು ಇಷ್ಟು ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗಿರುವಿರಿ? ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುವಿರಿ.-?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ-ರುಕ್ಮಿಣೀ ಏನು ಪೇಳಲಿ ನಿನಗೆ=ನನ್ನ ಪರಮಭಕ್ತೆ ಸಖೂ ಬೇವಿಯು-ನನಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ನಾನೀಗಲೇ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಬೇಕು.

ಸಂವಾದ

ರುಕ್ಮಿಣಿ-ಅಗಲಿ ನಾನಿರೆ ಭಗವಂತಾ | ಬಿಡು ನೀ ಚಪಲವಿದೇ ಪ್ರಿಯಕಾಂತಾ ||

ಕೃಷ್ಣ-ಮುಗುಧೆ ಯೋಚಿಸೆ ಬರಿದೇಕೆ | ಚಪಲೇ ಛಲವೇಕೆ ಬಿಡು ಕೈಯಾ ||

ರುಕ್ಮಿಣಿ-ಬಿಡು ಸಾಕೀ ಮೋಹದ ನುಡಿಯಾ | ನಾ ಬಲ್ಲಿನು ಕಪಟದ ಪರಿಯಾ ||

ಕೃಷ್ಣ — ಜಡಜಾಕ್ಷಿ ಕಪಟವಿದಲ್ಲ | ಬಿಡುಬೇಗಾ ಬರುವೆನು ಕೈಯಾ ||

ರುಕ್ಮಿಣಿ — ಆಡಿಗಡಿಗೀಪರಿ ಯೆನ್ನ ನು ತೊಲಗಿ | ಪೋಗುವರೇ ಧೀಮಂತಾ ||

(ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೋಗುವನು. ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಳು. ವೈಕುಂಠವು ಬವಲಾಗಿ ಗದಾಧರಸುತರ ಮನೆ ಕಾಣುವದು. ಗರುಡವಾಹನನಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ — ಗರುಡಾ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ವೇಷಾಂತರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಾದುಕೊಂಡಿರು. (ಗರುಡನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.) (ಸಖಾವೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಅಹಹಾ ನನ್ನ ಭಕ್ತಳು ಇಂತಹಸಂಕಟ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ನನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನಳಾಗಿರುವಳು. ಇನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಯ ಒರೆಗೆ ಸತ್ಯಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವದು?

ರಾಗ ಮಾಂಡ, ತಾಳ ಕೇರವಾ

ಲಲನಾಮಣಿ | ಭೂಲೋಕಸ್ವಾಮಿನಿ ದೇವಿ || ಪಲ್ಲ || ತರುಣಿಯು ಧ್ಯಾನ | ಪರವಶ
ಳಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸುವ ಭಾವಕೆ ನೆರೆ ಬೆರಗಾದೆ || ೧ || ಮರೆಯದೆ ನಾನಿಜಭಕ್ತರ ಸಂತಾಪ
ಗಳ || ಪರಿಹರಿಸಿ ಪರಿಪಾಲಿಸೆ ಧರಣೀತಲದೆ || ೨ ||

ನಮ್ಮ ಚಿರಂಜೀವನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಾಗಿನಿಂದ-ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ನಾವು-ಎಷ್ಟೋ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಹತ್ತು ಅವತಾರಗಳೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ನಾಟಕದ ಹತ್ತು ಅಂಕುಗಳೇ ಸರಿ! ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ದೃಶ್ಯಗಳಂತೂ ಎಷ್ಟೋ ಆಗಿವೆ. ಅಂಥದೇ ಇದೊಂದು ಪ್ರವೇಶವು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಒಂದು ಸಲ-ನಾವು-ಸ್ತ್ರೀರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಮತ್ತೆ ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ-ನಮಗೇನು ನಾಚಿಕೆ ಬರುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಇವಳಿಗೆ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ವಚನಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು; ಸರಿ ಮತ್ತೇನು; ಈಗ ನಾನೇ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯ ರೂಪತಕ್ಕೊಂಡು ಇವಳನ್ನು ಬಂಧನುಕ್ತ ಮಾಡಿ- ಗರುಡನ ಜೊತೆಮಾಡಿ, ಪಂಥರ ಪುರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯಾದರೂ ನನ್ನ ಭಕ್ತಳೆ!

ಅನಳ ವಚನವನ್ನು ನಡೆಸುವದಾದರೂ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವು! ಹೂ ಇನ್ನೇಕೆ ತಡ ಧರಿಸು ಹಾಗಾದರೆ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯ ವೇಷ!

(ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ-ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯ ವೇಷಧರಿಸಿ ದೃಶ್ಯನಾಗುವನು)

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—(ಸ್ವಗತ) ಈ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯ ರೂಪವಂತೂ ನನಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವದು. ಈಗ ಮೊದಲು-ಇವಳನ್ನು-ಬಂಧ ಮುಕ್ತ ಮಾಡೋಣ. (ಸಖೂದೇವಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು)

ಸಖೂದೇವಿ—(ಸ್ವಗತ) ಅಹಹಾ-ಎಂಥಾ ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾರವಿದು. ಇಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಇದಾರ ಕಾಲ ಸಪ್ತಳವು! ಮತ್ತೆ ಆತ್ತೆಯವರೇ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಆಗಲಿ-ನಾನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗೋಣ.

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—(ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು) ಸಖೂದೇವೀ-ಸಖೂದೇವೀ-ಇದೋ ಈ ಚೆಗೆ ನೋಡು.

ಸಖೂದೇವಿ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಯಾರು-ಯಾರದು! ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಯವರೇ- ನೀವು ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಿ? ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಲಿಲ್ಲವೆ? ಅಯ್ಯೋ- ನಮ್ಮ ಆತ್ತೆಯವರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಹಾಕಿದರೆ! ಅಯ್ಯೋ ನನಗಾಗ-- ನಿಮಗೆ- ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟರಿಗೆ- ಅದೆಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ಯಾಯಿತು! ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟರೆಲ್ಲಿ? ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರುವರೆ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಮೊದಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಯ್ಯೋ ನೀಚರು-ಎಷ್ಟು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರಮ್ಮಾ—!

ರಾಗ ಭೀಮಪಲಾಸ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟ

ಸಾಧ್ವಿಶಿರೋಮಣಿಯೇ ಕುಮಾರಿ || ಈ ಬಾಧೆ ನೋಡೀ ಮರುಗುವೆ || ಪಲ್ಲ || ಕೋಮಲ ಬಾಲೆ | ಈ ಮಹಾತಾಪವ | ಗಮನಿಸದೆ ನೀನನುಭವಿವೆ || ೧ ||

ಸಖೂದೇವಿ—ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ- ಮೊದಲು ಹೇಳಿರಿ! ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟ ರೆಲ್ಲಿ? ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿಯೆ!

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ತಾಯೀ ನೀನೇದಾರೂ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಮ್ಮನೆ ಒದ್ದಾಡುವಿ! ನಮಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗಿಲ್ಲ.

ನಾನು-ನಿನಗೆ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು
ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆನಷ್ಟೇ; ಆ ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡುವ
ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು-ತಿರುಗಿ ಬಂದೆನು—

ಸಖೂಬೇವಿ—ಅಂದರೆ,—

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಅಂದರೆ—ಹೀಗೆ—ನೀನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ
ತಕ್ಕವಳಲ್ಲವೇ! ಅದಕ್ಕೇಂದೇ ನಾನು-ನಿನ್ನನ್ನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ
ಕಳಿಸುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ವಚನಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ, ಅದನ್ನು
ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿಯೇ ತೀರುವದು- ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ!

ಸಖೂಬೇವಿ—ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿರಿ? ಅದನ್ನು ಮೊದಲು
ಹೇಳಿರಿ!—

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿನಗೇನು ಮಾಡಬೇಕಾ
ಗಿದೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಆಮೇಲೆ ಹೇಳಿಯೇನಂತೆ! ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಈಗ ವೇಳೆ
ಯಿಲ್ಲ. ಆಯ್ಯೋ ಸಖೂಬೇವಿ ಏನೀ ನಿನ್ನ ಅಪಸ್ಥಿತಿ; ನಿನ್ನ
ತಾಯಿಯು ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ!
ಹೂ ತಡಮಾಡಬೇಡ ಬೇಗನೇ ಹೊರಡು.

ಸಖೂಬೇವಿ—ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೇ ನೀವು ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಡಿ.
ನನಗೆಲ್ಲಿಯ ಪಂಥರಪುರದ ಯಾತ್ರೆ! ತನ್ನ ಪಾದಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆ
ದೊಯ್ಯುವದು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೇ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಇದೋ ನೀನು ಹೀಗೆ ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ.
ಪಂಥರಿನಾಥನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿದೆಯೆಂದೇ ನಾನು; ಅನೇಕ
ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು.
ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು-ಸುಮ್ಮನೇ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯಬೇಡ ಹೊರಗೆ
ನನ್ನ ಸಂಬಿಗೆ ಆಳುಮನುಷ್ಯ ಕಾದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ
ನನ್ನು ನಿನಗೆ ಜೊತೆಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಮೀಪದ
ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವನು.

ಸಖೂಬೇವಿ—ಅದೆಲ್ಲ ನಿಜ- ಇಂಥ ಅಸರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಿರಿ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ— ಇದೋ ನೋಡು. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಕೇಳುತ್ತೀ; ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಇದು ಸಮಯವಲ್ಲ. ನೀನು ಮೊದಲು ಹೊರಡು.

ಸಖೂಬೇವಿ— ಅಮ್ಮಾ ನನಗೆ ಈಗ ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದೆ; ಮತ್ತು ಈ ಸಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ತೀರಿಸಿಯೇನು!

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ— ಅಮ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರವೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಲಾರದಷ್ಟಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ತೀರಿಸುವದಕ್ಕೆಂದೇ ನಾನು—ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಬಂದೆ!

ಸಖೂಬೇವಿ— ತಾಯೀ ನನ್ನಿಂದ—ಅಂತಹ ಯಾವ ಉಪಕಾರವು ಆಗಿದೆ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ— ಹುಚ್ಚೀ—ವಿಠಲನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಒರೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು—ನಿನ್ನನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದನು. ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅನಂತರ ತಾನು, ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂಡುವದೊಳೈಯದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಂಧನುಕ್ತನುಡಿ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟನು; ಹೀಗೇಕೆ ನೀನು ಅರ್ಥಮಾಡಬಾರದು. ಹೂ ಸುಮ್ಮನೇ ನೀನು ವೇಳೆಗಳೆಯಬೇಡ. ನಾನು—ನಿನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಆತ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಪತಿಯು ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ—ನೀನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಿಯೆಂದು ಭಾಸವಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವರು.

ಸಖೂಬೇವಿ— ಏನಂದಿರಿ! ನನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಿರಾ? ಚನ್ನಾಯಿತು. ನಾನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದೇ ಬೇಡ. ನನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪೀಡಿಸುವರೋ ಎನೋ. ಆದರೆ—ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರೇ—ನನಗೆ ಅದೇಕೋ ಇದ್ದೆಲ್ಲ ಎನೋ ಅತಿ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣುವದು!

ರಾಗ ಭೀಮಪಲಾಸ, ತಾಳ ಕೇರವಾ

ಸದಯೆ ಪರೋಪಕಾರೀ ಮಾತೆ | ಮಧು ಮೃದಲ ವರದ ಲೀಲಾಪಾಣಿ || ಪಲ್ಲ ||
ಮಹಾ ಸಾಹಸವ ತೋರಿ ಮಾತೆ | ಬಹು ದಿವ್ಯ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವಗೈದೆ || ಪರ
ಲೋಕದ ದೇವನೇ | ನಿಜದಿ ತವಚಕಿತ ಮಹಿಮೆಗಳ ನೋಡಿ | ತಿಳಿಯದೆ ಭ್ರಾಂತ
ಮತಿಯಾದೆ || ಕೇಳೆನ್ನ ಪ್ರೀಯಮಾತೆ ನೀನೇ || ೧ ||

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ— ಸಖೂದೇವಿ- ನೀನು ಹೀಗೆ- ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದರೆ. ಈಗ ಬೆಳಗಾಗಿ ಹೋಗುವದು; ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಹಂಚಿಕೆಗಳೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವವು. ಒಳ್ಳೇದು— ಹಾಗೇ ತಿಳಿ— ಶ್ರೀವಿಠಲನೇ ನನ್ನ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು! ಈಗಾದರೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತೆ? ಇನ್ನಾದರೂ ಅವಸರ ಮಾಡು.

ಸಖೂದೇವಿ— ಗಿರಿಜಾಬಾಯೀ- ನಾನು ಅಂತಹ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೇ! ತಾಯೀ- ನನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುತ್ತೀನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ; ಆದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿ; ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯವರ ಸ್ವಭಾವ ನೀವೇನು ಬಲ್ಲಿರಿ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ— ನನಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇದೋ ನೀನು ಇಷ್ಟು ಹಟಮಾರಿಯೆಂಬುದು ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಬರುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಯವರ ಸ್ಥಾನನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ?—

ಸಖೂದೇವಿ— ಹೌದು. ಆದರೆ- ಇಲ್ಲಿ ಅವರು- ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪೀಡಿಸುವರೋ ಎನೋ?—

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ— ಪೀಡಿಸಲಿ. ಪೀಡಿಸಲಿ. ಎಷ್ಟು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುವೆನು; ಮತ್ತು ಅದರೊಳಗಿನಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ದಾರಿಯನ್ನೂ ನಾನು- ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಸಾಹಸವನ್ನಾದರೂ ನೀನು ನೋಡುವಿಯಂತೆ! ಯಾಕೆ ಬಹಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅತ್ತೆಯ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು, ಶ್ರೀವಿಠಲನ ಮೇಲಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ಹಾರಿಹೋಯಿತೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ— ಹೇಳು. ನಾನು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.—

ಸಖೂದೇವಿ— ಯಾವನಿಗಾಗಿ ನಾನು- ಇವತ್ತಿನ ತನಕ ಅಖಂಡ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳೆದೆನೋ, ಮತ್ತು ಯಾವನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯ ವಿನಹ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನನಗೆ, ಬೇರೆ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೋ— ಅಂಥವನನ್ನು ಮರೆತು ನಾನು- ಬದುಕಿಯಾದರೂ ಇರಲು

ಸಾಧ್ಯವೆ? ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಅಂಥ ಮಾತನ್ನಾಡಬೇಡಿ. ಅವನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗ ನನಗೆ ಇಲ್ಲದ ತೊಂದರೆಗಳು ಆಡ್ಡ ಬಂದವೆಂದು, ತನ್ನ ದರ್ಶನ ಕೊಡುವದು ಅವನಿಗೇ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ನಾನು ಸುಮ್ಮನಾದೆನು !

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಇದೋ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ದೃಢನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡು. ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಡ. ನಾನೇನು ಮುದುಕಿಯು! ನನ್ನನ್ನೇನು ಮಾಡಿಯಾರು; ಬಹಳ ವಾದರೆ ನಾಲ್ಕು ಬಯ್ಯಾರು; ಆ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವರು. ನಾನು ನಿನಗೆ-ಆಗಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ? ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಠಲನೇ ನಿನಗಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು; ಹೀಗೆ ನೀನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊ !

ರಾಗ ಪಹಡಿ, ತಾಳ ಧೂಮಾಳ

ಏತಕೆ ಯೋಚಿಸೆ ಭಾಗ್ಯಶೀಲೆ ! ಬಿಡು ಸಂದೇಹ ಬಾಲಾ ಮಣಿಯೇ ನೋಡುವೆ
ಪಂಥರಿಯನ್ನು ಬೇಗ || ೧ || ಶ್ರೀವಿಠಲನೇ ತಾ ವೇಗದಲಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಿಹನೆಂದು
ತಿಳಿಯೇ || ೨ ||

ಸಖಾದೇವಿ—ಆಗಲಿ ತಾಯೀ-ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಪಂಥರಪುರವನ್ನು ತಲುಪುವೆನಷ್ಟೆ!—

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತಲುಪುವೆ! ದೇವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೆ—ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ತಲುಪುವಿ!—ಹೋಗು ನೀನನ್ನು—!

ಸಖಾದೇವಿ—ಅಹಹಾ—ಎಂಥ ಶುಭದಿನವಿದು.—

ರಾಗ ಪಿಲುಮಿಶ್ರಿತ, ತಾಳ ಕೇರವಾ

ಗೋಕುಲ ಗೋಪೀಬಾಲಾ ! ವಿಠಲಾ ! ವನಮಾಲಾ ಗುಣಶೀಲಾ || ಪಲ್ಲ || ಕಾಣುವೆ
ನಿನ್ನ ಮನೋಹರ ಮೂರ್ತಿಯ | ಜ್ಞಾನನಿಧೀ ಸುಜನೋದ್ಧಾರಾ | ವರಹೀರಾ
ಯೋಗಿವರಾ ಗಂಭೀರಾ || ೧ || (ಹೋಗುವರು)

೨ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಸ್ಥಳ—ಬೀದಿ

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಇದೋ ಗರುಡಾ (ಸ್ವಗತ) ಹೀಗೇ ಏನಾದರೂ ಮಧ್ಯ-ಮಧ್ಯ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟುಗುವಂಥ ವಾತುಗಳು ಹೊರಬೀಳುತ್ತವೆ. (ಸಖೂಬೇವಿಗೆ) ಇವನಿಗೆ ದಾರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಏಕಾದಶಿಗಿಂತ ಮೊದಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು-ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವನು. (ಗರುಡನಿಗೆ) ಸಖೂಬೇವಿಯೆಂದರೆ-ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪದಕ-ತಿಳಿಯಿತೇ! ಇವಳನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು; ನಾನು ಏನಾದರೂ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬರುವೆನು. (ಸಖೂಬೇವಿಗೆ) ಸಖೂಬೇವೀ-ಪಂಥರಪುರದಲ್ಲಿ-“ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ನಿನ್ನನ್ನು-ಹೇಗೆ ಬಂದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ” ವಿಠಲನ ಕೃಪೆ ಇಂದ. ಎಂದು ಹೇಳು; ತಿಳಿಯಿತೆ-ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸದೇ ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಬಂದಿರುವೆನು.

ಸಖೂಬೇವಿ—ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಏಕಾದಶಿಗೆ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತೇನಲ್ಲವೆ? -ಅಹಹಾ-ತಾಯೀ—

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಕಂದವ್ಯಾ ಸುಖವಾಗಿ ಹೋಗು. ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಆಗಲೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಮರೆಯಬೇಡ. ನಾನೇ ನಿನಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾದರೂ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ತೆಗೆಯಬೇಡ. (ಗರುಡನಿಗೆ) ಗರುಡಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಮೀಪದ ವಾಗ್ದಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಬೇಗನೇ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ಗರುಡ—ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಆಜ್ಞೆಯು ಶಿರಸಾಮಾನ್ಯವು; ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ನಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಲು ಬಂದರೆ, ಈ ನನ್ನ ರಿಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು—(ಸ್ವಗತ ನಾಲಿಗೆ ಕಚ್ಚಿ) ಹೀಗೆ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪಾಗುವದು. ಈ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಕೋಲಿನಿಂದ—

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಸಾಕು. ಸಾಕು. ಮೊದಲು ಇವಳನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ

ತಲುಪಿಸು. ಆ ಮೇಲೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪೌರುಷ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಂತೆ!

ಸಖೂದೇವಿ—(ಸ್ವಗತ) ಈ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಯಾವ ಗುಣ ತುಂಬಿದೆಯೋ ಆ ವಿಠಲನೇ ಬಲ್ಲ. ಅವರು ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟಾಗ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೆಳೆ ಮಿಂಚು ಚಿಮ್ಮಿದಂತಾಯಿತು; ಈವರೆಗಿನ ನನ್ನ ಕಷ್ಟಗಳು ಪರಿಹಾರವಾದಂತಾಯಿತು. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ—ಪಾಂಡುರಂಗನು—

ಗರುಡ—ಅಮ್ಮಾ ಬೇಗನೇ ಹೊರಡಿರಿ. ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರು ಮತ್ತೆ ಎಂದಾದರೂ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾರು—(ಪ್ರೇಮಪೂರಿತ ನೋಟವಿಂದ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಗರುಡನೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುವಳು)

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ವೃದ್ಧ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು-ಹದಿನೆಂಟು ವರುಷದ ಸಖೂದೇವಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು; ಯಾಕಂದರೆ ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಖೂದೇವಿಯು ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯು ಆಕಾಶ ಪಾತಾಳಗಳನ್ನು ಒಂದೇಮಾಡಿಬಿಡುವಳು. ಅಂದಮೇಲೆ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಈಗ ನಾವು ಸಖೂದೇವಿಯ ರೂಪ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯ ಸೊಸೆಯಾಗಿ-ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ-ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಆಗಾಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳಾದ್ದರಿಂದ, ಕಟ್ಟಿಸಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸ ನಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ; ಏಕಾನಾಥನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೊರುತ್ತಿದ್ದೆ; ಆದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೂ ನಾವು ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ; ಜನಾಬಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟು-ಬೀಸುವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ, ಆ ಕೆಲಸ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನದಟ್ಟಾಗಿದೆ; ಭೃಗು ಮುನಿಯು ಎದೆಗೆ ಒದ್ದು, ಒದೆತ ತಿನ್ನುವ ಪಾಠವನ್ನು ನಮಗೆ

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಸರಿ ಇನ್ನೇಕೆ ಅನುಮಾನ. ಇನ್ನು ಹದಿನೈದು ದಿನ ಸಮುದೇವಿಯು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ-ಅಲ್ಲಿಯತನಕ ಅವಳ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕು—

ರಾಗ ಹಂಸಧ್ವನಿ, ತಾಳ ದಾದರಾ

ಸಕಲ ಜಗದ ಧರ್ಮಾತ್ಮರ ನಿರುತ ಪಾಲಿಸೆ || ಭಕ್ತ ಜನಾಳಿಯ ತಾಪವಾಗಾಲೆ ಪರಿಹರಿಸೆ || ಪಲ್ಲ || ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಖಲಜನಕೆ | ಕಡುತಾಪವ ನೆಸಗುವೆ ನಾ ಬಿಡದೆ ಕ್ರೂರಶಾಶನವ | ಮಾಡುವೆನತಿ ಕೋಪದಲೆ || ೧ ||

ಹೋಗುವಳು. ತೆರಬೀಳುವದು

ಇನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಸ್ಥಳ:— ರಸ್ತೆ. ಮಾಧವರಾವ ತ್ರಿಪತರಾವ, ಮಹಿಪತರಾವ, ಬರುವರು.

ಮಾಧವ— ಮಹಿಪತರಾವ, ತ್ರಿಪತರಾವ— ನನಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ; ಕೇಳಲೆ ?

ತ್ರಿಪತರಾವ— ಓಹೋ ಕೇಳು. ಅದಕ್ಕೇಕೆ ಅನುಮಾನಪಡುವಿ!

ಮಾಧವ— ಅಷ್ಟು ವಿಶೇಷವೇನೂ ಅಲ್ಲ; ಆಗಲೇ ನಾವು ಆ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಅಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ-ಎನೋ ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಿರಿ; ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ನನ್ನನ್ನು ಎನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡಿ-ನಕ್ಕೀರಿ; ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಬರಿಯ ಚೀಷ್ಟೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೋ, ಇಲ್ಲ-ಮತ್ತೇ ನಾದರೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೋ—?

ಮಹಿಪತರಾವ— ಛೇ—ಛೇ—ಚೀಷ್ಟೆ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಈಗ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ-ಮಾತಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ, ಅದನ್ನೇ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮನಮ್ಮೊಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿಕೊಂಡೆವು.

ಮಾಧವ— ನಿಮ್ಮೀರ್ವರಿಗೂ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ ಗೊತ್ತಿದೆ; ನಾನು ಎಂಥ ಭಯಸ್ತನೆಂಬುದೂ ನೀವು ಬಲ್ಲರಿ; ಅಂದಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕೂಡ

ಮಾತಾಡಲು ನೀವೇಕೆ ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತೀರಿ; ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು—

ಶ್ರೀಪತರಾವ—ಒಳ್ಳೇದು ಹಾಗಾದರೆ—ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಲಿ,— ಆಗ ದಿರಲಿ ನಾವು ಹೇಳಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ನೀನುಮಾತ್ರ ನಮ್ಮಮೇಲೆ ಕೋಪಮಾಡಬೇಡ. !ನಿನ್ನ ಸತ್ನಿಯು ಕೇವಲ ಸಾಧ್ವಿಯು. ಇಂದಿನ ಒರೆಗೆ ನೀವು ಅವಳನ್ನು- ವಿನಾಕಾರಣ ಸೀಡಿಸಿದ್ದೀರಿ; ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಹತ್ತಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಾದವು; ಆದರೂ ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದೀತೆಂದು ಈವರೆಗೂ ನಾವು ಆ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ನಿನ್ನಮುಂದೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ದಿನಾಲು ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೆ.

ಮಹಿಪತರಾವ—ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು; ಅವಳು ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವಿಯ ಅವತಾರವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವಳು. ನಿನ್ನನದಿನ ನೀವೇನೋ ಅವಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದಿರಂತೆ, ಅಂಥ ಘೋರ ಅಪರಾಧವು ಅವಳಿಂದ ಯಾವುದು ಜರುಗಿತು.

ಮಾಧವ—ಅವಳ ಅಪರಾಧವು ಊರ ಜನಕ್ಕೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ; ಆಂದ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಗದಿದ್ದುದು, ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಸರಿ.

ಶ್ರೀಪತಿ—ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ ಬಿಡು. ಅವಳ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರು-ಅವಳಿಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾದರು; ಅವರ ಕೂಡ ಸಖೂಬೇವಿಯು ಪಂಥರವುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿದಳು; ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇ ಅವಳ ಅಪರಾಧ.

ಮಾಧವ—ಅಂದರೆ ಇದು ಅಪರಾಧವಲ್ಲವೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೋ?

ಮಹಿಪತಿ—ಮಾಧವರಾಯಾ ನೀನು-ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡು! ನಿನ್ನೆರಾತ್ರಿ ಅವಳು ನಿನ್ನ ಶಯನಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು; ಅದು ನಿಮಗೆ ಮಹಾಘೋರ ಅಪರಾಧವಾಗಿ ಕಂಡಿತು; ಅವಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಾಬಟ್ಟೆ ಹೊಡೆದು, ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳಿದಿರಿ; ತಲಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡಿರಿ; ಆಗ ಅವಳೇನು ಮಾಡಬೇಕು; ದಾರಿಕಾಣದೇ-

ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಶಿದ್ದ ಳಾದರೆ, ಅದು ಅವಳ ತಪ್ಪೆ?—
 ಮೊದಲಿನಿಂದ ಅವಳದು ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿ ವಿಠಲನ ಮೇಲೆ. ಇಂಥಹ
 ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅವಳು, ಅವನನ್ನೇ ನೋರೆಹೋದರೆ, ಏನಾ
 ಶ್ಚಯ? ಹಾಗೆ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದ ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ-ಮನೆ ಭಿಕ್ಷೆ
 ಬೇಡಿ, ಅವಳು ಜೀವಿಸಬೇಕಿತ್ತೇ? ಮಾಧವರಾಯಾ ನೀನು ಸುವಿ
 ಚಾರಿಯೆಂದು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತೇನೆ;
 ಅಬಗ್ಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಮಾಧವ—ಮಹಿಪತಿರಾಯರೇ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ತಿಳಿ
 ದವು; ಆದರೆ ನಾನು-ಏನುಮಾಡಲಿ; ಯಾಕಂದರೆ. ನನ್ನ
 ತಾಯಿಯಮುಂದೆ ನನ್ನ ಅಟವೇ ಸಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮಾಡುವ
 ದೆಲ್ಲ ತೀರ ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ನನಗೆನಿಸುತ್ತಿದೆ, ಆದರೆ ಕೋಪ
 ದಿಂದ ಒಂದು ಸಲ ಕಣ್ಣಿರೆದು ನೋಡಿದರೆ- ಸಾಕು- ನನ್ನ
 ಧೈರ್ಯವೇ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಗುವದು; ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದೀತು-
 ಅವಳ ಈ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅಂಜಿಯೇ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು- ಮನೆ
 ಬಿಟ್ಟು, ತೋಟದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವರು.

ಶ್ರೀಪತಿ—ಹಾಗಾದರೆ—ಮುಂದೆ ಇದಕ್ಕೆ, ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ
 ಇಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಅನ್ನನೀರಿಲ್ಲದೇ ನೆಲಮನೆಧುಲ್ಲೆಯೇ
 ಕೊಳೆಬಿದ್ದು ಸಾಯಬೇಕೆ?

ಮಾಧವ—ಏನು ಮಾಡಲಿ; ಅದೇ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ! ಅವಳನ್ನು
 ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ, ನಾಲ್ಕು ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು
 ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೂ ತನಕಪಡುತ್ತಿದೆ—ಆದರೆ—

ಮಹಿಪತಿ—ಇದೋ ನೋಡು, ಹೀಗೆ ನೀನು—ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ
 ಕಳೆದರೆ, ಯಾವುದೂ ಬಗೆಹರಿಯುವುದಿಲ್ಲ! ನೀನು ಈಗಿಂದೀಗಲೇ
 ಹೋಗಿ, ಅವಳನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸು! ನಿನ್ನ ಒಂದೇ
 ಒಂದು ಪ್ರೇಮಪೂರಿತ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅವಳು, ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ
 ಬದಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು; ತನಗೆ ಸುದಿನಗಳು ಬಂದವೆಂದು
 ಭಾವಿಸಿ, ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ತೀಲಾಡುವಳು. ಬೇಕಾದರೆ, ಈ

ಮಾತನ್ನು ನೀನು-ಬರಿಹಚ್ಚಿ ನೋಡು. ನಿನಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಇದೆ; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ; ಇದೋ ಇದನ್ನು ನೀನು ಪೂರಾ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡು! ಯಾವನೇ ಆಗಲಿ-ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸುವದು; ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಂತಃಕರಣಪಡುವದು; ಇವು ಎಂದೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರವು! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ತಾಯ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅದರ ತೋರಿಸುತ್ತ ಹೋಗು; ಹಾಗೇ ಕೆಲದಿನ ಕಳೆಯಲಿ; ಆಮೇಲೆ ನೋಡು-ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯು ಗತಿಗಾಣದೇ ತಾನೇ ದಾರಿಗೆ ಬರುವಳು!

ಶ್ರೀಪತಿ—ಮಹಿಪತಿರಾಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತೀರಾ ಸತ್ಯವು. ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಭಲನೆಯಿಂದ, ಸಖೂಬೇವಿಯ ಸೈರಾಗ್ಯವು ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ನಡೆದಿರುವದು.

ಮಾಧವ—ಹೌದು. ಹೌದು. ಇದು ಮಾತ್ರ ತೀರಾ ಸತ್ಯವು.

ಶ್ರೀಪತಿ—ಇಷ್ಟು ನಿನಗೆ ಮನದಟ್ಟಾದಮೇಲೂ ನೀನು-ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಲಾರೆಯಾ?—ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯು ಮನೆಯಲ್ಲರುವಾಗ, ಸಖೂಬೇವಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಂಧಮುಕ್ತ ಮಾಡಲಿ—ಎನ್ನುವ ಚಿಂತೆ ನಿನಗಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ತಾಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ನಾನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ; ಅಂದಮೇಲಾದರೂ ನಿನಗೆ ಭಯವೆಲ್ಲಿ ಬಂತು?—

ಮಾಧವ—ಅಷ್ಟುಮಾಡಿದರೆ—ನಾನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ ಅವಳು ಬಂದು ಎಷ್ಟು ಕೂಗಾಡಿದರೂ, ಅದನ್ನು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ—

ರಾಗ ಸುವಾಸುಗ್ರಾಯಿ, ತಾಳ ಎಕ್ಕಾ

ಭೇದಿಸಿ ಬಂಧನವ ಸತಿಯ ತಾಪ ನಾಶ ಮಾಳ್ವೆ || ಜನನಿಭಯವ ನೋಡದೆ ನಾನು
ತ್ತರಿತ ಪೋಗುವೆ | ಮಾನಿಯ ಕಾಣುವೆ ನಾ | ನಿಜವೆ ಸಾರಿ ಪೇಳ್ವೆ || ೧ ||

ಮಹಿಪತಿ—ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೀಗಲೇ ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ

ಹೇಳಿ, ನಿನ್ನ ತಾಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ ನೀನೇನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೋ ಅದನ್ನು— ಆದೋ ನೋಡು ಸಾಯಂಕಾಲವಾಯಿತು. ಇದೇ ತಕ್ಕ ಸಮಯ-
(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು)

೪ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಸ್ಥಳ:— ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆ. ಸಖೂಬೇವಿಯು ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ

ಸಖೂಬೇವಿ—(ಸ್ವಗತ) ಈ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ನಾಟಕದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟದರಸಿಯರಾದ- ರುಕ್ಮಿಣಿ- ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರು ನೋಡಿದ್ದರೆ, ಅದಷ್ಟು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು! ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಳೆಕಟ್ಟಿತು ಈ ನಾಟಕ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ- ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪದ್ಮಾವತಿ ಅತ್ತಿಗೆಯವರು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದಂತೆ, ನಾವೇಕೆ ಮಾಡಬಾರದು! ಇನ್ನೇಕೆ ಈ ಭಜನೆ; ಇನ್ನೇಕೆ ಈ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆ; ಇಂಥ ವ್ಯಸನಗಳು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಷ್ಟು ಸರಿಯಲ್ಲ ನನಗೆ! ಭಕ್ತರು ದೇವರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಮೂರ್ತಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ನಾವೇ ನಮ್ಮ ಪೂಜೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಅಪರಾಧ ಇನ್ನಾವುದು! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ವೇಷಧಾರೀ ಸಖೂಬೇವಿಯು ನಿತ್ಯಲನ ಭಜನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಡುವಳು; ಅಂದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸುವರು. ಅವರ ಸಮಕ್ಷಮ ಈ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ತುಲಸೀ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಸಾಕಿ ಬಿಡುವೆನು; ಅಂದರೆ ಸಖೂಬೇವಿಗೆ ಈಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಬಹುದು. (ಆಚೆಗೆ ನೋಡಿ) ಯಾರೋ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ: ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯವರೇ ಇದ್ದೀತು; ಛಿ- ಅಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ಪತಿರಾಜರು!

ಇವರು ಬಂದು ಏನುಮಾಡತಕ್ಕವರು! ಒದೆತಗಳನ್ನು ಹಾಕತಕ್ಕವರೋ ಏನು! ಛಿ-ಛಿ- ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವೇನೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ.

ಮಾಧವ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) (ಸ್ವಗತ) ಮಹಿಪತಿರಾಯನು ಸೂಚಿಸಿದ ಹಂಚಿಕೆಯು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ನಮ್ಮ ಮಾತೋಶ್ರೀಯವರನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ, ಕರೆದೊಯ್ದು ನನಗೆ ನನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸುಗಮ ಮಾಡಿದನು. ಇನ್ನು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ತನಕ ಅವಳು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾವು-ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕು. (ಸಖೂಬೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಇದೇನು ಇವಳು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೋ ಅಥವಾ ನನಗೇ ಭ್ರಾಂತಿಯೋ; ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳ ಒಲೆಗೆ ನಾನು ನೋಡುತ್ತ ಬಂದುದು ಇವಳನ್ನೋ ಅಥವಾ—ಮತ್ತಾವಳನ್ನೋ—

ರಾಗ ಮಿಶ್ರತೆಲಂಗ, ತಾಳ ತ್ರಿಪಟಿ

ಭುವನದಾ ಭಾಗ್ಯನಿಧಿ ವನಿತಾಮಣಿ | ಅವನಿಯೊಳುದಯಿಸಿ ಪೊಳೆಯುವಳಮಯಾ |
ವಿವಿಧ ತೆರದಿ ಸನ್ನೋದವ ನೆಸಗುವ || ಪಲ್ಲ || ವನಜ ಮುಖದ ಕಳೆ | ಗೆಣೆಯದು ಕಾಣೆ |
ಮನವಿದು ಮುದಮಹಾನಂದ ಪೊಂದಿಹುದಮಮಾ | ಇನಿತು ಚೋದ್ಯತಮವಂತೀ
ಸತಿಯೋಳ್ ಎನಗೆ ತಿಳಿಯದೈ ವಿಸ್ಮಿತನಾದೆನು || ೧ ||

(ಬಾಗಿಲ ಸವಿಸುಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಎಲಾ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬೀಗದ ಕೈಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ—! ಅದು ನನ್ನ ತಾಯಿ ಹತ್ತಿರ ಇರುವದು. ಇರಲಿ ಅದಕ್ಕೇರಿಷ್ಟು ಚಿಂತೆ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲು ತಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಹೇರಿದರೆ- ತೀರಿತು! (ಹೊರಗೆ ಸದ್ದಾದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವದು) ಏನದು ಸದ್ದು- ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯೇ ಬಂದಳೋ ಏನು ಮತ್ತೆ—! ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಅವಳಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದಿರಬೇಕು; ಬಂದಳೋ ಏನು ಮತ್ತೆ! (ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಾ ತಿಳಿದು) ಛಿ-ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮೇಲೇಕೆ ತಡ. “ಬೀಗಾಯ ಕಲ್ಲಾಯ ಸ್ವಾಹಾ!” (ಕೀಳೆಯು ಮುರಿಯುವದು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಆಚೆನೋಡುವನು. ಯಾವುದೋ ದಿವ್ಯಬೆಳಕು ಮಿಂಚಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವದು; ಇಂದಿನಒರೆಗೆ ನಾನು ಅಂಥನೇ ಆಗಿದ್ದೆನೋ; ಅಥವಾ-ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಮಧ್ಯದ ಅನುಲಿ

ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆನೋ; ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಯಾವಳ ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ—ದರದರ— ಎಳೆಯುತ್ತ ಮನೆಗೆ ತಂದೆನೋ ಅವಳೇ ಇವಳೋ; ಆಯ್ಯೋ ಎಂಥ ಹತಭಾಗಿ ನಾನು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ನಿಜವಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ನನಗೆ ಈಗ ತಿಳಿಯಬೇಕೆ? ನನಗಿಂತ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಇವಳ ಯೋಗ್ಯತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು; ಆದರೆ ನನಗೆ ಕೊನೆಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು; ಇದು ಎಂಥ ವಿಚಿತ್ರ! ಎಂಥ ಕಠಿಣ ಹೃದಯ! ನಾನು! ಪ್ರಿಯೇ—ನಾನು ಇಂದಿನ ಒರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಮೊದಲು— ಈ ದುಷ್ಟ ಕೈಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಬಿಡಿಸುತ್ತಾನೆ) ಈಗರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವೇ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ; ನಡೆಯಲು ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು; ಕಾರಣ ನಿನ್ನನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಶಯ್ಯಾಗಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಲಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲು ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಲು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕುಡಿದು ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸು, ಅಂದರೆ ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲಬರುವದು. ಇಂದಿನ ಒರೆಗೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು; ಮತ್ತು ಈಗ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನೀನು ವರ್ತಿಸು!—(ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಸಖೂಬೇವಿ—ಛಿ-ಛಿ-ಆದೇನೂ ಬೇಡ. ನಾನೇ ನಡೆದು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಈ ನಿಮ್ಮ ಮಧುರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ದುರ್ಬಲತೆಯು ಹೋಗಿ, ನನಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಬಲಬಂದಿದೆ; ಆದರೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಶಯನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ಅತ್ತೆಯವರು ನೋಡಿದರೆ ಏನಂದಾರು? ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನಂತೂ ಅತ್ತೆಯವರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆ-ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ; ಇದೋ ನೋಡಿರಿ-ನಿಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಇದನ್ನು—ಜಿಲ್ಲೆಬಿಡುತ್ತೇನೆ! ಈ ಒರೆಗೆ ನಾನು-ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ತಪಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ,

ಅದು ಶಿದ್ದಿಯಾದ ಮೇಲೆ, ಅವೆಲ್ಲ ಇನ್ನೇತಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಈ ದೇವರ ಪೂಜೆಯೇ ನನಗೆ ಇನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯವು!—

ಮಾಧವ—ಅಹಹಾ—ಎಂಥ ಮಧುರ ಮಾತುಗಳಿವು! ಇದೋ—ಪ್ರಿಯೇ ನೀನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಬೇಡ; ಯಾಕಂದರೆ ನಿನಗೆ ವೃಥಾಶ್ರಮ ವಾದೀತು. ನೀನು ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದರೆ, ನಾನು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ— ಎತ್ತಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ರಾಗ ಯಮನ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟ

ಕೋಮಲೆ ನಾನು ನೀಚತಮನೆ ನಿರ್ದಯನೆ | ವೃಥಾ ಬಳಲಿಸಿದೆನೆ || ಪಲ್ಲ || ದೇವಿ ಎನ್ನೊಳತಿ ಕೋಪಗೈಯದೆ | ಸೇವಿಪ ದಾಸನ ಕ್ಷಮಿಸು ತವಕದೆ | ಪಾವನಾಂಗಿ ಅತಿ ನೋದದಿಂದಲೆ ಭಾವಿಸು ಮಾನಿತಳೇ || ೧ ||

(ಮಾಧವನು ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವನು) (ತೆರೆ ಬೀಳುವನು)

೫ ನೇ ಪ್ರವೇಶ.

(ಸ್ಥಳ:—ಮಾಧವನ ಶಯ್ಯಾಗಾರ. ಸಖೂಬೇವಿಯು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಳು.)

ಮಾಧವ—ಆಯ್ಯೋ ನಾನೆಂತಹ ಪಾಪಿಯು! ಆ ದುಷ್ಟ ತಾಯಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಾನು ಇವಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪೀಡಿಸಿದೆನಲ್ಲ—

ರಾಗ ಲಲತ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟ

ಖಲಮತಿ ನಾ ನಿಜದೆ ಪಾಪಿಯಾದೆ | ಲಲನೆಯ ಬರಿದೆ ನಿರುತ ಪೀಡಿಸಿದೆ | ಅಥಮ ಮದಾಂಧಾ ಮಹಾದ್ರೋಹಿ || ಪಲ್ಲ || ದುರುಳ ಜನನೀ ಬೋಧವ ಕೇಳಿ | ಬರಿದೆ ಪ್ರಿಯ | ಸತಿಮಣಿಯ | ಅರರೆ ಮಹಾನೀಚ ಕೃತಿಯ ನೆಸಗಿ | ನರಲೋಕಕ ಭಾಜನನಾದೆ || ೧ || (ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ ಮತ್ತೂ ಸದ್ಮಾತೆ ಬರುತ್ತಾರೆ)

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಎಲಾ ನಾನಿದನ್ನೇನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ! ಆ ಆನಂದಾಬಾಯಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲು ಕುಡಿಯಕೊಟ್ಟಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಂಗಿಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿದಳೋ ಏನು! ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರು— ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಇವನು ಮಾಧವನೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾರೋ—;

ಇವಳು—ಈ ನನ್ನ ವೈರಿ—ಸಖೂದೇವಿಯೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾರೋ ಬೇರೆಯವಳೋ (ಅತ್ತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಖೂದೇವಿಯು ಏಳಹೋಗುವಳು)

ಮಾಧವ—ಏನೇ ನೀನು ಏಳಬೇಡ; ಹಾಗೇ ಮಲಗು. ನಿನಗೀಗ— ಈಚೆಯ ಕೈಯನ್ನು— ಆಚೆಗೆ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಕೂಡ ತ್ರಾಣವಿರುವ ದಿಲ್ಲ; ಅಂದಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಆಯಾಸಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ? ಹಿರಿಯರ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಯಬೇಕು; ಹೌದು—ಆದರೆ ಅದು ಯಾವಾಗೆ?—

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಪದ್ಮಾವತಿ— ಈತನು ಮಾಧವನೇ— ಅಹುದೇನು; ಅಥವಾ ನನಗೇ ಭ್ರಾಂತಿಯೋ—?

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಅಮ್ಮಾ ಈತನು ನಮ್ಮ ಮಾಧವನೇ ಹೌದು: ಆದರೆ ಇದೋ ನೋಡು— ಈತನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಿರುವನು!

ಮಾಧವ—ಏನೇ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಬೇಡ. ಇದೋ ಈ ಕಾಸಿದ ಹಾಲನ್ನು ಮೊದಲು ಕುಡಿ; ಅಂದರೆ ನಿನಗೆ ಹಿತವಾಗುವದು.

ಸಖೂದೇವಿ—ಅದೇನು! ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲೆ ಏಳುತ್ತೇನೆ. ಹಿರಿಯರು ಬಂದಾಗ—

ಮಾಧವ—ನೀನು ಸಶಕ್ತಳಾದಮೇಲೆ ಹಿರಿಯರ ಮಾನವನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾಯುವಿಯಂತೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನನಗೆ—ಹಿರಿಯರೂ ಬೇಡ; ಕಿರಿಯರೂ ಬೇಡ!

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಎಲಾ ಚಾಂಡಾಲಾ—ಮಾಧವಾ—ಖೋಡೀ ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುವಿಯೋ—ಯಾರೋ ಅವಳು—ಅವಳೇ ಏನೋ ಆ ಪೀಡಾ—ಸಖೂ—(ಸಖೂದೇವಿಯನ್ನು ಒದೆಯ ಹೋಗುವಳು)

ಮಾಧವ—ಅಮ್ಮಾ ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ನೋಡು,— ದೂರ ನಿಂತು ಮಾತಾಡು; ಆದರೆ ನಿನಗೂ ನನ್ನಂತೆ ಅವಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ.— ಅವಳ ಅಂಗಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡು.

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಓಹೋ ಹೀಗೋ—ನೋಡು ಹಾಗಾದರೆ— ನಾನು ಮಾಡುವ ಸೇವೆಯನ್ನು—(ಮುಂದೆ ಖರಲು ಯತ್ನಮಾಡುವಳು)

ನಾಥನ—ಅಮ್ಮಾ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ—ನೀನು ಅವಳ ಸಮೀಪ ದಲ್ಲಿದ್ದು— ಆ ರೈಕೆ ಮಾಡಬೇಕು; ಅಷ್ಟು ನಾಚೂಕಾಗಿದೆ ಅವಳ ಸ್ಥಿತಿ!—(ಸಖೂದೇವಿಯು ಏಳುತ್ತಾಳು) ಏನೇ ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ? ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗು.

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಏನು ಮಲಗಿರಬೇಕೆ! ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಹೇಗೆ ಮಲಗುತ್ತಾಳೋ ಅದನ್ನು— ಒಂದು ಒದಿಕೆ ಹಾಕಿದರೆ—(ಒದೆಯು ಹೋಗುವಳು. ನಾಥನ ಅವಳ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುಹೋಗುವನು)

ನಾಥನ—ಅಮ್ಮಾ—ಇಂದಿನಿಂದ ಈ ಕಾಲುಗಳು—ನಮ್ಮಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವವು; ಆದರೆ ಒದಿಕೆ ತಿನ್ನುವ ದಿನಗಳು ಹಿಂದೇ ಹೋದವು!

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಎಲಾ ನೀಚಾ ನೀನಿಷ್ಟು ತಲೆಗೆರೆದೆಯಾ—; ಅವಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಬಂದರೆ—ಕೈಹಿಡಿಯುವಿ; ಒದೆಯ ಬಂದರೆ ಕಾಲು ಹಿಡಿಯುವಿ; ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅವಳು ನಿನಗೆ— ಮಾಟವನ್ನೇ ಮಾಡಿಸಿರಬೇಕು; ಹಾಗೆಂದೇ ನಿನ್ನ ಪಾಡು ಹೀಗಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದು; ಮತ್ತು ಅಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿ ಹೋಗಿರುವೆ; ಹೀಗಾಗುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನೀನು ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದರೇ—ಚನ್ನಾಗಿತ್ತು!—

ಪದ್ಮಾವತಿ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಹೂ ಹೀಗೆನು!

ಸಖೂದೇವಿ—(ಸ್ವಲ್ಪ ಎದ್ದು ಕೈಮುಗಿದು) ಬೇಡ. ಬೇಡ— ಆತ್ತಿಯವರೇ— ಹೀಗೆ ಅಮಂಗಳವನ್ನು ನುಡಿಯಬೇಡಿ. ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣವಾಗಲಿ; ಅಂದರೆ— ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸಹ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲ; ವಿಠಲನ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು—ನಿಮಗೆ ಬೇಡವಾದ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಆಗಲೇ ನಾನು ಬಿಸಾಕಿದ್ದೇನೆ! ದಯಮಾಡಿ ಇನ್ನುಮುಂದೆ ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. (ಆತ್ತಿಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಒದೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದರ ಕಾಲುಗಳೇ ಏಳುವದಿಲ್ಲ.)

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) (ಸ್ವಗತ) ಎಲಾ ಇದೇನು ನಾನು

ಇವಳನ್ನು ಒದೆಯ ಹೋದರೆ, ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳೇ ಏಳುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ; ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯ ನಾಡಿಗಳು ಸತ್ತುಹೋದಂತಾಗಿ, ತೀರ ನಿಶ್ಯಕ್ತ ವಾಗಿರುವವು; ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇವಳ ಬಗ್ಗೆ ವಯಪೂರಿತ ವಿಚಾರಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವವು. ಇದಾವುದಾದರೂ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ಇದ್ದೀತೆ! ಹೌದು ಹಾಗೇ ಇದ್ದೀತು! ಏನೀ-ಇವಳ ಕಣ್ಣೊಳಗಿನ ಹೊಳಪು; ನೆಟ್ಟನೋಟದಿಂದ ಇವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಈ ಬದಲಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಇವಳಿಗೆ ತೋರಗೊಡಬಾರದು. (ಪ್ರಕಾಶ) ಪದ್ಮಾವತೀ ನಡೆಹೋಗೋಣ; ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಮನಸ್ಸಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಈ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಾದರೂ ನೂಕಿ, ನಾಳೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕೂರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು. ನೋಡು-ನೋಡು- ಅವನು- ಅವಳನ್ನು- ಹೇಗೆ ಕೈಹಿಡಿದು ಮಲಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಅಮ್ಮಾ ನಾನು ನಿನಗೆ ಆಗಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ; ಮಾಧವನು ಕೇವಲ ಸ್ತ್ರೀವಶನಾಗಿರುವನೆಂದು!

ಮಾಧವ—ಪದ್ಮಾವತೀ-ಈಗೇರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ಇವಳಿಗೆ ಅನ್ನದ ದರ್ಶನವೇ ಇಲ್ಲ; ಸ್ವಲ್ಪ ಅನ್ನ ತಂದು ಉಣಿಸಬಾರದೆ--

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಏನು- ನಾನು- ಅನ್ನ ತಂದು ಉಣಿಸಬೇಕೆ?—

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಹಾಕು. ಎರಡು ಜೋಡಿನಿಂದ ಏಟುಗಳನ್ನು-ಅದೇ ಇವಳಿಗೆ ಅನ್ನ—!

ಮಾಧವ—ತರುವದಿಲ್ಲವೇ- ಬಿಡು. ನಾನೇ ತಂದು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಏನು- ನೀನೇ ಅನ್ನವಾಡಿ ಇವಳಿಗೆ ಉಣಿಸುವಿಯಾ?— ಎಲಾ ಹೆಂಗಸಿನಂಥವನೇ- ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೇಕಾಯಿತೋ? ದೇವರೇ-ಇಂಥಾ ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ, ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಿಬಿಡು! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಚಾಂಡಾಲ ಮಗನು- ನನಗೆ- ಇವಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೇ

ಹಚ್ಚುವನು. ಛಿ- ಛಿ- ನನಗೆ- ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದಕ್ಕೇ ಮನಸ್ಸಾಗಲೊಲ್ಲದು! ನಡೆ ನಡೆ- ಪದ್ಮಾವತಿ- ಹೋಗೋಣ! (ಹೋಗುವರು)

ಮಾಧವ—ಪ್ರಿಯೇ ಈಗಾದದ್ದೇ ಚನ್ನಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಾಯಿ-ತಂದೆ ಅವರು-ಇವರು ನಿನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೇ ತೆಗೆಯದಂತೆ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ; ಮತ್ತು ನೀನು ಆಗಲೇ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪರ್ತಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ, ಅವರು ತಾವಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವರು. ಇದೋ ಈ ಕಾಲಿದಹಾಲು ಕುಡಿ ಅಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪು ನಿದ್ರೆ ಬರುವದು.

ಸಖೂಬೇವಿ—ಅತ್ತೆಯವರ ಪ್ರೇಮಸಂಪಾದನೆಯೊಂದೆ ನನಗೆ-ಇನ್ನು ಳಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೊದಲನೆಯನು; ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನಿನ್ನು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಮಲಗುತ್ತೇನೆ-ಆದರೆ ನೀವು, ಹಾಗೇ ಕುಳಿತೇ ಇರುವಿರಾ—?

ಮಾಧವ—ನಿನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತುವತನಕ ನಾನು ಕುಳಿತೇ ಇರುತ್ತೇನೆ; ಆಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಮಿಸುವೆನು; ಆದರೆ ಆಗಲೇ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನೀನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೇ ವರ್ತಿಸುವಿಲ್ಲವೆ?

ಸಖೂಬೇವಿ—ಆದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ-ಇನ್ನೂ ಸಂಶಯವೆ?

ಮಾಧವ—ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗು (ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬ ಹೊದಿಸುವನು) (ಸ್ಲ.) ಎಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಪರಿವರ್ತನೆ ಇದು! ಯಾವ ಳನ್ನು ನಾನು ಈವರೆಗೂ ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಪೀಡಿಸಿದನೋ, ಅದೇ-ಆ ನನಗೆ ಈಗ ಇವಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಓಹೋ ಈಗ ಇವಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿತು. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾತೋಶ್ರೀಯವರು ಏನು ನಡಿಸಿದ್ದಾರೋ ನೋಡೋಣ. ನನಗೆಲ್ಲಿಂದ ಷ್ಟು ಇಧೈರ್ಯ ಬಂತಪ್ಪಾ! ಅಂತೂ ಪ್ರಸಂಗವಂತೂ ಪಾರಾಯಿತು.

ರಾಗ ಕಾಂಬೋಧಿ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟ

ಮುದವಾಂತೆ ನಾನೀಸನಿಯ ನವಲೋಕಿಸಿ | ಜನನಿಯ ಕೋಪವನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ |
ವನಿತೆಯನು ಸಂತೈಸಿದೆ ಧೀರನಾದೆ || ೧ ||

೬ ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಸ್ಥಳ— ಕೃಷ್ಣಾ ತೀರ. ಕಾವೇರಿ-ಅನುಸೂಯಾ-ಮತ್ತು. ಒಡವೆಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಳಾದ-ಸಖೂದೇವಿಯು ಬರುವರು

ಅನುಸೂಯಾ— ಸಖೂದೇವೀ— ನೀನೀಗ— ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೆ ಕಾಣುವಿ!

ಸಖೂದೇವಿ— ನಾನೀಗ ಪದ್ಮಾವತಿ ಅತ್ತಿಗೆಯವರ ಉಪದೇಶದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ನನಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ, ಸೊಬಗು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು, ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ದಾಟಿ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ- ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ನಾನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೋ ಏನೋ ಇಂದು ಇವರು- ಈ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ತೆಗೆದು ನನ್ನ ಮುಂದಿರಿಸಿದರು; ಮತ್ತು ಈ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಅವರೇ ಕೊಟ್ಟರು; ಒಂದೆರಡು ಸಲ ನಾನು ಬೇಡವೆಂದು ಅಂದೆ; ಬಹಳ ಬಲವಂತ ಕಂಡಿತು; ಧರಿಸಿಕೊಂಡೆ! ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಹೋಗಲೆ; ಆಗ ನೀವೆ ನೋಡೀರಂತೆ ಅತ್ತಿಗೆಯವರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ನಾನು- ಹೇಗೆ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂಬುದು.

ಅನುಸೂಯಾ— ಸಖೂದೇವಿ ಈ ನಿನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಅದೆಷ್ಟು ಉರಿಯುವಳೋ ಏನೋ! ಈ ಸಂಗತಿಯು ಅವಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿದಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ.

ಸಖೂದೇವಿ— ತಿಳಿದಿದ್ದೀತು. ತಿಳಿಯದೇ ಹೇಗಿದ್ದೀತು! (ಆಚೆಗೆ ನೋಡಿ) ಅದೋ ಅನುಸೂಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬರುತ್ತಿರುವರು?

ಕಾವೇರಿ— ಸಖೂದೇವೀ ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಪತಿರಾಜರು. ಸವಾರಿಯು ನೆಟ್ಟನೋಟದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಹೊರಟಿರುವುದು. ಸಖೂದೇವೀ ಅವರಿಗೆ ಈಗ ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚಿಹಿಡಿದು ಹೋಗಿರುವುದು.

ಸಖೂಬೇವಿ—ಸರಿ-ಆದರಲ್ಲೇನು ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಯಿತು—?

ಅನುಸೂಯಾ—ಕೆಟ್ಟದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲ; ಆದರೆ ಒಂದೇ ದಿವಸದಲ್ಲಿ
ಅದೆಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸನಾಯಿತಲ್ಲ ಅದೇ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ.

ಕಾವೇರಿ—ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಂಥ ಸಂಗತಿಯೇ ನಿಜ. ನಡೆಯಿರಿನ್ನು
ಹೊತ್ತಾಯಿತು ಹೋಗೋಣ.

ಸಖೂಬೇವಿ—ನಡೆಯಿರಿ—(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಬರುವಳು. ಸಖೂಬೇವಿ
ಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಚಕಿತಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಳು.) ಯಾಕೆ ಪದ್ಮಾವತೀ ಅತ್ತಿಗೆಯ
ವರೇ ನನ್ನ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೀಗೆ ನಿಂತು
ಬಿಟ್ಟಿರಿ! ಇದೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶದ ಪರಿಣಾಮವೇ—!

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಆಂದರೆ—ಅಮ್ಮನೇ ಈ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು
ಕೊಟ್ಟಳೇ?

ಸಖೂಬೇವಿ—ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತಂದಿಟ್ಟಿರು-ನಾನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡೆ. ನೀವೇ
ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಲ್ಲವೇ- ದೇವರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡ
ಬೇಡವೆಂದು; ಮತ್ತು ನನ್ನ ದೇವರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ
ಕೂಡಲೇ ನಿಮಗೆ ಸಿಟ್ಟೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು; ಈಗ ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ನಾನು
ಸೊನ್ನೆ ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ—

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ—?

ಸಖೂಬೇವಿ—ನಾನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಗುರುಪದೇಶದಂತೆಯೇ
ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ-ಗುರು
ವಿನ ಉಪದೇಶ ಒಂದು ಪಟ್ಟಾದರೆ, ಶಿಷ್ಯನು ಮಾಡುವದು ಹತ್ತು
ಪಟ್ಟು ತಿಳಿಯಿತೇ? ಈಗಾಗಲೇ ನಾನು ಗುರುವಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ
ವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ; ಮುಂದೂ ಅದೇ ಧೋರಣೆ
ಯನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವೆ!

ಪದ್ಮಾವತಿ—(ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ) ಕಾವೇರಿ-ಅನುಸೂಯಾ-ನೋಡಿದಿರಾ ಹೇಗಿರು
ವದು- ಏಟುಗಳ ಪ್ರಭಾವ. ಆ ದಿನ ನಾನು ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು,
ಇವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಸದೇ

ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಇವಳು ಯಾವನಾದರೂ ಓರ್ವ ಪಂಥರ ಪುರದ ಲಠಿ ಯಾತ್ರಿಕಾರನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋಗಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಮತ್ತು ಪಂಥರಪುರದ ಬೀದಿಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಈ ಅಂಕ ಬಡಿವಾರವನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ? ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯು ಒಡವೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ನನ್ನ ಉಪಕಾರವೆಂದು ತಿಳಿ; ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಗೊಟ್ಟಿದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಸರಿ.

ಸಖೂಬೇನಿ—ಛಿ. ಇದರಲ್ಲೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೋಡುವಿರಂತೆ!

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಹೂ-ಹೂ-ಈಗಾಗಲೇ ಅಭಿಮಾನದ ಸಂಚಾರವಾಯಿತೇ?

ಸಖೂಬೇನಿ—ಪದ್ಮಾವತಿ ಅತ್ತಿಗೈಯವರೇ ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಿರಿ; ಅದನ್ನು ನಾನು ಇಡೀ ಜನ್ಮ ಮರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ರೀತಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನ ನನ್ನ ಮೇಲಿರಲಿ. ನಿನ್ನೆ ಇಡೀ ದಿನ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹಾಯಲಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ತಪ್ಪಿಸಬೇಡಿ.

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಬರದೇ ಹೇಗಿದ್ದೇನು! ಈ ನಿಮ್ಮ ಸಡಗರವನ್ನು ಮಾರ್ಗವರಾಯನು ನೋಡಿರುವನೋ; ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ?

ಅನುಸೂಯಾ—ಪದ್ಮಾವತಿ ಅದನ್ನೇನು ಕೇಳುವೀ ಅವರೇ ಇವಳಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿಂದ ತೆಗೆದು, ಈ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು; ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಭರ್ಜರಿ ಶಾಲನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು!

ಪದ್ಮಾವತಿ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಹೂ ಹೀಗೇನು!

ಅನುಸೂಯಾ—ಮತ್ತು ಅವರೇ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದಾಗ ನೆಲಮನೆಯ ಬೀಗವನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಒಡೆದು ಇವಳ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಶಯ್ಯಾಗಾರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು; ಹಾಗೇ ಆಲ್ಲ; ಎತ್ತಿಕೊಂಡು—ತಿಳಿಯಿತೇ?

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಸಾಕು ಬಿಡಿರೇ ಎನಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ! ಅದಕ್ಕೇನಾದರೂ ರೀತಿ ಬೇಡವೆ!

ಅನುಸೂಯಾ—ನೋದಲು ನಿಮ್ಮ ಮಾಧವರಾಯರು—ಸಖೂಬೇವಿಯ ಸೇವೆಗೆ ಹೋದರೆ ಹೇಸಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರೇ ಈಗ ಇವಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲೊತ್ತುತ್ತಾರೆ—ಅನ್ನ ಮಾಡಿ ಇವಳಿಗೆ ಉಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಿಳಿಯಿತೇ ?

ಸಖೂಬೇವಿ—ಆದೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀರಾ; ಆಗ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು—

ಕಾವೇರಿ—(ಸದ್ಮಾವತಿಗೆ) ಯಾಕೆ ಗುರುಗಳೇ ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶ ಒಂದು ಪಟ್ಟಾದರೆ, ಶಿಷ್ಯ ಮಾಡುವದು ಹತ್ತುಪಟ್ಟಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ?—

ಸದ್ಮಾವತಿ—(ಕೋಪದಿಂದ-ಪುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿ) ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು, ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲೇಬೇಕು; ನಿನ್ನೆ ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಪರಿಣಾಮವೇ ಇದು! (ಹೋಗುವಳು)

ಕಾವೇರಿ—ಅನುಸೂಯಾ ಈ ದಿವಸ ಇವಳಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಮಂಗಳಾರತಿ ಯಾಯಿತು. ಸಖೂಬೇವಿ ನೀನಿಷ್ಟು ಸುಖದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವಿಯೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸತಿಪತಿಗಳ ಪ್ರೇಮವು ಇದೇ ರೀತಿ ಚಿರಕಾಲವಿರಲಿ! ಅಷ್ಟೇ ನಮ್ಮದು ಆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ!—

ಸಖೂಬೇವಿ—(ಸ್ವಗತ) ದೇವರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ—ನಮ್ಮನ್ನೇ ಕುರಿತು—ಇವರು ಏನು ಕೇಳತಕ್ಕವರು! ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟದರಸಿಯರಾದ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಚಿರಕಾಲವೂ ಈ ಮಾಧವರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲೆಯೇ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕೋ! ಚನ್ನಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಗೆಳತಿಯರ ಅಭಿಲಾಷೆ! (ಪ್ರಕಾಶ) ಆದೋ—ಗೆಳತಿಯರೇ ನೋಡಿ ದಿರಾ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವು ನೆಲೆಕ್ಕಿಳಿಯಿತು. ಏನೀ ಬಣ್ಣದ ಸೊಗಸು— ಮನಸ್ಸನ್ನು ಲಸಿತಗೊಳಿಸುವದು!

ರಾಗ ಮಾಲಕಂಸ, ತಾಳ ಝಂಪಾ

ದೇವರವಿ ಗಮಿಹನಸ್ತಚಲಕೆ | ದೇವಿ ಸಂಧ್ಯಾ ತೋಷಿಪುದಕೆ ಕಾಂತನ ಸುಖಾ
ಗಮನ | ಚಿಂತಿಸುವ ಕಾಂತೆಯರು| ಅಂತರ್ಯದೆ ಮೋದಾಂತರು ಸುಶೀಲೆ || ೧ ||

೨ ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಸ್ಥಳ— ಮಾಧವನ ಶಯ್ಯಾಗಾರ. ಉತ್ಸಾಹಿತನಾದ ಮಾಧವನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು

ಮಾಧವ—(ಸ್ವಗತ) ಇನ್ನೂ ಇವಳು ಒಳಗೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳು? ಸುಮ್ಮನೇ ವೇಳೆ— ಹೋಗುತ್ತದೆಂದು— ನಾನು, ರಾತ್ರಿ ಮೂಟೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ; ಫಲಹಾರಕ್ಕೆಂದು ಇಷ್ಟೊಂದು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಮಸಾಲೆಯ ಹಾಲನ್ನು ನಾನೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ತಾಯಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ತಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡೆ! ತಾಯಿ ಎದುರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬರುವದೆಂದು ಇವಳು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿರಬಹುದು; ಹೀಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಗತಿ ಏನು! ಇಂದಿನ ಒರೆಗೆ ನಾನು—ಯಾವ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಎರವಾಗಿದ್ದೇನೋ, ಅದನ್ನು ಇಂದು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ನಿರ್ಧಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಅಹಹಾ ಇಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಆ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಅವಳು, ನನಗೆ, ಅದೆಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಡಳು. ಆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸೆಳೆತ ಅದೆಷ್ಟು ಉನ್ನಾದಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು!

ರಾಗ ಪೀಲು, ತಾಳ ಧೂಮಾಳಿ

ವನಸೌಭಾಗ್ಯವೋ | ಲಾವಣ್ಯರಾಶಿಯೋ ಶ್ರೀಯೋ || ಪಲ್ಲ || ಈ ಸತಿಯ ದಿವ್ಯ
ರೂಪ ಭಾಸಿಪುದೋ ದೇವಿಯ ಸಮವೀಗಿ ಸೌಜನ್ಯದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೋ || ೧ ||

ಓರ್ವ ಕೀಳು ಕಾಮುಕ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವಳಾದರೂ ಓರ್ವ— ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ನೆಟ್ಟನೋಟದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಹೇಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಡುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಾಯಿತು. ಆಗ್ಗೆ ಇವಳು ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯೋ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತಾರೋ ಎನ್ನುವ ಕಕಮನಾಯಿತು ನನಗೆ! ಅವಳ ಸಂಗಡ ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರಿದ್ದರು; ಅದರ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೂಡ ನನಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ! ಹಾಗೇ ಬಿರ್ರನೇ ಹೋಗಿ, ಅವಳನ್ನು ಅಲಂಗಿಸಲೇ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವು ಅರೆಕ್ಷಣ ಹಾದುಹೋಯಿತು; ಮತ್ತು ಈ ದಿನ ಅಪ್ಪ ಸಂಗ ತಾನೇ ಬಂದೇ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದೆನು. (ಎದುರನ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಖೂದೇವಿಯು ಕೃತಿಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡುವನು)

ಸಖೂಬೇವಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) (ಸ್ವಗತ) ಈವರೆಗೆನೋ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಗಿತು; ಆದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪ್ರಸಂಗವು ಮಾತ್ರ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ನದು! ಈತನೋ ತೀರ ಆತುರನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೆ— ಆದರೆ— ಏನು— ಭಕ್ತೆಗಾಗಿ ಹೊಣೆಹೊತ್ತಮೇಲೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನಾವು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲೇಬೇಕು. ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ಈವರೆಗೆ ನಾನು ಅದೆಷ್ಟೋ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಮ್ಮಮೇಲೆ ತಕ್ಕೊಂಡೆನು; ಅಂಥವುಗಳೆಲ್ಲ ಇದೊಂದು; ಆದರೆ ಈ ಸಂಕಟ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದದ್ದು; ಆದರೆ ಸಂಕಟ—ಸಂಕಟ ಎನ್ನುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ, ಕಡೆಹಾಯುವ ದಾರಿ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕೀತು? ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ತ್ರೀವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಾಡುವ ಅಭಿನಯಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಪುರುಷರು ಸ್ತ್ರೀವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಅಭಿನಯವು ಹೆಚ್ಚು ಕಳೆಕಟ್ಟುವದು; ಅದಕ್ಕೇ ಈಗ ನಾವು ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಒಂದುಕಡೆಗಿರಿಸಬೇಕು. (ಮಾಧವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ತಮ್ಮ ರೂಪವನ್ನೇ ತಾವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ, ಅಂಥದೇನು ಚಮತ್ಕಾರವಿರುವದೋ ನಾಕಾಣೆ!

ಮಾಧವ—ತಮ್ಮದಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದ್ದು—! ಇವತ್ತಿನ ವರೆಗೂ ನೋಡದೇ ಕೇವಲ ಕುರುಡನಂತೆ ದಿನ ಕಳೆದ ನಾನು, ಇಂದು ಆ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಮುಮ್ಮನೇ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ನೀನು ನನಗೆ ಈ ಮನೋಹರ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಈ ಹತಭಾಗ್ಯನಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿಲ್ಲ! ಈ ಸಂಜೆ ಆ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಿನಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಲಜ್ಜಾಹೀನವಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ಓಡಿ ಬಂದು— ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವು ಬಂದೋಡಿತು. ನೀನು ನನ್ನ ಹೃದಯ ದೇವತೆಯು; ನಿನ್ನ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ಇದೋ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮನೋಹರ ಪುಷ್ಪಗಳ ಹಾರ—ತುರಾಯಿಗಳನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿರುವೆನು. ಇದೋ ಈ ತುರಾಯಿಯನ್ನು ನೀನು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಧರಿಸು, ಮತ್ತು ಈ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊ; ಮತ್ತು ಈ ಹೂಗೊಂಚಲನ್ನು ನಿನ್ನ ತುಂಬು ಮುಡಿಗೆ ಮುಡಿದುಕೊ! ಅಲ್ಲ; ನಾನೇ ಮುಡಿಸುತ್ತೇನೆ: ಮತ್ತು ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ

ವಿವಿಧ ಫಲಹಾರವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ; ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ಸೇವಿಸು; ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು. ನೀನು ನನ್ನ ಹೃದಯ ದೇವತೆಯು; ನಾನು ನಿನ್ನ ದಾಸನಾಗಲವೇಕ್ಷಿಸುವ ಭಕ್ತನು.

ಸಖೂಬೇವಿ— ಇದೇನು— ವಿಪರೀತ— ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡುವದುಂಟೆ?—

ರಾಗ ಪಹಡಿ, ತಾಳ ದೀಪಚಂದ

ಸನ್ನಾನಿತಾ ಪ್ರೀಯನಾಥಾತ್ಮದೀಯ | ಪಾದಕಿಂಕರ ದಾಸಿನಾನು || ಪಲ್ಲ || ದೀನ ಸತಿಗೆ ಪ್ರೇಮದಾನವ ನೀಡಿ || ಮಾನಿನಿಯ ಮನತೋಷವಗೈದೆ ನಾಥಾ || ೧ ||

ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಚರಣ ದಾಸಿಯು; ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಬೇಕು; ಆದರೆ ನೀವೆ ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸುರುವು ಮಾಡಿದಿರಿ! ಅಂಥದಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಾನು ಈ ದಿವಸ ಅವಕಾಶ ಕೊಡ ತಕ್ಕವಳಲ್ಲ; ನಾನೇ ಈ ದಿವಸ ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ಮಾಡತಕ್ಕವಳು! ಮೊದಲು ನಾನು ಮಾಡುವ ಸೇವೆಯನ್ನು ತಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಲೇ ಬೇಕು; ಮತ್ತು ನೀವು— ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ ನಂತರ ನಾನು, ಮಲಗುವೆನು.

ಮಾಧವ— ಪ್ರೀಯೇ ನಾನು ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಲೇ!— ನಾನು ಕತ್ತಲ ಕೊಣೆಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಬಂಧನ ಬಿಡಿಸಿದಾಗಿನಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಲಕ್ಷಣ ಬದಲಾಗಿ ಹೋಗಿರುವದು. ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀನು ಮಾಡತಕ್ಕವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ; ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟೂ ಸಮ್ಮತಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು; ನಾನು ನಿನ್ನ ದಾಸನು; ನೀನು ದೇವರು ನಾನು ಭಕ್ತನು!

ರಾಗ ಗಾರಾ, ತಾಳ ದಾದರಾ

ಅಹಾ ಚೋದ್ಯವಿದೆ | ಮನದೊಳು ಮುದವಾಂತಿಹೆನಯ್ಯಾ ಮಹಿಯ ದೇವತೆ ಯೋಲ್ ಭಾಸಿಪಳೀಕೆ || ಪಲ್ಲ || ದೇಹಸ್ಪರ್ಶದೆ ಪುಲಕಾಂಕಿತನಾದೆ | ಬಹು ದಿನ ವೀಪರಿಯ ನಾಕಾಣೆ || ೧ ||

ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಜೀವಗಳು ಒಂದಾಗಬೇಕು; ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮಧುರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು;

ಮತ್ತು ಈ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನು ಮನದಣಿಯ ನೋಡಬೇಕು; ಹಾಗೆಂದು ಈ ದಿನ ಇದೆಲ್ಲ ಸನ್ನಾಹವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಒಪ್ಪುವಿಯಷ್ಟೆ; ಬಾ ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಮಿಸು (ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸುವನು.) ದೇವತೆಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯಾಯಿತು ! (ಹಾರತುರಾಯಿಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನು) ಇನ್ನು ನೈವೇದ್ಯ—(ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವನು) ದೇವಿಯು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೇವಿಸಿಕೂಡದು—ಬರಿಯ ಎಂಜಲು ಮಾಡಿ, ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಕ್ತನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. (ಅವಳು ಎದ್ದು ಅಚೆಗೆ ನಿಲ್ಲವಳು)

ಸಖಾದೇವಿ—ಇದೇನು— ಹೀಗೆಲ್ಲ ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾರ ಮಾಡುವುದುಂಟೆ ?

ಮಾಧವ—ತಿಳಿಯಿತು—ತಿಳಿಯಿತು. ಎದ್ದ ಕಾರಣವು— ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು.

ನಾನು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡಬೇಕು—; ಹಾಗಲ್ಲವೇ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆಗಲಿ— ಆಗಲಿ— ಹಾಗೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಅವನು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂಡುವನು) ಇನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂಡು.

ಸಖಾದೇವಿ—(ಸ್ವ) ಹಿಂದೆ ಅರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಸುಭದ್ರೆಯಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒಂದುಸಲ ಬಂದಿತ್ತು; ಅಂಥದೇ ಇದೊಂದು ಪ್ರಸಂಗ! ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇಕೆ ಒಲ್ಲ ಎನ್ನಲಿ; (ಫ) ಆದರೆ-ಭಕ್ತನೇ ದೇವರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆತಂದು ಅಸನದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ ?

ಮಾಧವ—ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತನು ಮೊದಲೇ ಸಿದ್ಧನಿರುವನು. (ನೊದಲಿನಂತೆ ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ಅಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸುವನು. ಮತ್ತು ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ತುಂಡನ್ನು ಅವಳ ಬಾಯಲ್ಲಿಡಲು ಯತ್ನಿಸುವನು.) ಈ ಭಕ್ತನು ಕೇವಲ ದೂರದಿಂದ ನೈವೇದ್ಯ ತೋರಿಸಿ, ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂಡಲಾರನು ಸ್ವತಹ ತಾನೇ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕತಕ್ಕವನು.

ಸಖಾದೇವಿ—(ಮೆಲುಸಗೆ ನಗುವಳು) ತಥಾಸ್ತು— (ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವನು) ಉಳಿದರ್ಥ ತಾನು ತಿನ್ನುವನು)

ಮಾಧವ—ಇದೋ ಇದು ಮಸಾಲೇ ಹಾಲು ಈ ನೈವೇದ್ಯ ಸ್ವಿಕಾರವೂ

ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಆಗಬೇಕು. (ಆರ್ಥ ಕುಡಿಯುವಳು. ಉಳಿದರ್ಥವನ್ನು ಮಾಧವನು ಕುಡಿಯುವನು)

ಸಖೂದೇವಿ—(ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವಳು) ಹ—ಇನ್ನು ತಾಂಬೂಲ ಸಮರ್ಪಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ನನ್ನದು; ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಅಡ್ಡಬಂದರೆ ನಾನು—ಕೇಳತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. (ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಳು)

ಮಾಧವ—(ಸ್ವಗತ) ಇದೇನು ಚಮತ್ಕಾರವೋ ನನಗೇ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ! ಇವಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದೇವರಿಗಾಗಿ ಭಕ್ತನಲ್ಲದಯಿಸುವ ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆಗಳು ಉದಯಿಸಹತ್ತಿರುವವು; ಇವಳು ಆಗಲೇ ತಾನು ಕಡಿದು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಆ ಹಾಲು ಅಮೃತದಂತೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಇವಳು ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದಕೂಡಲೇ, ನನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ರೋಮಾಂಚ ಪ್ರಪಂಚವಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲ ಅದ್ಭುತ ಚಮತ್ಕಾರವೆಂದೇ ಅನ್ನಬೇಕು—! (ಸಖೂದೇವಿಯನ್ನು ತಾದಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ನೋಡುವನು)

ಸಖೂದೇವಿ—(ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿರಿಸಿ—) ಇದೋ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ರಾಗ ಖಮಾಜ, ತಾಳ ದಾದರಾ

ದಿವ್ಯತಾಂಬೂಲವ ಸ್ವೀಕರಿಪುದು ನೀ ರಮಣಾ || ಪಲ್ಲ || ಪ್ರಣಯ ವಿಲಾಸದೆ |
ಸನ್ನೋದವನೆ ತಾ ಕೊಡುವ | ಸನ್ನತಾ ಕಾಂತನೆ | ಮನ್ನಿಸು ಸತಿಯ ರಮಣಾ ||೧||

೩ನೇ ಅಂಕು

೧ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ವಳ:— ಪಂಥರಪುರ. ಚಂದ್ರಭಾಗೆಯ ತೀರ. ವಸಂತೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ಭಕ್ತರ ನೇಳ ಸೇರಿದೆ. ಆನಂದ ಸುತ್ತೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಂತೋಷಭರಿತೆಯಾದ ಸಖೂ ಪ್ರವೇಶಿ ಸುವಳು.)

ಸಖೂದೇವಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ರಾಗ ಭೈರವಿ, ತಾಳ ದೀಪಜಂದಿ

ನಲಿನಲಿದೆ ಭಕ್ತ ಕೃಪಾಳಾ | ಪಾಂಡುರಂಗಾ ಪಾಡಿ ನಿನ್ನ || ಪಲ್ಲ || ಭಜಕಜನಾಳಿಯ |
ಭಜಿಸುವ ಭಜನಾನಂದ | ಮೂಜಗದೆ ಕಾಣೆನು ನಾ || ೧ || ಪಂಥರಪುರದ | ದಿವ್ಯ
ಮಹಾ ವೈಭವ ಭೂ | ಮಂಡಲದೋಳ ಚೋದ್ಯವು ಹಾ || ೨ ||

ಅಂತೂ ನಾನು— ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಸುಖವಾಗಿ ತಲುಪಿದೆ. ಗಿರಿಜಾ ಬಾಯಿಯು ನನಗೆ ಜೊತೆಮಾಡಿದ ಆಳು— ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ವಂತನು; ವಿಶ್ವಾಸಿಕನು. ಅವನು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡನು; ನನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಮರಳಿ ವಸೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಯಾರು ಬರುತ್ತಾರೋ ಎನ್ನುವ ಅಂಜಿಕೆಯು ನನಗಿದ್ದೇ ಇತ್ತು; ಆದರೆ ಅವನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ನೋಡಿರಲಾರರು; ಮತ್ತು ಅಂಥವರು ಯಾರಾದರೂ ಬಂದರೆ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಯಾರ ಆಟವೂ ಸಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೋಗಲಿ ಇನ್ನೇಕೆ ಆ ಯೋಚನೆಗಳು! ಏನೀ ಪಂಥರಪುರದ ಸೌಭಾಗ್ಯವು! ಮನುಷ್ಯನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವ ತಾಣವಿದು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು, ಮರೆತ ಭಕ್ತವೃಂದದ ಮೇಳವು! ಇವರಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ನಿತ್ಯದ ಗೋಳು ತಾಕುವದಿಲ್ಲ. ವಿಠಲನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದು ಬೇರೆ ವ್ಯವಸಾಯವೇ ಇವರಿಗಿಲ್ಲ.

ರಾಗ ಪಹಡಿ, ತಾಳ ಧೂಮಾಳಿ

ಏನು ಧನ್ಯವೇ ಪಂಥರಪುರವೆ | ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಶ್ರಿತ ಸ್ಥಾನದ ಮಹಿಮೆ || ಏನು ಪೇಳಲಿ
ನಾನೀ ಮುಖದೇ || ತ್ರಿಭುವನದಾ ಆನಂದದ ಕಣಿಯೇನಿದುವೇ || ವೈಭವದೊಳು
ವೈಕುಂಠಕೆ ಸಮತೋರುವದೆ | ಶೋಭೆಯ ನೋಡಿ | ತೋಷಿತಳಾದೆ || ೧ ||

ಇನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ,- ನನ್ನ ಜೊತೆಯಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿಗೆ
ನನ್ನನ್ನು ತಂದು ತಲುಪಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು-ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು
ದೇವರ ಚರಣಗಳಮೇಲೆ ಚಿಲ್ಲದನೆಂದರೆ ತೀರಿತು; ಆಗ್ಗೆ ನನ್ನ
ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾದಂತೆ; ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು
ಎಲ್ಲಿ ಹೋದನು! ಅವನದೂ ನನ್ನದೂ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪುಗಂಟಾ
ಯಿತೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ನನಗೋ ದೇವರ ಚರಣಗಳಮೇಲೆ
ಈ ಶಿರಸ್ಸನ್ನಿಡಲು ಜೀವ ಆತುರವಾಗಿದೆ. ಜನಗಳ ದಟ್ಟಣೆಯು
ಬಹಳವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥದರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ದೇವರ
ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಯಾರು ತಲುಪಿಸುವರು! ಎಲಾ ಹತಭಾಗೀ ಜೀವವೇ
ಅಷ್ಟೇಕೆ ಅಧಿರವಾಗುವೆ! ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ
ಮಾಡಿದರೋ, ಅವರೇ ನಿನ್ನನ್ನು ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ತಲುಪಿಸು
ವಂತೆ ಮಾಡುವರು. ನನಗಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ
ಕೊಟ್ಟ ಅವನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಗೇ ಬಿಡುವನೆ?—
ಸಕಲ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವೈದ್ಯ
ನವನು! ಅವನ ಧ್ಯಾನವನ್ನುಳಿದು ನನಗೆ ಬೇರೆಯ ವಿಚಾರಗಳೇ
ಬರಕೂಡದು. ಈಗ ಮೊದಲು ಚಂದ್ರಭಾಗಿಯ ಸ್ನಾನ ತೀರಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆಮೇಲೆ ವೈಕುಂಠರಾಯನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ದಾರಿ
ಕಾಯೋಣ. ಆ ಮೊದಲು ಬೇರೆಯ ವಿಚಾರವೇ ಬೇಡ.

(ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟರು ಬರುತ್ತಾರೆ)

ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಎಲಾ ಇದೇನು- ಈ ಹುಡುಗಿಯು
ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದಿದ್ದಾಳಲ್ಲ!—

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಈ ಹುಡುಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದೇ
ಅನ್ನ ಬೇಕು.

ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟ—ಹೆಚ್ಚಿನದಲ್ಲ- ಮತ್ತೆ ನಲ್ಲ- ಮೀರಿದ ಹಟಮಾರಿ—! ಅತ್ತೆ-ಗಂಡ ಎಷ್ಟು ದುರ್ದೆಸೆ ಮಾಡಿದರೂ- ನೋಡಿದೆಯಾ— ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಹೇಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ! ಹಾಗೆಂದೇ ಅವಳ ಅತ್ತೆಯು ಅವಳನ್ನು ಅಷ್ಟು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಆದರಲ್ಲಿ ಅವಳದೇನು ದೋಷವು! ನೋಡಿದರೆ ತಾನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳು; ಆದರೆ ತನಗೇಕೆಬೇಕು ಅಷ್ಟು ಹಟ!

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—(ಸಖಾದೇವಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಸಖಾ- ಅಂತೂ ನೀನು- ನಿರ್ಧಾರಮಾಡಿದಂತೆ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ! ಭಲೆ- ಭಲೆ- ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಳು ನೀನು; ಆದರೆ- ಅಂದು ನಿಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು- ಬಹಳ ಪೀಡಿಸಿರಬೇಕು. ಅಂಥದರಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೇಗೆ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದೆ ಯಮ್ಮಾ?—

ಸಖಾದೇವಿ—ಹೇಗೆಂದರೆ— ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರೇ ಅದನ್ನೇನು ಕೇಳು ವಿರಿ ನೀವು? (ನಾಲಿಗೆ ಕಚ್ಚಿ) (ಸ್ವಗತ) ಅಮ್ಮಯ್ಯಾ- ಒಳ್ಳೇ ನೆನಪಾಯಿತು. ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದಾಗ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆನು. ಏನೋ ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಹೇಳಹೋಗಿದ್ದೆನು! (ಪ್ರಕಾಶ) ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರೇ— ಹೇಗೆಂದರೆ- ಏನು ಹೇಳಲಿ—? ದೇವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೆ ಯಾವುದು ಅಸಾಧ್ಯ?—

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಅದಿರಲಿ- ನೀನು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಬಂದೆ?

ಸಖಾದೇವಿ—ಇದೋ ಇದೇ ಈಗ ಬಂದೆ!—

ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟ—ಏನೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ಆಗಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ- ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಬೇಡವೆಂದು! ನಡೆ- ನಡೆ- ಬೇಗ ಹೋಗೋಣ!

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಸಖಾ- ನೀನು- ಯಾರ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದೆ?—

ಸಖಾದೇವಿ—ನನ್ನ ಪರಿಚಯದ ಯಾತ್ರಿಕಾರನೊಬ್ಬನು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಸಮೀಪದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದನು;

ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅವನದೂ ನನ್ನದೂ ತಪ್ಪುಗಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನೋ ಏನೋ! ನಿಮ್ಮ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ನನಗೆ ಚಂದ್ರಭಾಗೆಯ ಸ್ನಾನವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಪಾಂಡುರಂಗನ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ನೀವೇ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟ— ಏನೇ ನಾನು— ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ— ನಿನಗೆ, ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಸಹವಾಸಕ್ಕೆ ನೀನು ಹೋಗಬೇಡ. ಇವಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗಂಡ—ಅತ್ತೆಗೆ ತಿಳಿಸದೇ ಬಂದಿರುವಳು; ಪುನಃ ಅವಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಯಾರಾದರೂ ಬಂದೇತೀರುವರು. ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಇವಳು ಇರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರಂತೂ ಅವರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸದೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ; ಆಗ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲದ ತೊಂದರೆಗಳು ತಲೆದೋರುವವು. (ಸಖೂದೇವಿಗೆ) ಸಖೂ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೇಗೆ ಬಂದೆಯೋ ಹಾಗೇ ಚಂದ್ರಭಾಗೆಯ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡು; ದೇವರ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊ; ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಮಾಡು. ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವೇ ಬೇಡ. ನಾವು ಬಡಯಾತ್ರಿಕರು. ನಮಗೇತಕ್ಕೆ ಈ ಎಲ್ಲ ತೊಂದರೆಗಳು! (ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಗೆ) ಏನೇ ನಾನು ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಮಗೆ ಅವಳ ಸಹವಾಸ ಬೇಡ. ನಡೆ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಂದ!—

(ಉಪಾಯಗಾಣದೇ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯು ಹೋಗುವಳು)

ಸಖೂದೇವಿ—(ಹತಾಶಳಾಗಿ) ದುರ್ಯ್ಯವವು ಎಷ್ಟು ಬಲವತ್ತರವಾದದ್ದು ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟರು ಅದೆಷ್ಟು ಸಾತ್ವಿಕರು; ಆದರೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯು ಅದೆಷ್ಟು ಹಾತೊರೆದಳು! ಹೋಗಲಿ ಇನ್ನು ಮುಂದಿನವಿಚಾರ ಏನುಮಾಡಬೇಕು. ಇನ್ನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರ ಜನ ಚಂದ್ರಭಾಗೆಯ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗು

ತ್ತಾರೆ; ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ನಾನೂ ಹೋಗಬೇಕು; ಸ್ನಾನ ತೀರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು!(ಹೋಗುವಳು)

೨ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಸ್ಥಳ:— ಪಾಡುರಂಗನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಂಗಣ. ತುಂಬ ಜನ ಸೇರಿದೆ. ಸಖೂಬೇವಿ ಮಕ್ಕಳು ಗರುಡ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಖೂಬೇವಿ—ನಾನಂದುಕೊಂಡೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆಯೋ ಎಂದೆ! ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವೂ ಉಂಟಾಯಿತು; ಯಾಕಂದರೆ ನನಗೋ ಇಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯೂ ತಿಳಿಯಲಾರವು!

ಗರುಡ—ತಾಯೀ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಡೆದು-ನಡೆದು ಕಾಲುಗಳು ಸೋತುಹೋಗಿದ್ದವು. ನೆಲ ಕಂಡೆನೇ ಎಂದು ಅನಿಸಿತ್ತು ತಾಯೀ-ನಿಮಗೆ ಬೇರೆ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಪಂಥ ರವುರ ಬಂದಿತೋ- ಎನ್ನುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಚಿಂತೆ ನಿಮಗೆ—! ಆಂತೂ ಪಂಥರವುರಕ್ಕಂತೂ ಬಂದು ತಲುಪಿದೆವು. ಈ ಗಲಾಟೆ ಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ದರ್ಶನ ಕಷ್ಟ-; ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದೂ ಕಷ್ಟ; ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಂತೂ ಎರಡೆರಡು ಮೂರು ಮೂರು ದಿನ ದಾರಿ ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಿಯರ ಪಾದಸನ್ನಿಧಿಗೆ-ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. (ನಾಲಿಗೆ ಕಚ್ಚಿ) (ಸ್ವಗತ) ಹೀಗೇ ಏನಾದರೊಂದು ಮಾತು ಅಪದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮ ಚನ್ನಾಗಿದೆ! (ಪ್ರಕಾಶ) ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಿಠಲನ ಪಾದಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೇ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬನ್ನಿರಿ. ಬಾಯಿಂದ ದೇವರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರೆ, ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಮಗೆ- ದೇವರ ದರ್ಶನವು ದೊರೆತು. (ತೆರೆ ಬೀಳುವದು ಹೋಗುವರು)

೩ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ:— ಪಾಂಡುರಂಗ ದೇವಾಲಯ. ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ವೃಂದವು ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನಾಗಿದೆ. ಸಖೂದೇವಿಯು ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಳು.)

ಸಖೂದೇವಿ—ದೇವಾ ಪಂಥರಿನಾಥಾ ನಾನು ಈ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ದುಃಖದ ಆರಿವು ಮರೆಯಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಚರಣ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ, ನನ್ನನ್ನು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಬೇಡಿಕೆ—
ಇಷ್ಟೆ—

ರಾಗ ಖಮಾಚ, ತಾಳ ಧೂಮಾಳಿ

ಶ್ರೀಕಾಂತಾ ಪಂಥರಿನಾಥಾ | ಯಾಕಿಂತು ಯೋಚಿಸೆ | ಹೇ ಕರುಣಾಸಿಂಧು ದೇವಾ |
ಸಾಕಿನ್ನು ಜನ್ಮವು || ೧ || ಎನ್ನಯ ಜನನೀಜನಕರು ನಿನ್ನ ಪಾದವಪೊಂದಿಹರೋ |
ಮನ್ನಿಸು ವಿಠಲರಾಯಾ ಸದಯಾ ದೀನ ಜನಪ್ರಿಯಾ ನೀನುದ್ದರಿಸೆನ್ನನು ಬೇಗ
ರಕುಮಾಯಿವಲ್ಲಭಾ || ೨ || ಅನಾಥ ಅಬಲೆಗೆ ನೀನೇ ಗತಿಯೋ | ಜ್ಞಾನನಿಧಿ
ಕಾಯೋ | ನಿನ್ನಯ ಪಾದಸನ್ನಿಧಿಯೊಳು ಎನ್ನ ಸೇರಿಸು ಮಾಡವನೇ | ನೀನೆನ್ನ
ನುಪೇಕ್ಷಿಸರೇನೋ | ಮುನಿಜನ ಸಂಪೂಜಿತಾ || ೩ ||

ಸಖೂದೇವಿ—ಪಾಂಡುರಂಗಾ— ನನಗೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಳಿದು ಬೇರೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನ ತಾಯಿ; ನೀನೇ ನನ್ನ ತಂದೆ; ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನಳಾದಳು; (ಮೇಲೆ ನೋಡಿ) ಅದೋ ಅವಳು ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಳು; ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವಳು; ದೇವಾ ನನ್ನನ್ನೂ ಅವಳೆಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯು, ಇಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕಾದರೂ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡು. ಹಾಗೆ ನೀನು ಮಾಡುವ ತನಕ ನಾನು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ.
(ಸಖೂದೇವಿಯು ದೇವರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವಳು.)

೧ನೇ ಭಕ್ತ—(ಕೂಗಿ) ಏನಮ್ಮಾ ವತ್ಸಲಾಬಾಯೀ—(ದೇವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಾಗೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅದೆಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವೀ—? ವಿಠಲನು ನಿನಗೊಬ್ಬಳಿಗಾಗಿಯೇ ಇರುವನೆಂದು ನೀನು ಭಾವಿಸಿರುವೆಯೋ ಏನು ?

೧ನೇ ಭಕ್ತ—ಎಲವೋ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು ?

೩ನೇ ಭಕ್ತ—ಏನಮ್ಮಾ ಏ ತಾಯೀ ಏಳು ಏಳು ಬೇಗನೇ ಏಳು. ಕಿವಿ ಗಳು ಕೇಳಿಸುವದಿಲ್ಲವೇನಮ್ಮಾ—! ಏ ತಾಯೀ ಲಂಕಿಣೀಬಾಯೀ ಸಾವಿರಾರು ಯಾತ್ರಿಕರು ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ದಾರಿಕಾಯುತ್ತಿರುವರು. ಏಳಮ್ಮಾ ಏಳಮ್ಮಾ—ಏಳು ತಾಯೀ—(ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ) ಇದೇ ನಾಶ್ಚರ್ಯ ಇವಳು ಮುಖವನ್ನೆ ಮೇಲೆತ್ತಲೊಲ್ಲಳಲ್ಲ! ಇದೇನು ಚಮತ್ಕಾರವಿದ್ದೀತು.

೧ನೇ ಭಕ್ತ—ಆ ಚಿಗೇ ದಬ್ಬಿರೋ ಅವಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ತಾನೇ ದಾರೀನೋಡಿ ವದು ? ಬೇಡಸ್ಸು ವೈಮುಟ್ಟುವನಾತು ಬೇಡ ! ಆ ದಫೇದಾರ ಸಿಗೆ ಹೇಳಿರಿ. ಅವನೇ ಇವಳನ್ನು ಸರಿಸಲಿ! (ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಮುಂದಾಗಿ ಸಖೂದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡುವಳು.)

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—(ಕಸಿಕರದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ ದೈವವೇ— ಹುಡುಗಿಯು, ದೇವರ ಪಾದಗಳಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರುವಳು.

ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟ—ಏನು ದೇವರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಳೇ! ದೇವರ ಪಾದಗಳಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವದೆಂದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತೇ ಅದು ! ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸಖೂದೇವಿಯು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿನಿಯು. (ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತವೃಂದವೂ ಪುಂಡರೀಕ ವರದ ಹರಿ ವಿಠಲ ಎಂದು ಜಯ ಘೋಷ ಮಾಡುವರು.) (ತೆರೆ ಬೀಳುವದು)

೪ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ವಃ— ಚಂದ್ರಭಾಗಾನದಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ. ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯು ಬರುವಳು)

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—(ಸ್ವಃ) ಸಖೂದೇವಿಯ ಪುಣ್ಯ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ತರ ವಾದದ್ದು ; ಆದರೆ ಅಂಥ ಪುಣ್ಯದೇಹದ ಅಗ್ನಿ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಒದಗಬಾರದೆಂದರೆ, ಎಷ್ಟು ವಿಸರೀ ಕಾಲವಾಯಿತಲ್ಲ ! ದೇವರಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತೆಂದು, ಪೂಜಾರಿ ಗಳು ವಾದಹೂಡಿ. ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ವೃಥಾ ದೂಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇಂಥ ಧಡ್ಡರಿಗೆ ಏನನ್ನಬೇಕು ! ಅವಳ ವೂರ ಜನರೇ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಆಗಲೇ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು. ಅವರನ್ನು ನಾನು ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗುವ ದಾರಿ ಯಾವುದು? ಪ್ರೇತ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಬೇಗನೇ ನೆರವೇರಬೇಕು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸರಕಾರದವರು ಕೈಹಾಕುವರು; ಅಂಥ ಪುಣ್ಯದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾರ ಯಾರಿಂದಲೋ ಆಗ್ನಿ ಸಂಸ್ಕಾರವಾದರೆ ನಾವಿದ್ದು ಏನು ಫಲ. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಆಗಲೇ ಇವರು ಹೋದರು ಇನ್ನು ವರೆಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇವರೇ ಮುಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಮಾಡಬೇಕು.—

ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು) ಮೂರು ಜನ ಕರ್ನಾಡದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೊರೆತಿರುವರು. ನಾನು ನಾಲ್ಕನೇಯವನು—! (ಚಂದನಬಟ್ಟೆ-ದೀಕ್ಷಿತ ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟಿ ಬರುವರು)

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಇದು ಪರೋಪಕಾರದ ಕೆಲಸವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ನೀವು ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿರುವಿರಲ್ಲವೇ ?

ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟಿ—ಓಹೋ ತಿಳಿಸಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿರುವರು. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬೇಗನೇ ತೀರಿಸಿ, ಅವರು ಮತ್ತೆ ಬೇಗನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ; ಯಾಕಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ— ದೇವರಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವ ಚರ್ಚೆ ಆಗಲು ಇಂದು ಮಹಾಸಭೆಯು ನೆರವೇರುವದಲ್ಲವೇ ?

ಚಂದನಭಟ್ಟಿ—ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟಿರೇ ಈ ಹುಡುಗೆ ನಮ್ಮ ವೂರವಳು; ಪುಣ್ಯಶಿಲಳು; ಇಂಥವಳ ಸೇವೆ ದೊರಕುವದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪುಣ್ಯವಲ್ಲ. ಹೂ ನಡೆಯಿರಿ ಬೇಗನೇ ಹೋಗೋಣ— ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಬಿಡೋಣ!

ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟಿ—ಎಲವೋ ಇವಳು ಆ ಗದಾಧರಪಂತರ ಸೊಸೆಯಲ್ಲ ನೇನೋ!

ಚಂದನಭಟ್ಟಿ—ಹೌದು— ಅಂತೂ ಒಮ್ಮೆ ಅತ್ತೆಯ ಕಾಟದಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾದಳು!

ಭೈರವಭಟ್ಟ— ಇದೋ ನೋಡು ನಾವು ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗಲೇ ಬೇಕು. ತೊಂಟನ್ಯಾಯ ಎಬ್ಬಿಸಿ, ದೇವರಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿ ತೆಂದು, ಇಲ್ಲದ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರ ಹುಡುಕಿದರೆ, ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಗೊಂದಲ ಎದ್ದೀತು; ಯಾಕೆ ನಾನು ಹೇಳುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆ?—

ಚಂದನಭಟ್ಟ— ಮೊದಲು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸೋಣ; ಯಾಕಂದರೆ ಈ ಹುಡುಗೆ ಎಷ್ಟಾದರೂ ನಮ್ಮ ವೂರವಳು; ಸತ್ಪತೀಲಿಯು; ಅಂದಮೇಲೆ ಈ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕೆ? ಇದೋ ನೋಡು, ನಾವು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಪರೋಪಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು; ದೇಹ ತೆತ್ತಬೇಕು; ಅಂದರೆ— ತಿಳಿದುಕೋ ನಾಕೆ ನಾವೇ ಸತ್ತುಹೋದವು ಮತ್ತು ಆಗ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಬರದಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನರಿಗೆ ಎಷ್ಟುತೊಂದರೆಯಾದೀತು; ಎಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಡಕನಿಸಿಕೊಂಡಾರು; ಕಾರಣ ನೀನು ಈಗ ಸುಮ್ಮನೇ ಹಿಂದು ಮುಂದು ನೋಡಬೇಡ. ನಮ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ದುಷ್ಟಸ್ವಭಾವ ಸೇರಿದೆ ನೋಡು—!

ಭೈರವಭಟ್ಟ— ಅದೆಲ್ಲ ನಿಜ. ನಿನ್ನ ವೇದಾಂತವೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದೆ; ಆದರೆ ನಕ್ಷತ್ರ ದರ್ಶನವಾಗುವತನಕ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕುವಂ ತಿಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೇನು ಹೇಳುವೆ?

ಗೋಸಾಳಭಟ್ಟ— ಇದೋ ನೋಡು ಇದು ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಾನ; ಅಂಥ ಯಾವ ನಿರ್ಬಂಧಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರ ದರ್ಶನ? ಎಲ್ಲಿಯ ಉಪವಾಸ ಬೀಳೋಣ! ಕೇವಲ ಪಾಂಡು ರಂಗನ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳು ತಾವೇ ಪರಿಹಾರ ವಾಗುವ. ಸುಮ್ಮನೇ ದೀರ್ಘ ಸಂಶಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕಾಲಕಳಿಯುವದೊಳಿತ್ತಲ್ಲ. ನಡೆಯಿರಿ ನಡೆಯಿರಿ ಬೇಗನೇ ಹೋಗೋಣ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗೋಣ! (ಹೋಗುವರು)

ಚಿನ್ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ:— ಪಂಥರಪುರದಲ್ಲಿಯ ಸ್ಮಶಾನದ ದಾರಿ. ಚಿಂತಾತುರನಾದ ಗರುಡನು ಬರುವನು)

ಗರುಡ—ಭಲೆ ಇದೊಳ್ಳೆ ತೊಡಕಿನ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬಂದೊದಗಿತು! ಆ ಸಖೂದೇವಿಯು ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳ ಪಾದಗಳಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಳು. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನಗಳೆಲ್ಲ— ಅವಳು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯು— ತ್ಯಾಗ ಶೀಲಿಯು ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಪಾಪವೇ ಮೂರ್ತಿಮಂತಾಗಿ ಎಂದು ರಿಗೆ ಆ ಎಂದು ಬಾಯ್ತೆರೆದು ನಿಂತಿರುವದಲ್ಲ ಆದಕ್ಕೇನು ಅನ್ನಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸಲ ನಾನು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅಮೃತವನ್ನು ತಂದೇತೀರಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದೊದಗಿತ್ತು; ಈಗ ಅಂತಹದೇ ಪ್ರಸಂಗ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದೆ. ಹಿಂದಿನಂತೆ ಈಗಲೂ ಅಮೃತವನ್ನು ತಂದು ಈ ಸಖೂದೇವಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ವರಾಡಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕು. ಹೌದು— ಈಗ ಹಾಗೆ ಮಾಡದೇ ಬೇರೆ ಗತಿಯೇ ಇಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರೆ ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳು ಸಖೂದೇವಿಯ ಬದಲಾಗಿ ಆ ಮಾಧವರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಆವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಹೆಂಡತಿಯ ಬದಲಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯು ದೊರೆಯುವತನಕ ಆ ಮಾಧವರಾಯನು ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವನು. ಅವನೋ ನಮ್ಮ ದೇವರ ಸ್ತ್ರೀರೂಪಕ್ಕೆ ತೀರ ಮರುಳಾಗಿ ಹೋಗಿರುವನು. ದೇವರ ಲೀಲೆಯು ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದದ್ದು! ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ದಾರಿಯಾವುದು?—(ಸಚಿಂತನಾದ ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ಬರುವನು ಕಾಣಿಸುವನು.) ಅದೋ ರುಕ್ಮಿಣಿ ದೇವಿಯವರೇ ಇತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಅವರೂ ಇದೇ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವನು. ಒಳ್ಳೇದು ಇವರು ಏನು ಮಾಡತಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಕೇಳೋಣ.

ರುಕ್ಕಿಣಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ರಾಗ ಕಾಫಿ, ತಾಳ ತ್ರಿವಳಿ

ಎಲ್ಲಿ ಪೋದನೇ ಮಾಧವಾ || ವೈಕುಂಠನಾಥಾ || ಪಲ್ಲ || ಮೋಸವ ಮಾಡಿದನೇ
ಮಾಧವಾ || ಅನು || ವಿನಯ ವಚನದಿ ಮನವನೊಲಿಸಿ ತಾ ಅನುರಾಗವ ತೋರಿ
ಪೋದಾ ಸುಲಲಿತ || ಇನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲಿ ಕಾಣ್ತೆ ಸಹಿಸೆ ವಿಹರವ || ೨ ||

(ಸ್ವಗತ) ಎಂಥ ಚಮತ್ಕಾರದ ಪ್ರಸಂಗ ತಾನೇ ಒದಗಿತಲ್ಲ—! ಸಖೂದೇವಿಗೆ ಪಂಥರಪುರದ ಯಾತ್ರೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ದೇವರು ತಾವೇ ಅವಳ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡತೊಡಗಿದರು; ಮಾಧವರಾಯನ ಸೇವೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಕೈಕೊಂಡರು. ಇದೆಂತಹ ಭಕ್ತವಾತ್ಸಲ್ಯವೋ ಏನೋ! ಎರಡು ದಿನದಲ್ಲಿ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಖೂದೇವಿಯು ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಅವಳೇಕೆ ತಿರುಗಿ ಹೋದಾಳು. ಯಾತ್ರಿಗಾಗಿ ಬಂದವಳು, ಕೂನೆಗೆ ದೇವರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀಗಿದಳು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ದೇವರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ಮಾರ್ಗ ಯಾವುದು? ಸಖೂದೇವಿಯು ಜೀವಂತಳಾಗಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ತನಕ ನಮ್ಮ ದೇವರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತೇ ಅದು! ಈಗ ಅಮೃತ ಸಂಜೀವಿನಿಯಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ಆತ್ಮಿಯ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಸರಿ ಅದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗೋಣ. ಈಗ ಗರುಡನನ್ನು ಕರೆದು ಮೊದಲು ಅವಳನ್ನು ದಹನ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹುಡುಕೋಣ. ಎಲವೋ— ಗರುಡಾ—!

ಗರುಡ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ತಾಯೀ ಏನಪ್ಪಣೆ—!

ರುಕ್ಕಿಣಿ—ಸರಿ ನಾನು ಕರೆಯುವದೇ ತಡ ನೀನು ಸಿದ್ಧನೇ ಇರುವಿ! ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದೆಯೋ ಏನು ?

ಗರುಡ—ತಾಯೀ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ; ತಾವು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಕರೆಯುವಿರೋ ಎಂದು ದಾರಿಕಾಯುತ್ತು ಕುಳಿತಿದ್ದೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗ?—

ರುಕ್ಕಿಣಿ—ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೂ ನೀನೇ ಕಾರಣನು—!

ಗರುಡ—ತಾಯೀ ಸುಮ್ಮನೇ ಈ ಬಡವನ ಮೇಲೇಕೆ ಕೋಪಿಸುವಿರಿ? ನಾನು ಚರಣಸೇವಕನು. ತಾವು ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಮಾಡುವದು ನನ್ನ ಕೆಲಸ. ದೇವೀ ಈ ಹುಡುಗೆಯೇನೋ ಚಿರಕಾಲ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನೀಗಿದಳು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅತ್ತ ದೇವರ ಅವಸ್ಥೆ ಏನು; ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಏನು; ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಗತಿ ಏನು? — ಯಾವುದಾದರೂ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ ದೇವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವದು, ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆ? ನೀವು ಮೊದಲು ಅಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು.—

ರುಕ್ಕಿಣಿ—ಎಲವೋ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದಾಗ ಬರಲಿ ಬಿಡು !

ಗರುಡ—ಅಂತೂ ದೇವರಿಗೆ ಪತಿಸೇವೆಯ ಅನುಭವವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರಲೆಂದು, ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವದು.

ರುಕ್ಕಿಣಿ—ಹೌದು ಕಠಿಣವಾದ ಪತಿಸೇವೆಯ ಅನುಭವವು ಅವರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬರಲಿ. ಹೆಂಗಸಿನ ಬಾಳು ಎಂಥಕಷ್ಟದ್ದೆಂಬುದು ಅವರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಳೆಯಲಿ; ಯಾಕಂದರೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಜನ್ಮ ಬಂದಾಗಲೇ ಅದರ ಗೋಳು ಗೂತ್ತಾಗುವದು. ಬರಲಿ ಬರಲಿ— ದೇವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವ ಬರಲಿ.

ಗರುಡ—ತಾಯೀ ತಾವು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾಡುವದುಂಟೆ? ಅವರು ಬೇಗನೇ ಬರುವಂತೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ದಾರಿ ತೆಗೆಯಲೇ ಬೇಕು.

ರುಕ್ಕಿಣಿ—ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೇನಾಗುವದು?—

ಗರುಡ—ಆಗುವದೇನು— ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ನನ್ನ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಮಾಧವರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಕಾಲಕಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವನವರೆಗೆ—ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದರ ಬದಲು, ಅವನೇ ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೈವೇದ್ಯ

ತೋರಿಸುವನು. ಅಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ನಾನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇನಂದರೆ, ಹೇಗಾದರೂಮಾಡಿ ದೇವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ರುಕ್ಮಿಣಿ—ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸೋಣ ಆದೊಂದೇ ಈಗುಳಿದ ದಾರಿ!

ಗರುಡ—ತಾಯೀ ಇನ್ನು ನೀವು ವೇಳೆ ಕಳೆಯಬೇಡಿ! ಬೇಗನೇ ಅವಳನ್ನು ಬದುಕಿಸಿರಿ. ನಾನವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ-ಕರ್ಪಾಡಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೊದಲು ನಾನೀಗ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಅಮೃತ ಸಂಜೀವಿನಿಯನ್ನು ತರಲೇಬೇಕು. ಹೀಗಲ್ಲವೇ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು!

ರುಕ್ಮಿಣಿ—ಹೌದು- ನಾನೂ ಅದೇ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ. ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ—(ತೆರೆ ಬೀಳುವದು ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು)

ಓನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ:— ಸ್ಮಶಾನ. ಕೆಲವು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಅರ್ಧ ಆರಿದ ಚಿತಿಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಗರುಡ ಹಾಗೂ ರುಕ್ಮಿಣಿದೇವಿಯವರು ಬರುತ್ತಾರೆ.)

ರುಕ್ಮಿಣಿ—ಗರುಡಾ ಅವಳನ್ನು ದಹನ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಾನವು— ನಿನಗೆ, ಚನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ?

ಗರುಡ—ತಾಯೀ ಸ್ವಲ್ಪು ನಿದಾನಿಸಿರಿ; ಯಾಕಂದರೆ—ಅವಳ ಬದಲಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹಳೇ ಮುದುಕಿಯು ಬುದುಂಗನೇ ಎದ್ದು ಕುಳಿತ್ತೀತು! (ಅಚಿಈಚೆ ಹುಡುಕುವನು. ನೋಡಿ) ತಾಯೀ ಇದೋ ಈ ಸ್ಥಳವು—!

ರುಕ್ಮಿಣಿ—ಹೌದು- ಇದೇ ಸ್ಥಳವೇ ನಿಜ! ಎಲೈ ವೈಕುಂಠ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಜೀವನೇ— ಅಮೃತ ಸಂಜೀವಿನಿಯಿಂದ— ನೀನು ಪುನಹ ದೇಹಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು—!

ರಾಗ ಸಾವೇರಿ, ತಾಳ ದಾದರಾ

ನಾಸಿಪ ಜೀವನೇ | ವೈಕುಂಠದಿ | ಪೋಷಿಪೆ ನಿನ್ನಯ ದೇಹವ ಪೊಂದಿರು | ಕ್ಲೇಶವ
ನೀಗಿಸಿ ಸಾಖ್ಯವನೀಯುವೆ || ಪಲ್ಲ || ನಿನ್ನಯ ಭಕ್ತಿಯ ದೈನ್ಯದಿ ಮನ್ನಿಸಿ | ಬಣ್ಣಿಸಿ
ಪಾಡುವೆ ಸಜ್ಜನಪ್ರಿಯಳೇ || ಸನ್ನುತ ಕಾಯಳೆ ಸನ್ನಾನ್ಯವಂದಿತೆ | ಧನ್ಯಶುಭಾಂಗಿಯೆ
ಜ್ಞಾನದ ಭಾಂಡಾರವೇ || ೧ ||

(ಸಖೂದೇವಿಯು ಜೀವಂತಳಾಗುವಳು. ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಳು)

ಗರುಡ—ಇವಳಿಗಂತೂ ಜೀವಬಂದಿತು !

ರುಕ್ಮಿಣಿ—ಆದರೆ—ಗರುಡಾ ನಾನಿವಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ
ಜಾಗ್ರತೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹಾಗೇ ಸ್ವಪ್ನಮಯ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಲಿ. ನಾನೀಗ ಇವಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಉಪದೇಶ
ಮಾಡುತ್ತೇನೆ; ಆಮೇಲೆ ನೀನು ಇವಳನ್ನು ಕರ್ಪಡಕ್ಕೆ ತಲು
ಪಿಸು; ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇವರು ಇವಳನ್ನು ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು
ತಾವು ಇತ್ತ ಬರುವರು.

ಗರುಡ—ಸರಿ—ಅಷ್ಟೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ
ಹೋಗಿ ಅಮೃತ ಸಂಜೀವಿನಿಯನ್ನು ತರುವ ಖಟಾಟೋಪವು
ತಾನೇ ತಪ್ಪಿತು. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಕೊನೆಗಂಡಿತು.
ಆದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ!—(ತೆರೆ ಬೀಳುವದು)

೭ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ:—ಕರ್ಪಡ ನದಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ ಸಖೂದೇವಿಯು ಬರುವಳು. ಸಮೀಪ
ದಿಂದ ಗರುಡನೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.)

ಸಖೂದೇವಿ—ಆದೇನು ಕಾರಣವಿದ್ದೀತೋ ಏನೋ—ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ
ನನಗೆ—ಅದೇ ಸ್ವಪ್ನವೇ ನೆನಪಾಗಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಗರುಡ—ಹೌದು ತಾಯೀ ನನಗೂ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಿಮ್ಮ
ಮೇಲೆ ದೇವರದು ಪೂರ್ಣವಾದ ಕೃಪೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ನೀವು
ತಿಳಿಯಬೇಕು; ಯಾಕಂದರೆ—ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ—ಭಗವಂತನ

ದರ್ಶನವಾಗುವದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತಲ್ಲ; ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಆಗಿರುವದು.

ಸಖೂದೇವಿ—ರುಕ್ಮಿಣಿ ಮಾತೆಯವರು ನನಗೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟರು. ನನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿದರು; ಅವರ ರೂಪ; ಅವರ ಮಾತು ನನಗೆ—ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅವರು ನನ್ನ ಕೂಡ ಏನು ಮಾತಾಡಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲೇ— (ನೆನಪು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು) ಮಗಳೇ ಏಳು. ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆನು; ಸಂತುಷ್ಟಳಾದೆನು. ನಿನ್ನಂಥ ಭಕ್ತಳು ದೊರಕುವದು ಅಸಾಧ್ಯ. ದೇವರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ನೀನು— ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದೆ; ಆದರೆ ನೀನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳು; ಈಗಾಗಲೇ ನಿನಗೆ ವೈಕುಂಠಯಾತ್ರಿ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ; ಹಾಗೆಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನೀನಿನ್ನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು. ನಿನಗೆ ಸುಖವಾಗುವದು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಅತ್ತೆ—ಮಾವ—ಗಂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವರು. ಮನೆಗೆ ಹೋಗು— ಮನೆಗೆ ಹೋಗು—” ಎಂದು ಮೂರುಸಲ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದರು. ಇನ್ನಾವರೆಗೂ ನನಗೆ ಆ ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತವೆ.

ಗರುಡ—ಅಮ್ಮಾ ದೃಢಸಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಯಾತ್ರೆಯ ಫಲವೇ ಇದು. ನಾನಿನ್ನು ಹೋಗಲೇ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪಂಥರ ಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ ತಲುಪಿಸಿದನೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಕಳಿಸಿದವರಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲವೆ?—

ಸಖೂದೇವಿ—ಅಣ್ಣಾ— ನೀನು ನನಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲ ವನ್ನು ಕೊಡಲು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪಚಾರಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದೂ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟು ಸ್ವತಂತ್ರತೆಯೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸುಖದ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನೀನು ಬಾ ಅಂದರೆ ಆಗ ನಿನಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಗರುಡ—ಅಮ್ಮಾ ತಮಗೆ ಬೇಗನೇ ಸುಖದ ದಿನಗಳು ಬರಲಿ; ಆಗ

ನಾನು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬಂದೇತೀರುವೆನು; ಮತ್ತು ಬಹುಮಾನವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವೆನು. ನಾನೀಗ ಹೋಗಲೇ ತಾಯಿ. (ಹೋಗುವನು)

ಸಖೂದೇವಿ—ಆಹಹಾ ಪಂಥರಪುರದ ವೈಭವವನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸುವದು! ಅಲ್ಲಿರುವ ಜನಗಳೇ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು. ಕೊನೆತನಕ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಅದು ರುಕ್ಮಿಣಿ ದೇವಿಯವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು “ನೀನಿಲ್ಲಿರಬೇಡ ನಿಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೋಗು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಏನು ತಾನೆ ಮಾಡಲಿ. ಅವರ ಅಶೀರ್ವಾದ ಸಡೆದು ನೆಟ್ಟಗೆ ನಾನು ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದೆನು. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ನನಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಲಾರದು. ದೇವರ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.—

ರಾಗ ಭೈರವಿ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟ

ಅರಿಯರು ಹರಿಯ ಮಹಾಮಹಿಮೇ | ಸಿರಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯರಿಗೆ || ಪಲ್ಲ || ಕನಸಿನೋಳೀ
ದಿನ | ಜನನಿ ರುಕ್ಮಿಣಿ || ಎನಗಾಶೀರ್ವದಿಸಿ | ಸನ್ನೋದದಿ ಸಂಭಾವಿಸಿ ಪೋದಳು ||
ಧನ್ಯಳು ನಾ ಜಗದೆ || ೧ ||

೮ ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಸ್ಥಳ:—ಕರ್ಡಾಡ ನದಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ. ವಿಠ್ಠಲನು ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಬರುವನು.

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಗರುಡನ ಜೊತೆಮಾಡಿ ಸಖೂದೇವಿಯನ್ನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಸಖೂದೇವಿಯು ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಇವೆರಡೂ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಕೊನೆಗಂಡವು; ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಸಖೂದೇವಿಯು ನಮ್ಮ ಪಾದಗಳಮೇಲೆ ಜೀವ ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಮುಂದೆ ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ಅವಳನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ ಕಥೆಯೂ ತಿಳಿದವು. ಸಖೂದೇವಿಯು ಇಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಳೆಂದು ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಕೂಡಲೇ ನಾನು ನೀರು ತರುತ್ತೇನೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದು ನದಿಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದೆನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ

ಪತಿರಾಯರು ಆಜ್ಞೆಯೇ ಗದ್ದಲ ಮಾಡಿದರು; ಯಾಕಂದರೆ ಈ ವರೆಗೆ ಅವರು ನನಗೆ ನೀರು ತರಲು ಹೋಗಗೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನಾನು ಹಟಹಿಡಿದದ್ದು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಂತೂ ಹಾಗೆ- ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ನೀರಿಗೆಂದು ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟೆನು ಮತ್ತು- ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಈ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಸಖೂದೇವಿಯು ಎದುರಾದ ಕೂಡಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಈ ಕೊಡವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು- ಮತ್ತು- ಮನೆಯವರಿಗೆ ನೀರು ತರಲು ಹೋದ ಸಖೂದೇವಿಯೇ ತಿರುಗಿ ಬಂದಳೆಂಬ- ಸಣ್ಣ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ತೋರಿಸಿ-ನಮ್ಮ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಸಖೂದೇವಿಯು ಎದುರಾಗಿ ಬರುವಳು) ಬಾರಮ್ಮಾ ಸಖೂದೇವಿ ಬಾ ತಾಯೀ- ನಿನ್ನ ಯಾತ್ರೆಯು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಫಲವಾಯಿತೆ? ನಾನಿನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಿನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಲು ನನಗೇನು ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನೀನಿಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡು. ಇದು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೊಡ ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೆನು. ಈಗ ನೀನು ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ರಾಗ ಜಂಗಲಾ, ತಾಳ ತ್ರಿವಟಿ

ಒಲಿದನು ಗೋಪಾಲ ನಿನಗೆ || ನಲಿದನೇ ವಿಮಲತವ ಭಾವಕೆ ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿದೆ ಹರಿಯನುಬಾಲೆ || ಪರಮ ಪದವ ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ || ೧ || ಜಗದಾಣ್ಣನು ತವ ಕಿಂಕರನಾಗಿ || ಬಗೆಬಗೆ ಲೀಲೆಯ ತೋರಿದನೆ || ೨ || ಜಗದೊಳು ಸಕಲ ಸುಜನರು ನಿನ್ನ || ಪೊಗಳಲಿ ಕೀರ್ತಿಯ ಪಾವನೆಯೇ || ೩ ||

ಸಖೂದೇವಿ—ಆದರೆ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರೇ- ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು-
ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಈಗ ಯಾವ ಮಾತೂ ಆಡಬೇಡ. ನನಗೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಿಂತರೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬರುವರು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆಂದಾದರೂ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ. (ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗುವಳು)

ಸಖೂದೇವಿ—ಅಹಹಾ ಎನೀ ಆಶ್ಚರ್ಯಕಾರಕ ನೋಟವು. ಇವರು ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೇ ನೋಡುತ್ತ ಹೋದರು! ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೊಡವು

ಇವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂತು! ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯವರ ಸ್ವಭಾವ
 ದಲ್ಲಿಯೇ ಏನಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದ್ದೀತೆ! ಮನೆಗೆ
 ಹೋಗೋಣ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ತಾನೇ ತಿಳಿಯುವದು.
 (ಹೋಗುವಳು) (ತೆರ ಏಳುವದು)

೯ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ:— ಗದಾಧರಪಂತರ ಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆ. ನಶ್ಯದ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ
 ಹಿಡಿದು ಗದಾಧರಪಂತರು ಬರುವರು)

ಗದಾಧರಪಂತ—ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಷ್ಟೂ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ವ್ಯಾಪ್ತ— ಮತ್ತು
 ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ. ಸಖೂಬೇವಿಯು
 ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೋದಳೋ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ತಿರಿಕೊಂಡದ್ದು ಹೇಗೋ
 ಅದು ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ, ಹೂಳೆಯುವದಿಲ್ಲ; ಇದೇನು
 ಚಮತ್ಕಾರವಿದ್ದೀತು!

ಮಹಿಪತಿ—ಗದಾಧರಪಂತರೆ ನಿಮಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದವ
 ಲಾರು?—

ಗದಾಧರಪಂತ—ಪಂಥರವುರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಕೆಲ ಯಾತ್ರಿಕರು ತಿರುಗಿ ಬರು
 ವಾಗ ನಮ್ಮ ತೋಟದ ಮೇಲೆಯೇ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.
 ಅವರು ನನಗೀವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು; ಅದರೆ ನಾನಿಲ್ಲಿ
 ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಎಲ್ಲವೂ ವಿಚಿತ್ರವೆ!

ಶ್ರೀಪತರಾವ—ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಂಗತಿಯೆ!

(ಚಂದನಭಟ್ಟ ಭೈರವಭಟ್ಟ ಮೊದಲಾದವರು ಬರುವರು. ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ
 ಮಾಧವ ಪದ್ಮವತಿ ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯವರು ಬರುವರು)

ಮಾಧವ—ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ ನಿಮ್ಮ ಗತ್ತು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯವೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿ
 ದಿರುವಿರೋ ಆಥವಾ, ನೀವು ಮೂವರೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ, ನಮ್ಮಿಂದ
 ಏನಾದರೂ ಹಣವನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಹಂಚಿಕೆ
 ಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವಿರೋ?—

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಎಲಾ ಮುಠಾಳರೇ!— ಈಗ ಹದಿನೈದು ದಿನದಿಂದ

ನಮ್ಮ ಸೊಸೆಯು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡು ಇದ್ದಾಳೆ; ಮತ್ತು ನೊದಲಿನ ದೇವರ ಭಜನೆ ಮುಂತಾದ ದುಶ್ಚಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂಥ ಒಳ್ಳೆಯವಳಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ; ಆದರೆ ನೀವು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ— ಅವಳು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು; ದೇವರ ಪಾದಗಳಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಳು; ಅಗ್ನಿಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದೆವು; ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಬೊಗಳುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಮೋಸಗಾರರಿಗೆ ಎಂಥ ಶಾಸನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ—

ಚಂದನಭಟ್ಟ—ತಾಯೀ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೇ ಯಾಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೋಸಗಾರರೆಂದು ಕರೆಯುವಿರಿ! ಸತ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ನಾವು ಹೇಳಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವೆ?—

ಭೈರವಭಟ್ಟ—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಯಾರದೂ ಅಂಜಿಕೆ ಇಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಠಲನೇ ಸಾಕ್ಷಿಯು. ನಾವಾದರೂ ಅವಳ ಅಗ್ನಿಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆ ವಿಶ್ವನಾಥ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ತುಂಬಾ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಗೋಸಾಳಭಟ್ಟ—ಅದಕ್ಕೆ ಬರಿಯ ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟರ ಸಾಕ್ಷಿಯೊಂದೇ ಏಕೆ? ಇಡೀ ಪಂಥರಪುರವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವದು. ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆಯು ಪಾಂಡುರಂಗನ ಪಾದಗಳಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ದೇವರಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಶೀ-ರಾಮೇಶ್ವರ-ಶೃಂಗೇರಿ-ದ್ವಾರಕಾ ವೊದಲಾದ ಧರ್ಮಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬೇಹುಗಾರರನ್ನು ಕಳಿಸಿದರು ತಾಯೀ—!

ಭೈರವಭಟ್ಟ—ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯು ಇಂದೇ ಪಂಥರಪುರದಿಂದ ಬಂದು, ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆತರುವೆನು.
(ಹೋಗುವನು)

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಅವನೇ ಆ ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟನೇ, ಅವನ ಗುಣನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಿರಾ? ಇದೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು

ಕಥೆಯನ್ನು ಅವನೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿರಲೆಕ್ಕಬೇಕು. ಇವನೇ ಒಂದು ಸಲ ನನ್ನ ಸೊಸೆಗೆ ಇಲ್ಲದ್ದೊಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು; ಮತ್ತು ಅರ್ಧದಾರಿಗೂ ಹೋಗಿದ್ದರು; ಆಗ ನಾನು ಮುಂದಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ದರದರ ಎಳೆದುತಂದು ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದೆನು; ಮತ್ತು ಆಗ ಹಾಗೆ ಕಠೋರವಾದೆನೆಂದು ಈಗ ದಾರಿಗೆ ಬಂದಳು; ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯೂ ಬಂದಿರುವುದು. ಇಂದು ಬೇಡಬೇಡವೆಂದು ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ನದಿಗೆ ನೀರು ತರಲು ಹೋದಳು! ಈಗ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ನೀವೇ ನೋಡುವಿರಂತೆ—! ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಕಂಕಣಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಏಕೆ ಬೇಕು? ಗದಾಧರಪಂತ—ಹೌದು ಅವಳು ಈಗ ಬರಬಹುದು; ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನೇ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ— ಆದು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಹೇಗೆ ಅನ್ನಬೇಕು? ಅವರೇನು ಬುದ್ಧಿ ಶೂನ್ಯರೇ?—

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—(ವಸಕನೇ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ) ಅವರು ಪಂಡಿತರು— ನೀವು ಅರಣ್ಯಪಂಡಿತರು! ಸಾಕು ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂಡಿರಿ!

(ವಿಶ್ವನಾಥ ಭಟ್ಟರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಗಡ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಭೈರವಭಟ್ಟರೂ ಇದ್ದಾರೆ)

ಭೈರವಭಟ್ಟ—ಇದೋ ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟರೇ ನಾವು ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯವೇ ಅಥವಾ ಅಸತ್ಯವೇ ಅದನ್ನು ಇವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿರಿ!—

ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟ—ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯವರೇ— ಮತ್ತು ಮಾಧವರಾಯರೇ ಇವರು ಹೇಳುವ ಸಮಾಚಾರವು ಅಕ್ಷರಶಹ ಸತ್ಯವಿದೆ. ಮೊದಲೇ ಇವರು ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಿರಬಹುದು ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಮತ್ತೇಕೆ ಹೇಳಲಿ? ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯು. ಅವಳು ದೇವರ ಪಾದಗಳಮೇಲೆಯೇ ತನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿದಳು. ನಾವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಯೇ ಅವಳ ಪ್ರೇತವನ್ನು ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ತೀರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದೆವು; ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದೆವು.—

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಮೊದಲಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮದು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೋಪವಿದೆ;

ಅದರೂ ನಾವು ಸತ್ಯವನ್ನೆ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇವರು ಹೇಳುವದೆಲ್ಲ ತೀರಾ ಸತ್ಯವು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಖೂದೇವಿಯು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯು! ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಸುಮ್ಮನೆ ಇರು ವೃದ್ಧಳೇ—! ಹಿಂದೆ ನೀನೇ ಅವಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದೆ; ಆಗ ನಾನಿದ್ದೆನೆಂದು ಅವಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಎಳೆತಂದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು ಈಗ ನೋಡು. ಅವಳೇ ಬರುವಳು— ನಿನ್ನ ಮೂಗು ಕೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ—!

ಗದಾಧರಪಂತ—ಎನೇ-ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದಾನದಿಂದ ಮಾತಾಡು!—

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—(ಆಣಕಿಸುತ್ತ) ನಿದಾನದಿಂದ ಮಾತಾಡು ನಿದಾನದಿಂದ ಮಾತಾಡು— ಹೇಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಕು ನಿದಾನದಿಂದ—!

ಪದ್ಮಾವತಿ—ಇನ್ನು ವರೆಗೂ ಸಖೂದೇವಿಯು ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. (ಆಚೆಗೆ ನೋಡಿ) ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಸಖೂದೇವಿಯೇ-ಅಮ್ಮಾ ಇದೇನು ಸಖೂದೇವಿಯು ಮಡಿಶಿರೆಯನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಳು. ಅವಳ ಮೈಮೇಲಿನ ಭರ್ಜರಿ ಪೀತಾಂಬರ ಮತ್ತು ಆಭರಣಗಳೆಲ್ಲ ಹೋದವು? ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಳೆ! ಏನು? ಇವಳು ನಮ್ಮ ಸಖೂದೇವಿಯೋ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೋ! (ಸಖೂದೇವಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ಭೈರವಭಟ್ಟ—(ಅಂಜುತ್ತ) ಎಲವೋ— ಪಿ-ಪಿ- ಪಿಶಾಚೇ—

ಚಂದನಭಟ್ಟ—ಇಲ್ಲಿಯ ಆಶೆಗಳು ತೀರಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಪಿಶಾಚಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವಳು.

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಎನೇ-ಎಂ ನಿನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಒಡವೆಗಳೇನಾದವು; ಮತ್ತು ಆ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಮಡೀಶಿರೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡೆ?

ಗದಾಧರಪಂತ—ಇದೇನು ಚಮತ್ಕಾರವೋ ಆ ಭಗವಂತನೇ ಬಲ್ಲ.

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಇದೆಲ್ಲ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೇ ತಿಳಿದೀತು. ಇವಳು ನಮ್ಮ ಸೊಸೆಯಲ್ಲ, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಿಯು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ; ಆದರೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯುವದು?

ನಾಥನ—ಇವಳು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೇನೋ ಹೌದು; ಆದರೆ ಇವಳ ಶೃಂಗಾರ ಸಡಗರಗಳೆಲ್ಲ ಹೋದವು ?

ಸಖೂದೇವಿ—ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರೇ— ಆಗಲೇ ನೀವು ನನಗೆ— ವಿಠ್ಠಲನಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ಈ ಕೊಡವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರಿ; ಮತ್ತು ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇನೆಂದೂ ಹೇಳಿದಿರಿ; ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿರಿ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಏನು— ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟೆನೆ! ಸಖೂದೇವೀ ನೀನು— ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸಿಶಾಚಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆ!—

ಸಖೂದೇವಿ—ಹೌದು ಸಿಶಾಚಿಯೇ ನೀಜ; ಯಾಕೆಂದರೆ, ಒಂದುಸಲ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮೃತಳಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಜನ್ಮಿಸಿದೆ.

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಸಿಶಾಚಿಯಲ್ಲ— ಗಿಶಾಚಿಯಲ್ಲ— ಈ ವೃದ್ಧನು ಮತ್ತು ಈ ಮೂವರು ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಕೂಡಿ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕೆಂದು ಏನಾದರೂ ತ್ರೋಟಿಕ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಆದೇ ಖಂಡಿತ.

ಭೈರವಭಟ್ಟ—(ಅಂಜುತ್ತ) ಅಂ— ಅಂ— ಎಂಥ ಮಾತಾಡುವಿ ತಾಯೀ—!

ನಾಥನ—ನಾನಂತೂ ಬಹಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವೆನು. ಅಮ್ಮಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲು. ಇವಳು ಈ ಹಳೇ ಶೀರಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು, ಅದನ್ನು ನಾನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದೆನು. ಈಗ ಅದು ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ, ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗುವನು)

ಗದಾಧರಪಂತ—ಶೋಧಮಾಡುತ್ತ ಹೋದ ಹೋದ ಹಾಗೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಚಮತ್ಕಾರವೇ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿವೆ!

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಸಾಕು ಸಾಕು ನಿಮ್ಮ ವೇದಾಂತ (ಮಾಧವನು ಬರುವನು)

ನಾಥನ—ಅಮ್ಮಾ ಆ ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಹಳೇ ಶೀರಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಹೊಸ ಪೀತಾಂ ಬರವಿದೆ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಆಭರಣಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದೋ ನೋಡು ಇದೆಲ್ಲ ಭೂತಾಟಿಕೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಆಗಲೇ ಇವಳು

ನೀರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಳು ಆದರೆ ಈಗ ಹೀಗೆ ಬಂದಳು. ಆಯೋಧ್ಯಾಯ ವಿಧಿಯೇ ಈ ವರೆಗೂ ನಾನು ವಿಲಾಸವೂಡಿದ್ದು— ಈ ವಿಶಾಚಿಯ ಸಂಗಡವೇ ಏನು?—

ಭೈರವಭಟ್ಟ—(ಚಂದನಭಟ್ಟರಿಗೆ) ಸ್ವಾಮೀ ಇದುವರೆಗೂ ನಾನು ಅದು ವೇಗೋ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದೆನು; ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೂ ಚಂದನಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ “ಯಃ ಸಲಾಂ ಸಜೀವತೇ”!

ಚಂದನಭಟ್ಟ—ನಾನೂ ಅದೇ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆ; ಇನ್ನು ವೇಳೆ ಕಳೆದು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಹೂ— ನಡೆಯಿರಿ— ಚೈರಘುಸೀರ—! ಹೋಗುವರು

ಸಖೂಬಾವಿ—ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರೇ ಕತ್ತಲಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ನನಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ನನ್ನ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ನನ್ನನ್ನು ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದಿರಿ; ಆದರೆ ಈಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿರಿ?

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಯಾರು— ನಾನೇ ಸಖೂಬಾವಿ ಎಂಥ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಿಯಲ್ಲ? ಪಂಥರಪುರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ನೀನು ಹೇಗೆ ಬಂದೆ ಎಂದು ನಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೆ?— ಇದೋ ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯವರೇ—ನಾವು ಪಾಂಡುರಂಗನ ಭಕ್ತರು. ವಿಶಾಚಿಗಳ ಭಯ ನಮಗಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಒಡವೆಗಳು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ; ಅಂದಮೇಲೆ ಆ ದೋಷವಂಕೂ ನಮ್ಮ ತಲೆಯಮೇಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಮ್ಮನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭೇದಬರುವ ಮಾತುಗಳೆಂದರೆ, ನೀವು, ಸಖೂಬಾವಿಯು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ; ನಾವು, ಅವಳೂ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆವೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತೀವೆ; ಇಷ್ಟೇ ನಮ್ಮನಿಮ್ಮೊಳಗಿನ ವಾಗ್ವಾದ! ತಿಳಿಯಿತೋ!

ಮಾಧವ—ಇವ್ವಳಮ್ಮಾ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಇದ್ದಳು. ಈ ನಡುವೆ ನಾವು-
ಇವಳನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಇಂದು ತೀರ ಹಟಿ
ಮಾಡಿದಳು; ಆಗಲಿ ಎಂದೆವು; ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಿ
ದ್ದಳೋ ಹಾಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನನಗಿಷ್ಟೇ ಸಂಶಯ,
ನೀರಿಗೆ ಹೋದವಳು ಪಿಶಾಚಿಯೋ ಅಥವಾ ಇದೋ ಈಗ ತಿರುಗಿ
ಬಂದ ಇವಳು ಪಿಶಾಚಿಯೋ-; ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರೂ ಪಿಶಾಚಿ
ಗಳೋ! ಇದೊ ನೋಡಿರಿ, ಇವಳ ಪಾದಗಳನ್ನು— ಇವುಕೂಡ
ನಮ್ಮಂತೆ ಇರುತ್ತವಲ್ಲವೆ? ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆ
ಭಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?—

ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ—ಮತ್ತು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, ವಿಠಲನ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ
ನಾನೇನೋ ಇವಳಿಗೆ—ಕೊಡ ಕೊಟ್ಟೆನಂತೆ! ನಾವು ಪಂಥರಪುರ
ದಿಂದ ಬಂದನಂತರ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲು—!

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಮಾಧವಾ ನೀನು ಈಗ ಇಲ್ಲದ ವಿಚಾರ ಮಾಡ
ಬೇಡ; ಮೊದಲು ಇವಳನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಆ ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆ
ಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕು!

ಮಾಧವ—ಹೌದು ಹಾಗೇ ಮಾಡೋಣ!—

ವಿಶ್ವನಾಥಭಟ್ಟ—ಮಾಧವರಾಯರೇ ಮತ್ತು ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿಯವರಿ-
ಈಗ ನನಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳೊಳಗಿನ ಗೂಢ ಅರ್ಥವು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಳೆದಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಆ ಪಾಂಡುರಂಗನ ಲೀಲೆಯು. ಆ
ಭಗವಂತನು ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ರೂಪಧರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿಮ್ಮೊ
ಡನೇ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಿದನು; ಮತ್ತು ಈ ಸಖೂದೇವಿಯನ್ನು
ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಸಖೂದೇವೀ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಬೇರೆ
ಉದಾಹರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂದಲೆ ನಮ್ಮಂಥ
ಪಾಮರರು ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕು; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೇ ಆ ಭಗ್ನ
ವಂತನನ್ನು ಮೊರೆಹೋಗಿ, ನಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅವನ ಸಂದರ್ಶನವನು
ಮಾಡಿಸು: ಮತ್ತು ಈ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು;
ಇಷ್ಟೇ ನಾವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆವು.

ಸಖೂದೇವಿ—(ಆರ್ತಳಾಗಿ) ದೇವಾ— ನೀನು ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ—
ನನ್ನ ಕಷ್ಟದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು— ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಳಾಗಿ
ದುಡಿದೆಯಾ ?—

ರಾಗ ಪಪಡಿ, ತಾಳ ಕೇರವಾ

ಬಾರಯ್ಯಾ ಗೋಪಿಂದಾ ಕಾಯೋ | ಯದುರಾಯಾ ತರುಣಿಗೆ ತ್ವರಿತದಿ | ತೋರು
ರೂಪವ || ಪಲ್ಲ || ನಾ ಭೀತಳಾದೆ | ಬಾ ಭೋಗಿತಲ್ಪಾ ಹೇ ಭೂಭಾರೋದ್ಧರಣಾ ||

ರಕುಮೀವಲ್ಲಭಾ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು
ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು!—

ರಾಗ ಪೀಲು, ತಾಳ ಕೇರವಾ

ಶ್ರೀಧವಾ ವಾಸುದೇವಾ ಬಾ ಕೇಶವಾ || ಪೆಣ್ಣುಣಿಯಾಗಿ | ಹೀನ ಮನುಜರ | ದೀನ
ಳಾ ಸೇವಕದೆ | ಎನ್ನ ಗೋಸುಗ ಮಾನವ ತೋಲಗಿ | ಕಷ್ಟವೆಂತುಸಹಿಸಿದೆಯೋ
ದೇವಾ || ೧ || ಕಷ್ಟವಾಯಿತೋ | ವಿಠಲರಾಯ | ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿ ನಿನ್ನ | ಪೆಟ್ಟು
ತಾಗಿತೋ ಕೋಮಲಕರಕೆ | ಕಷ್ಟವೆಂತು ಸಹಿಸಿದೆಯೋ ದೇವಾ || ೨ ||

(ಬಳಗಜಿಂದ ಆಶರೀರವಾಣಿಯಾಗುವದು—“ಮಾಧವರಾಯಾ— ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ
ಯವೇ— ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಖೂದೇವಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆನು”)

ಮಾಧವ—ಇದೇನು ಆಶರೀರವಾಣಿಯು:—!

ಚಂಡಿಕಾಬಾಯಿ—ಸಖೂದೇವಿ ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆ ತಿಳಿಯದೇ ನಿನ್ನನ್ನು
ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಪೀಡಿಸಿದೆನು ನನ್ನ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸು.

(ಅವಳ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಎರಗುವಳು)

ಮಂಗಳಂ

ಪದ— ಕೋರಸ

ದುರಿತಹರಣ ಶರಧಿಶಯನ ಪರಮಪಾವನಾ || ಶ್ರೀಸುಜನಜೀವನಾ || ಪಲ್ಲ || ನಿಗ
ಮಾಗಮ ಗಮ್ಯಚರಿತ | ಸರಸೀರುಹಲೋಚನಾ | ಜಗದಾ ಭರಣಾ | ಲಕುಮೀ |
ಹೃದಯ | ಭೂಷಣಾ | ಕೌಸಲನಂದನಾ || ೧ ||

ಸಮಾಪ್ತ

ವೈ. ವಾಮನರಾವ ಮಾಸ್ತರರ ನಾಟಕಗಳು

ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯು—

೧—೮—೦

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಉಜ್ವಲ ನಾಯಕನ ದಿವ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ನಾಟ್ಯ ರಚನೆಯಿದು. ಉತ್ತರಯ ಕರುಣೆ, ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ವೀರ, ದುರ್ಯೋಧನನ ಭಲ, ಕರ್ಣನ ಕಾಪಟ್ಯ, ಸುಭದ್ರೆಯ ಶೋಕ, ದ್ರೋಣನ ಅಸಹಾಯತೆಗಳನ್ನು ಅನೇಕದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ರಮ್ಯ ನಾಟಕ. ಈಗಾಗಲೇ ಇದು ನಾಲ್ಕು ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡಿದೆ.

ಪಾರ್ವತೀ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ—

೧—೮—೦

ಇದೊಂದು ಶಿವಲೀಲಾಮೃತದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಕಥಾನಕ. ಮಹಾನಂದೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಕಥೆಯೇ ಇದರ ವಸ್ತು. ಸಾವಾನ್ಯವಾದ ಸವತಿಯಂತೆ ತುಂಬಿ ಮಾಡಿದ ಗಿರಿಜಾದೇವಿ, ಗಂಗಾದೇವಿಯರಿಗೆ ಪರಿಶಿವನು ಶಾಸಕೊಡುವನು. ಅವರು ವೇಶ್ಯೆಯರಾಗಿ ಈ ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಜಸ್ತಿ ಸುವರು. ದೇವೆಂದ್ರನು ಪಾಪದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಬಯಸುವನು; ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಶಾಸನವು ಅವನಿಗುಂಟಾಗುವದು. ಕೊನೆಗೆ ಪರಿಶಿವನೇ ಲೋಕ ಮಾತೆಯ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ- ಉದ್ಧರಿಸುವನು. ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಸರಾದ ನಾಟಕವಿದು

ದ್ರೌಪತಿ ವಸ್ತ್ರಾಹರಣ—

೧—೮—೦

ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಕಥಾವಸ್ತುವಿದು; ಅದರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಅನೇಕ ಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಭೀಮನ ವೀರ, ದ್ರೌಪತಿಯ ಚಾಣಾಕ್ಷತನದ ರಾಜಕಾರಣ ಪಟುತ್ವ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎದ್ದು ತೋರಿಸುವ ಧೀರೋದಾತ್ತ ವಿಷಾದಂತನಾಟಕ—

ಸಂದೇಹ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ—

೧—೮—೦

ಬಾಳನ್ನೇ ಆವರಿಸಿದ ಸಂಶಯ ಸ್ವಭಾವದ ವಿವಿಧ ಜನರ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯನ್ನು ಈ ನಾಟಕ. ಪ್ರವೇಶ-ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೂ ಹಾಸ್ಯದ ಹೊಳೆಯನ್ನು ಪರಿಸುವಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶ್ರಂಗಾರ ರಸದ ವರತೆಗಳು. ಸೂತ್ರಬದ್ಧ ನಾಟಕದ ಮಾವರಿ ಇದೊಂದು—

